

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

РЕШЕНИЯ ЗА
ПО-ДОБЪР ЖИВОТ

ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД

ПО

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007 – 2013 г.“**

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ИДЕНТИФИКАЦИЯ.....	3
2. ОБЩ ПРЕГЛЕД НА РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА.....	3
2.1. РЕАЛИЗАЦИЯ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК.....	3
ФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ (ВСИЧКИ ФИНАНСОВИ ДАННИ СЕ ИЗРАЗЯВАТ В ЕВРО).....	6
ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩИ ПО ЦЕЛЕВИ ГРУПИ	8
ВЪЗСТАНОВЕН ИЛИ ПОВТОРНО ИЗПОЛЗВАН ПРИНОС	9
КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ	10
2.2. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕТО СЪС ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА ОБЩНОСТТА	35
2.3. СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ	42
2.4. ИЗМЕНЕНИЯ В КОНТЕКСТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПОС (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)	59
2.5. ВАЖНИ ИЗМЕНЕНИЯ ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 57 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕО) №1083/2006 (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)	64
2.6. ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ.....	64
2.7. УСЛОВИЯ И РЕД НА МОНИТОРИРАНЕ.....	66
КОМИТЕТ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ	66
ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ И НАБЛЮДЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ОТ СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД НА ЕС	68
2.8. НАЦИОНАЛЕН РЕЗЕРВ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО И В ГОДИШНИЯ ДОКЛАД ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО, ПРЕДСТАВЕН ЕДИНСТВЕНО ЗА 2010г.)	69
3. ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО ПРИОРИТЕТИ.....	69
3.1. ПРИОРИТЕТНА ОС 1 “ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА ПИТЕЙНИ И ОТПАДЪЧНИ ВОДИ И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ”	69
3.1.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК	70
КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ	72
3.1.2 СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ	92
3.2. ПРИОРИТЕТНА ОС 2 “ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА ТРЕТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИ”	92
3.2.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК	93
КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ	94
3.2.2 СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ	104
3.3.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК	105
КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ	106
3.3.2 СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ	117
3.4.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК	117
КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ	117
4. ПРОГРАМИ ЕСФ: СЪОТВЕТСТВИЕ И КОНЦЕНТРАЦИЯ	118
5. ПРОГРАМИ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕФРР/КОХЕЗИОНЕН ФОНД: ГОЛЕМИ ПРОЕКТИ (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)	118
6. ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	127
7. ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	127
ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОННИЯ ПЛАН НА ОПОС (2007-2013 г.)	132
Използвани съкращения	135

ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА

„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 г.”

(подготвен съгласно Приложение XVIII към Регламент (ЕО) 1828/2006г. и точка 5.2 от Насоките на Европейската комисия (ЕК) относно приключването на оперативните програми, приети за подпомагане от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд 2007-2013 г.)

1. ИДЕНТИФИКАЦИЯ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА	Цел: „Сближаване”
	Допустима област: България
	Програмен период: 2007 – 2013 г.
	Референтен номер на програмата (кодов ССИ №): 2007BG161PO005
	Наименование на програмата: Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”
ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО	Година, за която се отнася доклада: 2007 – 2013 г.
	Дата на одобряване на настоящия доклад от Мониторинговия комитет: 2016 г.

2. ОБЩ ПРЕГЛЕД НА РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА

2.1. РЕАЛИЗАЦИЯ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК

Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“ (ОПОС 2007-2013 г.) официално е одобрена от Европейската комисия на **7 ноември 2007 г.** с Решение №С/2007/5470.

Периодът за допустимост на разходи по ОПОС 2007 – 2013 г. е от 1 януари 2007 г. до 31 декември 2015 г. Реалното изпълнение на програмата започва с една година закъснение, с което определеният 9 годишен период за изпълнение на проекти в сектор „околна среда“ е намален.

Информация за физическия напредък на оперативната програма:

Анализът за постигнатия по програмата напредък (физически и финансов) обхваща всички етапи от изпълнението на програмата: от планиране и обявяване на процедури/покани за кандидатстване, през оценка на получените проектни предложения и договарянето на безвъзмездна финансова помощ, до същинското изпълнение на проектите. В реализирането на оперативната програма освен Управляващият орган, ключово е участието на бенефициентите и техните изпълнители, както и на всички останали звена в страната, имащи отношение към управлението и контрола на фондовете.

Срещаните през годините проблеми и предизвикателства, допусканите грешки и положените усилия за коригиране на системите за управление и контрол и за подобряване на работата на всички нива – национални органи, Управляващ орган, бенефициенти и изпълнители, дават своето отражение върху резултатите, които екипът на ОПОС отчита с настоящия доклад.

В периода 2008-2013 г. са обявени общо **36** процедури¹ за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) за близо 6,75 млрд.лв. Въпреки че всички обявени процедури в сектор „води“ финансират мерки и дейности във връзка с опазването на околната среда в страната, през първите две години от изпълнението на програмата те не са фокусирани върху поетите ангажменти от Република България за постигане на съответствие с директивите на ЕС. От 2010 г., т.е. от средата на програмния период, финансовият ресурс е насочен към приоритетни мерки и дейности, водещи до постигане на основните цели и индикатори на оперативната програма. За да се преодолее забавянето в усвояването на средствата от фондовете на ЕС, са обявени няколко процедури, дефинирани като „спешни мерки по ОПОС“. Целта им е постигане на по-висока степен на използване на финансовата подкрепа от Европейските фондове и намаляване загубата на средства, в резултат от действието на правилото за автоматична отмяна на бюджетни ангажменти N+3/N+2.

По трите приоритетни оси, които подкрепят проекти в секторите „води“, „отпадъци“ и „биоразнообразие“, с разполагаемия финансов ресурс, в голямата си степен са изпълнени целите на програмата.

Основната **цел на приоритетна ос 1** е опазване и подобряване на екологичното състояние на водите в страната. Допълнително, през 2012 г. се разширява обхвата на оста и се включват като цели подобряване качеството на атмосферния въздух, борба с наводненията и мониторинг и защита на водите. По отношение на първия приоритет по оста програмата предвижда да финансира привеждането в съответствие на агломерациите над 2 000 екв.ж. с Директива 91/270/ЕИО за пречистване на отпадъчни води в населени места. Първите две процедури за набиране на проектни предложения са насочени именно към агломерации над 2 000 екв.ж. В последствие, след коментари от страна на ЕК ресурсите по програмата се съсредоточават само върху агломерации над 10 000 екв.ж., за които крайният срок за постигането на съответствие е 2010 г.

Към 2007 г. 121 са агломерациите над 10 000 екв.ж., към 2016 г. техният брой е намален на 107. Със средствата по приоритетната ос е постигнато пълно съответствие в 30² агломерации, а в други 38 частично.

По отношение на останалите приоритети по оста може да се отбележи, че с реализацията на проектите за:

- Закупуване на автобуси постига принос в намалението на вредните емисии в атмосферния въздух в София до 6 пъти, увеличаване броя превозни средства с екологични двигатели, увеличаване броя на превозните средства със свободен достъп за хора с увреждания.
- Закупуването на трамвайни мотриси в София постига намаляване на вредните емисии въглероден диоксид с до 5,05 т/год, и облекчаване на трафика чрез пренасочване на пътниците от автомобилния и автобусния транспорт към трамвайния.
- Закупуването на метровака пести електроенергия и подобрява качеството на въздуха, като вредните емисии в столицата се намаляват с други 2,78 хил.тона годишно, в т.ч. 2,6 хил. тона въглероден диоксид.
- За градовете Бургас, Варна, Стара Загора и Плевен са доставени 100 нови тролейбуси, с което чувствително се подобрява качеството на транспортната услуга и на въздуха и

¹ Информация съгласно ИСУН към 31.10.2016 г.

² Към края на 2016 г. пълно съответствие е постигнато в общо 37 агломерации, от които 33 агломерации над 10 000 екв.ж. и 4 агломерации между 2 000 и 10 000 екв.ж.

околната среда. По този начин градовете ще покрият всички съвременни европейски изисквания за въвеждане на екологично чисти превозни средства, част от които е възвръщането на електрическият транспорт.

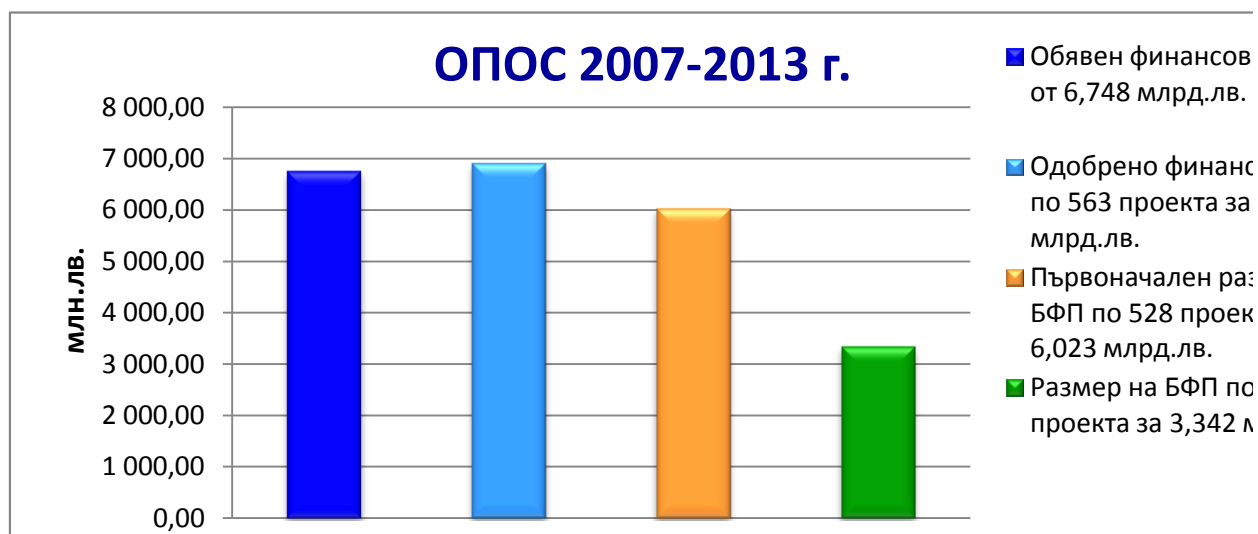
Целта на приоритетна ос 2 „отпадъци“, а именно подобрене на управлението на отпадъците в страната е постигната. При предвидени за изграждане със средства от програмата на 19 регионални системи, само една не е направена; Броят на населението, което се обслужва от изградените системи при заложените по програмата 3,5 млн. души, резултатът е над 4 млн. души

Основната **цел на приоритетна ос 3** е намаляване и спиране на загубата на биоразнообразие в страната. Тази цел се постига чрез развитие на националната екологична мрежа НАТУРА 2000, както и осигуряване на устойчиво управление, опазване и възстановяване на видове и местообитания. От гледна точка на заложените в програмата индикатори, целите са постигнати. Въпреки това, трябва да се отчете, че развитието на мрежата НАТУРА 2000 не бе напълно осъществено. Направи се първата крачка, а именно картиране на зоните от мрежата, което е задължително условие за понататъшното ѝ развитие. Също така, се разработиха редица планове за опазване на видове и местообитания, които са задължителни за фокусирано бъдещо финансиране на мерки за опазване и възстановяване на видове и местообитания.

В резултат от обявяването на процедури и покани за кандидатстване за финансиране от ОПОС 2007-2013 г. са представени общо 983 проектни предложения. От всички представени проектни предложения за финансиране от програмата са одобрени общо 563 проекта за малко над 6,9 млрд. лв.

Поради различни причини и обстоятелства не за всички одобрени проекти са сключени договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. От 563 одобрени проекти са сключени договори и издадени заповеди за безвъзмездно финансиране от програмата по 528 проекта за 6,023 млрд.лв. Разбира се, никога договорените суми, отчетени по програмата не достигат кумулативно 6 млрд.лв., тъй като договарянето е продължителен процес, който започва през 2008 г. и продължава до 2014 г. и докато едни договори се сключват, други се прекратяват или обхватът им се намалява. В допълнение, първоначално договореният финансов ресурс се намалява и в резултат от други фактори и причини, изложени по-долу в доклада. В крайна сметка от 528 първоначално договорени проекта програмата приключва с 428 изпълнени за 3,342 млрд.лв.

Графика 1: Обявен и използван финансов ресурс по ОПОС 2007-2013 г.

От графиката е видно, че размерът на безвъзмездното финансиране по изпълнените проекти е два пъти по-малък от обявеният финансов ресурс по програмата. Повече от два пъти е и разликата между одобреното от ОПОС финансиране и размерът на БФП на изпълнените проекти. Почти същото съотношение се наблюдава и по отношение на първоначално договореното финансиране от програмата и изпълненото в края ѝ – тук разликата е 1,8 пъти повече в полза на първоначално договорения финансов ресурс. Данните от графиката ясно демонстрират, че срещу всеки един лев използван за реализация на проекти, финансирани от програмата стоят действия и усилия за двойно повече средства. Причините за огромните разлики в показателите от графиката са подробно разгледани по-долу в настоящия доклад.

Въпреки всички препятствия и предизвикателства за осемте години на своето изпълнение ОПОС 2007-2013 г. успя да постигне забележителни резултати, в подкрепа на което говорят данните за физическите индикатори, с които се измерва постигането на целите на програмата.

В т.3 от настоящия доклад е дадена подробна информация и анализ на физическото и финансово изпълнение на всяка една ос на програмата.

ФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ (ВСИЧКИ ФИНАНСОВИ ДАННИ СЕ ИЗРАЗЯВАТ В ЕВРО)

Приоритетни оси според източник на финансиране (EUR)

	Общо финансиране по оперативната програма (от Съюза и от държавите-членки)	Основа за изчисляване на вноските от Съюза (публични или общи разходи)	Обща сума на сертифицираните допустими разходи, платени от бенефициентите ⁽¹⁾	Съответстващо публично участие ⁽¹⁾	Коефициент на изпълнение в проценти
	a	b	c	d	e= d/a за публичните разходи
Приоритетна ос 1 (КФ+ДБ)	1 208 666 204	Публични разходи	1 125 118 996	1 087 461 569	89,97
Приоритетна ос 2 (ЕФРР+ДБ)	295 584 935	Публични разходи	342 985 117	330 859 954	111,93
Приоритетна ос 3 (ЕФРР+ДБ)	92 647 344	Публични разходи	99 738 601	99 738 601	107,65
Приоритетна ос 4 (ЕФРР+ДБ)	44 724 667	Публични разходи	41 297 270	41 297 270	92,34
Общ сбор	1 641 623 150		1 609 139 984	1 559 357 394	94,99
⁽¹⁾ Информацията се представя с натрупване и включва периода от 01.01.2007 до 31.10.2016 г.					

Общите получени траншове от ЕК по ОПОС възлизат на 1 325 610 693,15 евро, разпределени както следва:

Авансови плащания от ЕК:

- Кохезионен фонд: 107 873 458,66 евро
- Европейски фонд за регионално развитие: 39 515 328,72 евро

Получени авансови плащания от ЕК: **147 388 787,38 евро**

Междинни плащания от ЕК:

- Кохезионен фонд: 868 124 500,69 евро
- Европейски фонд за регионално развитие: 310 097 405,08 евро

Получени междинни плащания от ЕК: **1 178 221 905,77 евро**

Общо получени плащания от ЕК: 1 325 610 693,15 евро, представляващи 95 на сто от съфинансирането от фондовете на ЕС за програмата.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА РАЗБИВКАТА НА УСВОЯВАНЕТО НА ФОНДОВЕТЕ ПО КАТЕГОРИИ

Индикативно разпределение на средствата от Общността в евро по категории:

Приоритетна тема	Форма на финансиране	Територия	Стопанска дейност	Местоположение	Сума на общността
44	01	01	12	BG	232 958 661
45	01	01	9	BG	166 433 336
46	01	01	9	BG	569 269 973
47	01	01	21	BG	156 800 000
50	01	01	12	BG	2 701 932
51	01	00	21	BG	71 725 295
54	01	00	21	BG	42 400 000
81	01	00	22	BG	153 090 480
Общо					1 395 379 677

Стойност на сключените договори от Общността за ОПОС по категории:

Приоритетна тема	Форма на финансиране	Територия	Стопанска дейност	Местоположение	Стойност на сключените договори по приоритетни теми (в евро)
44	01	01	12	BG	292 888 721,79
45	01	01	09	BG	801 587 016,05
46					
47	01	01	21	BG	122 979 089,64
50	01	01	12	BG	27 072 184,18
51	01	00	21	BG	87 531 116,19
54	01	00	21	BG	31 976 430,65
81	01	00	22	BG	86 961 802,38

85	01	00	22	BG	0,00
86	01	00	22	BG	0,00
Общо					1 450 996 360,88

Легенда:

Кодове по приоритетни теми

Код	Приоритетна тема
44	Управление на битовите и промишлени отпадъци
45	Питейна вода (управление и водоснабдяване)
46	Отпадна вода (пречистване)
47	Качество на въздуха
50	Рехабилитация на промишлени площадки и замърсени терени
51	Насърчаване на биоразнообразието и защита на природата (включително НАТУРА 2000)
54	Други мерки за опазване на околната среда и предотвратяване на риска
81	Механизми, позволяващи усъвършенстването на процеса на изработване, мониторинг и оценка на политики и програми на национално, регионално и местно равнище, укрепването на капацитета за прокарване на политики и програми
85	Подготовка, изпълнение, проследяване и контрол
86	Оценки и разработки; информация и комуникация

Форма на финансиране

01 – безвъзмездна помощ

Кодове за тип територии

00 – неприложимо

01 – градски зони

Кодове за стопанска дейност

09 - водохващане, пречистване и водоснабдяване

12 – строителство

21 – дейности, свързани с околна среда

22 – други , неуточнени услуги

Код за местоположение

BG – България

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩИ ПО ЦЕЛЕВИ ГРУПИ

Не е приложимо

Финансовият ресурс по програмата се освобождава за повторна употреба в следните няколко случая:

➤ Прекратяване на 100 проекта, които първоначално са договорени за финансиране вследствие на:

- забавяне при изпълнението на дейностите, което прави невъзможно изпълнението им в срока за допустимост на разходите, който за първия програмен период е до 31.12.2015 г.;
- промяна в изискванията за финансиране на проекти по програмата и въвеждане на допълнителни критерии, в резултат на което част от вече договореното финансиране се оттегля. В резултат от оттегляне на финансиране от програмата от 37 проекта по приоритетна ос 1 договарянето се намалява с близо 106 млн.лв.;
- други причини като например финансови затруднения при бенефициентите, установени след сключването на договорите за предоставяне на БФП;

Общият финансов ефект на прекратените проекти се изразява в намаляване на договорените суми по програмата с над **283 млн.лв.**

➤ Реализиране на икономии при изпълнението на проектите вследствие на:

- икономии от провежданите обществени поръчки;
- непризнаване за допустими на част от направените от бенефициентите разходи;
- налагане на финансови корекции за нарушения от страна на бенефициентите в областта на обществените поръчки;
- промяна в третирането на ДДС от допустим на недопустим разход, което води до значително намаляване на договореното финансиране по програмата. Размерът на БФП за проектите в сектор „води“ първоначално включва ДДС като допустим разход. Впоследствие, след промяна в нормативната уредба, ДДС за всички инфраструктурни проекти в сектор „води“, както и за проектите за техническа помощ, прераснали в инфраструктурни се променя от допустим на недопустим. За да се отразят в проектите настъпилите промени и да се приведат в съответствие с новите условия, размерът на БФП се намалява с размера на недопустимият ДДС. На практика от 221 изпълнени по приоритетна ос 1 проекти, общо 125 са засегнати от промяна в третирането на ДДС. Като дял от общия брой това представлява 57% от изпълнените проекти. Финансовото изражение се измерва в намаляване на финансирането от програмата с над 373 млн.лв.
- фазиране на проекти – през 2015 г. редица проекти се идентифицираха като рискови от гледна точка на възможността им да приключат в рамките на програмния период. След поредица от срещи с бенефициентите и засилен мониторинг от страна на УО част от тях успяха да приключат в срок, а друга част – общо 8 на брой се разделиха на две фази. С фазирането на проектите се осигури довършването им със средства от фондовете на ЕС. Тъй като всички фазирани проекти са по приоритетна ос 1, договорените суми по приоритетната ос се намаляват с размера на финансирането за втора фаза и така допълнително се освобождават финансови средства в размер на близо 210 млн.лв, колкото е безвъзмездното финансиране от ОПОС 2014-2020 г. за довършването на проектите.

Общият финансов ефект от реализиране на икономии в хода на изпълнение на проектите в резултат от описаните по-горе причини се изразява в освобождаването на финансов ресурс в размера на 2,397 млрд.лв.

Освободеният финансов ресурс е разпределен по двата основни показателя – прекратяване и икономии и по приоритетни оси, както следва:

Приоритетна ос	Първоначално договорени проекти		Прекратени проекти		Икономии от изпълнени проекти		Общо освободен финансов ресурс	
	Брой	Сума (BGN)	Брой	Сума (BGN)	Брой	Сума (BGN)	Сума (BGN)	%
Ос 1	290	4 607 791 312	69	248 866 726	221	2 050 612 651	2 299 479 377	49,9%
Ос 2	56	887 436 376	8	8 760 146	48	131 901 646	140 661 792	15,9%
Ос 3	91	354 380 597	12	13 707 519	79	139 266 039	152 973 558	43,2%
Ос 4	91	173 663 504	11	12 042 392	80	74 796 625	86 839 017	50,0%
Общо	528	6 023 271 789	100	283 376 782	428	2 396 576 961	2 679 953 743	44,5%

По-долу в доклада, в частта за качествен анализ се представя анализ на финансовото изпълнение на програмата по години, но още при пръв поглед на данните от таблицата прави впечатление изключително високата стойност на средния дял на освободен финансов ресурс по програмата спрямо първоначално договорените суми. Освобождаването на 44,5 % от финансовия ресурс е достатъчно показателен индикатор за динамиката на процесите, както и за тяхната непредвидимост в някои случаи при изпълнението на оперативната програма през всичките осем години. Съвсем естествено при толкова сериозни флуктуации прогнозирането на точния размер на сумите, които биха могли да бъдат усвоени в рамките на периода за допустимост на разходи се превръща в изключително сложна задача.

Видно е, че огромната част от освободеният финансов ресурс се дължи на общите икономии, които възникват по време на реализацията на проектите. От общият освободен финансов ресурс едва 10,6% се дължи на прекратяване на проекти, докато делът на икономии от изпълнени проекти е 89,4%. Тъй като икономии се реализират постепенно във времето от самото начало на изпълнение на проектите от декември месец 2008 г. до декември месец 2015 г., повторното използване на освободеният финансов ресурс за постигане на максимално усвояване на средствата от ЕС е трудно осъществимо и до известна степен възможно само при договаряне на финансиране надвишаващо бюджета на оперативната програма. Предвид обаче късното приключване на проектите, които ангажират най-голям финансов ресурс, а именно инфраструктурните проекти в секторите „води“ и „отпадъци“ и въпреки неколкостепенното анексиране на ДБФП с цел редуциране размера им с установените икономии, обективно до приключването на всички проверки, свързани с цялостния процес на верификация на извършените от бенефициентите разходи, не е възможно да се определи окончателният размер на финансиране от програмата. Така на практика в самия край на програмния период се освобождават суми, което прави невъзможно повторното им използване. Този риск се предвиди още през 2012 г., когато се пристъпи към договаряне на безвъзмездна финансова помощ над бюджета на програмата. Именно в резултат на наддоговарянето, ОПОС 2007-2013 г. е в състояние да отчете изпълнение в голяма степен на физическите индикатори по програмата и да използва максимално финансовата подкрепа от фондовете на ЕС за реализацията на мерки и дейности в сектор „околна среда“.

КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ

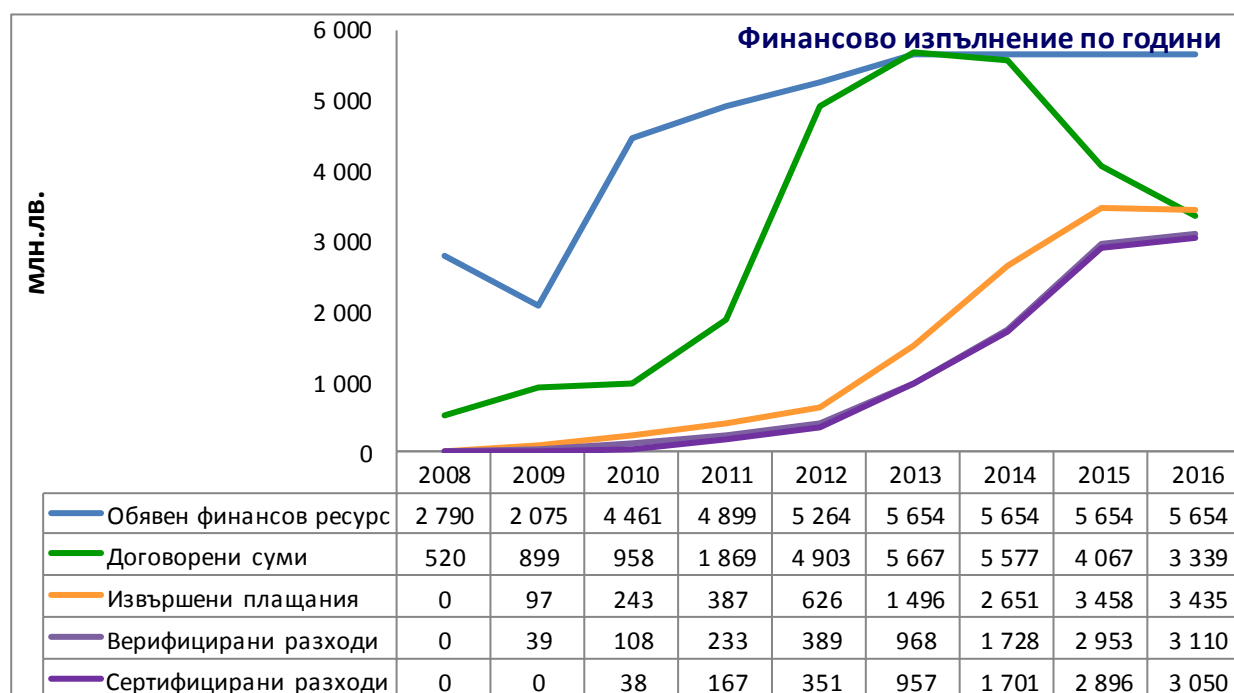
ОБЩ НАПРЕДЪК

Реализираният през годините напредък по програмата и постигнатите показатели са пряка последица от взаимосвързани процеси от самото начало на програмата до затварянето ѝ. Видно

от графиката за финансовото изпълнение на програмата по години с натрупване, представена по-долу е че в определени години се наблюдава пик на обявяване на процедури и договаряне, следвани от периоди без забележимо движение напред. Резките отклонения в едната или другата посока, които правят силно впечатление на графиката, са естествена последица от определени значими събития, които бележат различните етапи, през които преминава оперативната програма.

В няколко случая, особено по приоритетна ос 1, постигнатите резултати не са съизмерими с положените усилия за реализацията им.

Графика 2: Кумулативно финансово изпълнение по години на ОПОС 2007-2013 г.

Прави впечатление, че в самото начало на програмния период е обявен огромна част от финансовия ресурс по програмата. При бюджет от 3,522 млрд.лв., през 2008 са обявени 2,79 млрд.лв. (сумата включва и последващото увеличаване на финансовите рамки на част от обявените процедури). Спрямо бюджета на програмата, без да се отчита ос 4, обявеният финансов ресурс представлява 79 на сто. Постигнатият забележителен резултат по отношение на обявяването на финансов ресурс, обаче, не води до стартиране на успешни проекти в началото на програмата и не резултира в постигане на съразмерно голяма част от финансовите и физическите цели на програмата.

Обявеният финансов ресурс през 2008 г. е разпределен по приоритетни оси, както следва:

- Приоритетна ос 1 – 2,730 млрд.лв. (109% от бюджета на оста)
- Приоритетна ос 2 – 41,34 млн.лв. (6% от бюджета на оста)
- Приоритетна ос 3 – 19 млн.лв. (9% от бюджета на оста)

Въпреки че със сключването на ДБФП за 520 млн.лв., равняващи се на 15% от бюджета на програмата, още в края на 2008 г. е даден силен тласък на договарянето на безвъзмездна финансова помощ, останалите показатели не се движат със същите темпове и силно изостават. Видно е, че през 2009 г. е постигнат размер на плащания към бенефициентите от 97 млн.лв. или

под 3% от бюджета на програмата. В основната си част това са авансови плащания по договорите за БФП, което е съвсем естествено предвид началната фаза на изпълнение на проектите и програмата.

След много силната 2008 г. по отношение на обявяване и договаряне, в следващата 2009 г. се наблюдава известно забавяне. На практика през годината се договарят част от проектите от обявените през 2008 г. процедури, а към обявяване на нов финансов ресурс се пристъпва само по приоритетни оси 2 и 3 в общ размер от 378,72 млн.лв.

По приоритетна ос 1 не само, че не се обявяват нови процедури, а тъкмо обратното – прекратяват се две обявени процедури за 1,093 млрд.лв. в резултат от поставянето на нови изисквания за финансиране на проекти в сектор „води“ от ЕК. Тъй като неприлагането на допълнителните изисквания от страна на УО е основание за ЕК да спре финансирането по приоритетна ос 1 на оперативната програма, УО няма друг избор и спира временно изпълнението на проекти по приоритетна ос 1, започва преразглеждане на договорените проекти, в резултат на което част от тях отпадат от финансиране от програмата, а на друга част се намалява обхвата.

На практика ефектът от всички тези корективни мерки се изразява в забавено физическо и съответно финансово изпълнение на цялата програмата, тъй като в усилията за справяне с кризисната ситуация се концентрира голяма част от експертния ресурс на УО. Следователно проблемите в сектор „води“ водят до забавяне и в останалите сектори – "отпадъци" и "биоразнообразие".

Вместо да се ускори изпълнението на програмата, в края на третата година от програмния период, темповете значително се забавят в резултат от посочените по-горе причини. Верифицираните разходи представляват едва 1% от бюджета на ОПОС, а изплатените суми 2,74%. Сертифицирани през 2009 г. разходи пред ЕК няма.

Всичко това на по-късен етап води до повишаване риска от загуба на средства от фондовете на ЕС, тъй като проектите се изпълняват със закъснение и бенефициентите не успяват да извършат достатъчен размер разходи за покриване в пълна степен на минималните цели по правилото за автоматична отмяна на бюджетни ангажименти $N+3/N+2$.

След като системата се коригира с оттеглянето на финансиране от 37 проекта в сектор „води“ в началото на 2010 г. и други предприети мерки като намаляване обхвата на проекти с компонентите, финансирането на които не е целесъобразно и икономически ефективно, през същата година за първи път се сертифицират разходи по програмата като над 90% от сертифицираните разходи са по приоритетна ос 1, въпреки трудностите и предизвикателствата, с които е съпътствано изпълнението ѝ.

Верифицираните разходи нарастват 2,8 пъти и от 39 млн.лв. в края на 2009 г. достигат 108 млн.лв. в края на 2010 г., което представлява 3% от бюджета на програмата.

След около година и половина прекъсване за сектор води, през месец юни 2010 г. е обявена нова покана за 1,2 млрд.лв. и през месец август още една за 850 млн.лв. Общо през 2010 г. са обявени покани за 2,386 млрд.лв. Поради твърде малкият финансов ресурс обявен през 2009 г., през 2010 година нивата на договаряне са ниски. В допълнение, се прекратяват сключени в предишни години договори и се намалява обхвата на проектите, което намалява вече договорените средства по програмата. Като последица от всичко това, договарянето през 2010 г. бележи изключително слаб резултат и представлява едва 2% от бюджета на програмата.

Годината се характеризира с изключително интензивен процес на повторно предоговаряне на сключените договори за БФП, тъй като всички описани по-горе промени трябва да намерят отражение в договорените условия за изпълнение на проектите, финансирани от програмата.

През 2011 г. обявяването на финансов ресурс плавно нараства. Обявяват се 5 нови процедури за 438 млн.лв., от които 1 в сектор "води" за 300 млн.лв. и 4 по приоритетна ос 3 за 138 млн.лв.

Договарянето бележи изключителен ръст - договорен е 26% от бюджета на ОПОС, което е двойно повече от договорените суми от началото на програмата до края на 2010 г. Важно е да се отбележи, че по-голяма част от договорените суми са по процедурата за подготовка и изпълнение на инфраструктурни проекти по ос 1 (т.нар. "комбинирана процедура"). Договорената БФП е общо за двата етапа на проектите и не води непосредствено до усвояване на големи финансови средства, тъй като първия етап се забавя и втория не стартира в рамките на настоящия програмен период с изключение на един проект. Ускорява се договарянето по приоритетна ос 2 - сключват се 4 нови договора за БФП с общините Перник, Видин, Бургас и Столична община. По ос 3 не се сключват нови договори, но се прекратяват 6 проекта, поради което договорените средства по оста за годината намаляват.

Плащанията през 2011 година плавно нарастват като структурата им се променя. Дела на авансовите плащания за първи път намалява за сметка на междинните и окончателните, които се увеличават. Докато през 2010 г. авансовите плащания представляват 46% от извършените плащания през годината, то през 2011 г. те са едва 31%. Това се дължи на стартиране изпълнението на дейностите по проектите и представяне на разходи от бенефициентите. Като естествена последица верификацията нараства значително и достига 233 млн.лв. или 6,6% от бюджета на програмата, а сертификацията достига 167 млн.лв., представляващи 4,7% от бюджета.

Още в самото начало на 2012 г. става ясно, че за да не бъдат загубени средства от фондовете на ЕС през настоящата и следващите години е необходимо да бъдат предприети спешни действия. Проектите в изпълнение не генерират достатъчно разходи за да бъдат постигнати целите в края на 2012 г. и 2013 г. За да се намали този риск се взема решение за изпълнение на спешни мерки и финансиране на проекти, които могат да бъдат изпълнени в значително по-кратки срокове в сравнение с инфраструктурните такива. В резултат, през 2012 г. са обявени общо 7 нови процедури за 365 млн.лв., от които 2 за спешни мерки за 203 млн.лв. с бенефициент ГДПБЗН към МВР и 1 за ПУДООС за 97 млн.лв.

Това е годината с най-голям ръст на договарянето - сключени са договори за БФП за 86% от бюджета на програмата за над 3 млрд.лв. Това е 3 пъти повече от предходната година. Договорените суми в края на годината надвишават бюджета на ОПОС с 1,38 млрд.лв., равняващи се на 39% над бюджета. Плащанията също нарастват, но не със същите темпове както договарянето. Верифицираните разходи през годината се увеличават, но сравнени с договорените средства са 12 пъти по-малко.

В началото на 2013 г. се отправя последната покана за кандидатстване по ОПОС за "Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез осигуряване на екологични превозни средства на градския транспорт" като част от спешните мерки по програмата. Сключват се и последните договори за предоставяне на БФП.

Видно от данните в графиката по-горе, 2013 г. е последната с ръст в договорените суми. Формира се общо наддоговаряне от 2,145 млрд.лв. или 61% над бюджета на програмата. Като естествена последица от договарянето през последните две години на огромен финансов ресурс, през 2013 г. плащанията бележат забележителен ръст – в рамките на годината на бенефициентите са

изплатени 25% от бюджета на ОПОС. Поради почти едновременното стартиране на голям брой проекти превес имат авансовите плащания с дял от 57% от общата сума срещу 43% за междинни и окончателни плащания.

Към края на годината ОПОС се изправя пред поредното голямо предизвикателство след като през месец ноември 2013 г. ЕК уведомява УО за преустановяване процеса на разглеждане на представените сертификати и заявления за плащания на ОПОС, поради установени пропуски в системите за управление и контрол на програмата, свързани с контрола на процедурите за възлагане на обществени поръчки. Въпреки всичко, програмата бележи значителен ръст по отношение на верифицираните и сертифицираните суми в сравнение с предходните години. Това се дължи на факта, че част от новите проекти (договорени в периода 2011-2013 г.) започват да изпълняват строителни дейности и да генерират разходи, както и на своевременното стартиране на проектите от спешните мерки. Набраната инерция води до следните резултати:

- верифицираните разходи през 2013 г. с 3,7 пъти повече в сравнение с 2012 г.;
- сертифицираните разходи през годината са 3,3 пъти повече в сравнение с предходната.

През 2014 година УО за втори път трябва да предприеме коригиращи действия за подобряване на системите за управление и контрол на програмата. Стига се до спиране на плащанията към бенефициентите за близо 5 месеца от 15 март до 8 август 2014 г.

В резултат на възстановяване доверието на службите на ЕК в системите за управление и контрол на УО на ОПОС и след налагането на финансова корекция на програмата в размер на 9,5% от стойността на засегнатите договори плащанията от ЕК се възобновяват след прекъсване от 14 месеца.

Представяните за сертификация разходи се намаляват с размера на плоската финансова корекция, а от вече сертифицираните разходи за периода 2010-2013 г. се оттегля съответния размер, което води до намаляване на вече сертифицирани разходи.

В допълнение към гореизложеното, през август 2014 окончателно става ясно, че ДДС по водните проекти е недопустим за финансиране от ОПОС разход, поради което последния доклад по сертификация за годината се представя без ДДС.

Въпреки всички проблеми, плащанията през 2014 г. продължават възходящия си тренд и се постига изплащане на 33% от бюджета на програмата, което 1,3 пъти повече от 2013 г. Верификацията бележи същия напредък в относително изражение - 1,3 пъти повече спрямо 2013 г. Напълно обяснимо, предвид оттеглянето на суми от представените до момента сертификати, темпът на нарастване на сертифицираните разходи малко изостава в сравнение с останалите показатели и е 1,2 пъти повече от предходната година.

От данните в графиката е видно, че през 2015 г. договорените суми по програмата чувствително намаляват (с 1,5 млрд.лв.). Това се дължи основно на намаляване размера на договорите за БФП в сектор „води“ с размера на недопустимото ДДС.

Плащанията намаляват в сравнение с предходната година, но това е напълно естествено предвид финалната фаза на изпълнение на проектите, които вече са усвоили по-голяма част от определеното им финансиране.

За разлика от плащанията и въпреки оттеглянето през 2015 г. на сертифицирани в предходните години разходи за ДДС, верификацията и сертификацията бележат забележителен ръст от 35-36% на годишна база.

Графиката ясно илюстрира доближаването през 2015 г. на верифицираните и сертифицираните разходи до договорените суми по програмата. Това е напълно естествено предвид наближаващия край на срока за допустимост на разходи, който е 31.12.2015 г. Бенефициентите полагат максимални усилия за приключване на проектите в срока за допустимост на разходи, което води в представяне на значителен брой междинни и окончателни искания за плащания. По-голямата част от тези искания за плащания се верифицират и сертифицират в рамките на 2015 г.

През настоящата 2016 г. договорените суми продължават да намаляват в резултат от приключването на проекти от които се освобождават икономии. Финансовите показатели, измерващи изпълнението на програмата, се доближават максимално, което е видно и от линиите на графиката.

ИНДИКАТИВНА ГОДИШНА РАБОТНА ПРОГРАМА

Индикативната годишна работна програма отразява промените в подхода за изпълнение на оперативната програма в периода 2007-2013 г. и предприетите мерки за справяне с регистрираните проблеми. Особеностите на инвестициите и необходимостта от ясна приоритизация на ограничения, спрямо нуждите финансов ресурс, налагат промяна в подхода за предоставяне на безвъзмездна помощ – от конкурентен към директен такъв. Усилията дават резултат и в периода 2009-2012 г. са публикувани основната част от поканите за предоставяне на БФП по програмата. В периода 2008-2009 г. и 2012 г. са подписани най-голямата част от договорите и заповедите за предоставяне на БФП. Следвайки логиката на развитие на програмата, през 2008-2009 г. са сключвани основно договори за финансиране на техническа помощ за подготовка на инфраструктурните проекти. През 2012 г. се сключват почти изцяло договори за строителство в секторите „Води“ и „Отпадъци“. Пиковите на договаряне в сектор Биоразнообразие са през 2009 г. и 2012 г., следвайки циклите в развитието на програмата.

Поради редица специфики на инфраструктурните проекти, и в частност на тези в секторите „Води“ и „Отпадъци“ - процедурите, през които преминават и сезонността на строителните дейности - оперативното време за реализацията им е относително дълго. С оглед на това и поради забавения старт в изпълнението на програмата, през 2012 г. се идентифицира риск от загуба на средства по програмата, което налага изменение на ОПОС 2007-2013 г.

Изменението на ОПОС 2007-2013 г. от октомври 2012 г. се основава на проучване на бързо-реализируеми проекти, свързани с предотвратяване на риска и борба с наводненията и пожарите, както и необходимостта от обновяване подвижния състав на градския транспорт в градове - общински центрове с нарушено качество на атмосферния въздух по показател фини прахови частици (ФПЧ10).

Извънредните мерки дават планирания резултат и загуба на ресурс от Кохезионния фонд не е допусната, а този по Европейския фонд за регионално развитие е ограничен.

По-долу е разгледано изпълнението на индикативните годишни работни програми през програмния период по приоритетни оси.

Приоритетна ос 1: Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух

Таблица: Обявени процедури за предоставяне на БФП в рамките на приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г.

Наименование на процедура	ИГРП	Планирана дата на обявяване	Дата на обявяване
BG161PO005/08/1.30/01/01 Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 1 на оперативна програма "Околна среда 2007 - 2013 г.	2008 г.	Март 2008 г.	17.3.2008
BG161PO005/08/1.10/01/02 Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води	2008 г.	Март 2008 г.	24.3.2008
BG161PO005/08/1.20/01/06 Разработване планове за управление на речните басейни	2008 г.	Януари 2009 г.	26.11.2008
Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води	2009 г.	Март 2009	Необявена
Проекти, идентифицирани като приоритетни в Механизма за управление на приоритетна ос 1 - BG161PO005/10/1.11/02/16 Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.	2010 г.	2010 г. (при постигане на проектна готовност)	10.8.2010
BG161PO005/11/1.12/02/25 Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации между 2 000 и 10 000 екв. ж.	2011 г.	17.10.2011	9.11.2011
BG161PO005/11/1.3/02/28 Стратегическо планиране и укрепване на капацитета на структурите, ангажирани в процеса на реформиране на ВиК сектора, за осигуряване устойчиво управление на ВиК инфраструктурата	2011 г.	31.10.2011	18.1.2012
BG161PO005/12/1.20/02/29 „Разработване на планове за управление на риска от наводнения”	2011 г.	10.11.2011	24.4.2012
„Подготовка на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации между 2 000 и 10 000 е.ж.”	2013 г.	15.1.2013	Необявена

Таблица: Процедури по приоритетна ос 1, обявени извън ИГРП

Наименование на процедура	Дата на обявяване	Коментар
BG161PO005/08/1.10/02/04 Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации с над 10 000 екв.ж.	26.9.2008	Обявена и анулирана след промяна на подхода за предоставяне на БФП
BG161PO005/08/1.12/01/07 Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации от 2 000 до 10 000 е.ж.	19.12.2008	Обявена и анулирана след промяна на подхода за предоставяне на БФП

BG161PO005/10/1.11/03/19 Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.	18.8.2010	Обявена в резултат на промяната в подхода и преглед на подадените проектни предложения
BG161PO005/12/1.40/01/34 „Мерки за повишаване на капацитета за предотвратяване и борба с наводненията и за мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност”	27.12.2012	Мерките са част от действията за превенция загубата на средства по програмата.
BG161PO005/13/1.50/01/35 “Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез осигуряване на екологични превозни средства на градския транспорт”.	28.2.2013	Мерките са част от действията за превенция загубата на средства по програмата.

В резултат на започналия в началото на 2009 г. диалог с ЕК по отношение на икономическата ефективност на одобрените и изпълнявани проекти по ОПОС и по-конкретно по Приоритетна ос 1, е възприет изцяло нов подход и методология за финансиране на проекти. Променят се критериите за отпускане на БФП и на 2.07.2009 г. с решение на ръководителя на УО процедурите с № BG161PO005/08/1.10/02/04 и BG161PO005/08/1.12/01/07, на обща стойност над 1 млрд.лв., са прекратени. Основните причините са две: 1) изискванията към проектите не са достатъчно ясно дефинирани и 2) процедурите не съответстват на приоритетите на страната, като липсва принос към изпълнението на ангажиментите на България по Директива 91/271/ЕЕС. На по-късен етап, на база приоритизация, съгласно изисквания за целесъобразност и икономическа ефективност, част от проектите получават реализация в рамките на други процедури за предоставяне на БФП.

Налага се извършването и на преглед на договорите по процедури № BG161PO005/08/1.30/01/01 и BG161PO005/08/1.10/01/02. Това води до обявяването на планираната за 2009 г. процедура в рамките на приоритетна ос 1 за „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води“ и обявяването ѝ през 2010 г., когато са ясно приоритизирани агломерациите, обект на финансиране и степента на готовност на всяка една от тях. Процедурата е обявена съгл. ИГРП 2010 и предоставя финансиране в размер на 600 млн. лв. по проекти, идентифицирани като приоритетни в „Подход и методология за подбор на проектите по приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г.“. Поради установената висока готовност на бенефициентите и големите инвестиционни нужди, бюджетът на процедурата е увеличен до 1,2 млрд. лв. през 2011 г. Обявена е и процедура BG161PO005/10/1.11/03/19 „Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.“ на стойност 600 млн. лв., която също търпи преоценка на база подадените проектни предложения и бюджетът ѝ е увеличен до 850 млн. лв. По първата процедура бенефициентите могат да подават проектни предложения при постигане на пълна проектна готовност. Втората позволява получаване на техническа помощ и последващо изпълнение на инфраструктурната част от проекта.

ИГРП за 2011 г. предвижда обявяването на три процедури по приоритетна ос 1. Първата от тях, финансираща BG161PO005/11/1.12/02/25 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации между 2 000 и 10 000 е.ж.“, е в размер на 300 млн. лв. и е обявена в планирания срок. Втората процедура за „Стратегическо планиране и укрепване на капацитета на структурите, ангажирани в процеса на реформиране на ВиК сектора, за осигуряване устойчиво управление на ВиК инфраструктурата“ е обявена в първите дни на 2012 г. с ресурс 12 млн. Процедурата за BG161PO005/12/1.20/02/29 „Разработване на планове за

управление на риска от наводнения” е обявена през месец април на 2012 г. с бюджет от над 20 млн.

Таблица: Брой сключени договори/заповеди за предоставяне на БФП по приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г.

година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Брой сключени договори	0	50	139	1	18	75	7	0

Приоритетна ос 2: Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци.

Таблица: Обявени процедури за предоставяне на БФП в рамките на приоритетна ос 2 на ОПОС 2007-2013 г.

Наименование на процедура	ИГРП	Планирана дата на обявяване	Дата на обявяване
BG161PO005/08/2.30/01/03 Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2 на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”	2008 г.	април 2008 г.	31.3.2008
Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци	2008 г.	Август 2008 г.	Необявена
		Октомври 2008 г.	Необявена
Разработване и актуализиране на общински и регионални планове за управление на отпадъците	2009 г.	Март 2009	Необявена
Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти за закриване на общински депа, които не отговарят на изискванията	2009 г.	Май 2009	Необявена
Закриване на общински депа	2009 г.	Септември 2009	10.8.2012
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Бургас - BG161PO005/10/2.10/05/18 Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Бургас	2009 г.	2009 г.	10.8.2010
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Малко Търново - BG161PO005/10/2.10/06/21 Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Малко Търново	2009 г.	2009 г.	4.11.2010
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Видин - BG161PO005/09/2.10/04/17 Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Видин	2009 г.	2009 г.	10.8.2010

Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Кочериново	2009 г.	2009 г.	Необявена
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион София - BG161PO005/09/2.10/01/13 Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община	2009 г.	2009 г.	16.12.2009
BG161PO005/09/2.10/02/14 Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Ботевград	2009 г.	2009 г.	28.12.2009
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Провадия	2009 г.	2009 г.	Необявена
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Разлог	2009 г.	2009 г.	18.11.2010
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Добрич	2009 г.	2009 г.	
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Габрово	2009 г.	2009 г.	
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Плевен	2009 г.	2009 г.	
Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Ямбол	2009 г.	2009 г.	
Регион Бяла	2010 г.	Ноември 2010 г.	
Регион Стара Загора	2010 г.		
Регион Луковит	2010 г.		
Регион Панагюрище	2010 г.		
Регион Костенец	2010 г.		
Регион Левски	2010 г.		
Регион Варна	2010 г.		
Регион Велико Търново	2010 г.		
Регион Пазарджик	2010 г.	2011 (или при постигане на проектна готовност)	Необявена
Регион Своге	2010 г.		Необявена
“Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони Пазарджик, Провадия, Благоевград, Дупница и на претоварна станция Своге в регионална система Костинброд"	2011 г.	1.12.2011	Необявена
BG161PO005/12/2.10/08/30 „Изграждане на Регионална система за управление на отпадъците в регион Хасково“	2012 г.	5.7.2012	4.7.2012
BG161PO005/12/2.20/01/31 “Изпълнение на дейности по закриване на общински депа за битови	2012 г.	15.7.2012	10.8.2012

отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания”			
„Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците”	2013 г.	17.4.2013	Необявена

Таблица: Процедури по приоритетна ос 2, обявени извън ИГРП

Наименование на процедура	Дата на обявяване	Коментар
BG161PO005/09/2.10/03/15 Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Перник	16.12.2009	-

През 2009 г. се разработва механизъм за разпределение на средствата по най-ефикасния и ефективен начин, съгласно идентифицираните нужди. Предприети са стъпки за промяна на ПМС 121/2007, която да позволи провеждането на процедури за директно предоставяне на БФП на съответните региони, тъй като те са точно определени, изрично посочени в Националната програма за управление на отпадъците.

Така става възможно през 2009 г., съобразно проектната им готовност, да бъдат публикувани индивидуални покани към бенефициентите по 3 регионални системи за управление на отпадъците, на обща стойност над 147,5 млн. лв., въпреки заложените 12. Процедури за изграждането на останалите 20 от общо 23 регионални системи за управление на отпадъците, предвидени в ИГРП за 2010 г., не са обявени поради липса на проектна готовност. Най-често това е резултат от лошо качество на проектните предложения, проблеми с обхвата на ОВОС и комплексните разрешителни, несъответствия с обхвата на прединвестиционните проучвания, дългия период на проектиране, проблеми със собствеността на площадките, несъгласие на някои общини с регионалното разпределение. Въпреки това, всички планирани за 2009 г. процедури са обявени в рамките на 2010 г. Изключение правят проектите с водещи общини Провадия и Кочериново, които не намират реализация до края на програмния период.

Най-голяма е концентрацията на сключените договори за БФП през 2008 и 2012 г., съответно след обявяването на най-големите процедури за техническа помощ (2008 г.) и строителство (в края на 2010 г.) в сектора.

Таблица: Брой сключени договори по приоритетна ос 2 на ОПОС 2007-2013 г.

година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Брой сключени договори	0	29	6	1	4	13	2	1

Приоритетна ос 3: Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие.

Таблица: Обявени процедури за предоставяне на БФП в рамките на приоритетна ос 3 на ОПОС 2007-2013 г.

Наименование на процедура	ИГРП	Планирана дата на обявяване	Дата на обявяване
---------------------------	------	-----------------------------	-------------------

BG161PO005/08/3.0/01/05 Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България	2008 г.	2008 г.	3.11.2008
BG161PO005/09/3.1/01/08 Развитие на мрежата НАТУРА 2000	2009 г.	Февруари 2009 г.	27.2.2009
Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии Планираната процедура е обявена като четири отделни покани: BG161PO005/09/3.2/01/09 – към НП Рила; BG161PO005/09/3.2/02/10 – към ПП Българка; BG161PO005/09/3.2/03/11 – към ПП Беласица; BG161PO005/09/3.2/04/12 – към НП Централен Балкан.	2009 г.	Март 2009 г.	19.6.2009
Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в страната, вкл. разработване на планове за действие за застрашени видове, които са от световно/европейско значение и изпълнение на дейности, предвидени в планове за залегалите в тях дейности; изпълнение на дейности по възстановяване на биоразнообразието	2009 г.	Август 2009 г.	-
Проучвания, анализи, изследвания необходими за определянето на политиката и разработването на стратегически и програмни документи за опазване, спиране загубата и възстановяване на биоразнообразието	2009 г.	Септември 2009 г.	-
Повишаване информираността на общините и населението за НАТУРА 2000	2009 г.	Декември 2009 г.	-
BG161PO005/11/3.1/02/23 Разработване на планове за управление на защитени зони за опазване на птици, които не се припокриват със зони за опазване на местообитания	2010 г.	Юни 2010 г.	1.2.2011
Изпълнение на дейности, включени в одобрени планове за действие за видове, изпълнение на дейности за ограничаване на негативното влияние на инвазивни видове	2010 г.	Септември 2010 г.	22.10.2010
Разработване на планове за действие за растителни и животински видове по чл. 52 и чл. 53 от Закона за биологичното разнообразие	2010 г.	Декември 2010 г.	
BG161PO005/10/3.0/2/20 „Дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България”	2010 г.	Декември 2010 г.	22.10.2010
BG161PO005/11/3/3.2/05/26 Изпълнение на дейности за устройство и управление на национални паркове и резервати	2011 г.	31.10.2011	5.12.2011

BG161PO005/11/3/3.2/06/27 Изпълнение на дейности за устройство и управление на природни паркове	2011 г.		5.12.2011
BG161PO005/12/3/3.2/07/32 „Транспортно-техническо обезпечаване изпълнението на дейности в защитени територии изключителна държавна собственост”	2012 г.	10.8.2012	30.8.2012

Таблица: Процедури по приоритетна ос 3, обявени извън ИГРП

Наименование на процедура	Дата на обявяване	Коментар
BG161PO005/11/3.0/03/24 Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза	15.2.2011	-
BG161PO005/12/3.0/04/33 “Повишаване капацитета на териториалните структури на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерство на вътрешните работи за реакция при горски пожари в национални паркове, природни паркове, резервати и поддържани резервати	27.12.2012	Мерките са част от действията за превенция загубата на средства по програмата.

В изпълнение на Индикативната годишна работна програма през 2008 г. е обявена процедура BG161P0005/08/3.0/01/05 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България”. Поради проявения голям интерес към процедурата, размерът на средствата е увеличен спрямо планираното в програмата - от малко над 13 млн. лв. на близо 19 млн. лв.

В рамките на ИГРП 2012 г. по план е обявена и процедурата, финансираща BG161PO005/12/3/3.2/07/32 "Транспортно–техническо обезпечаване изпълнението на дейности в защитени територии изключителна държавна собственост", чийто бюджет е 7 млн. лв. Обявена е още процедура от пакета с извънредни мерки по ОПОС 2007-2013 г. BG161PO005/12/3.0/04/33 “Повишаване капацитета на териториалните структури на главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към МВР за реакция при горски пожари в национални паркове, природни паркове, резервати и поддържани резервати” на стойност от близо 98 млн. лв.

Забавеният старт в изпълнението на приоритетна ос 3 е отразен и в закъснялото договаряне, чийто първи пик е едва през 2009 г., но в резултат на спецификата на проектите в сектора и положените усилия, напредъкът по ос 3 догонва този по останалите оси и бележи втория си пик през 2012 г.

Таблица: Брой сключени договори по приоритетна ос 3 на ОПОС 2007-2013 г.

година	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Брой сключени договори	0	0	27	4	0	58	2	0

ИГРП 2013 г. предвижда обявяването на една процедура по приоритетна ос 1 и една процедура по приоритетна ос 2, но след обстоен анализ, е взето решение предвидените процедури да не бъдат обявявани.

Аргументите за това са наддоговарянето на ресурса по програмата, обвързаността на проектите със стратегически документи и законодателни изменения, които са в процес на разработване, както и риска за навременното и успешно изпълнение на заложените инфраструктурни проекти.

Следвайки логиката на изпълнение на ИГРП, в тенденциите по договарянето в рамките на ОПОС 2007-2013 г., са видни определени закономерности. По трите приоритетни оси се забелязват по два пика – през 2008-2009 г., малко след обявяването на първите покани за предоставяне на БФП и 2012 г., след прегледа на проектите по ос 1, преминаването към директно договаряне, назначаването на сътрудници по управлението на европейски проекти и програми, които да ускорят договарянето и др.

Графика: Тенденции в договарянето по приоритетни оси, по години в бр. сключени договори/ одобрен заповеди за предоставяне на БФП

ОЦЕНКИ НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 г.“

За периода 2007-2013 г. оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ е обект на различни по вид и обхват оценки (Таблица: Извършени оценки на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ в периода 2007-2015 г.), съгл. чл. 47 и чл. 48 на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 година за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999. Общо са извършени 6 оценки за периода. Констатациите и препоръките отразяват етапа на изпълнение на програмата и развитието на институционалната ѝ рамка. Въпреки това, предвид факта че периодът от обявяване на процедура за набиране на проектни предложения до момента на реалните инвестиции минават между 2 и 3 години няма нужда от толкова на брой оценки.

В началото на 2008 г. Управляващият орган разработва План за оценка на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“, който е представен на Комитета за наблюдение на програмата в рамките на третото му заседание, проведено на 03.06.2008 г., като в последствие е одобрен от Ръководителя на УО на ОПОС 2007-2013 г.

Планът за оценка съдържа планираните индикативни оценки, които следва да се извършат по време на целия програмен период с оглед подобряване на качеството, устойчивостта, въздействието и съответствието на помощта, предоставяна от фондовете на ЕС.

В изпълнение на Плана за оценка на ОПОС 2007-2013 г., със средства по линия на приоритетна ос 4 „Техническа помощ“ на програмата, са изготвени следните оценки:

- През 2010 г. е извършена първата оценка на ОПОС с предмет **„Оценка на ефективността на завършилите процедури за подбор на проектни предложения по приоритетни оси 1, 2 и 3 на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“**

В рамките на оценката, изпълнителят дава конкретни препоръки за повишаване ефективността на изпълнение на ОПОС, адаптиране/модифициране на процедурите за набиране на проектни предложения и пакета от документи за тях, процедурите за оценка и процедурите за подготовка на договори с бенефициентите, както и препоръки към системата за мониторинг на базата направения анализ. Препоръките са взети под внимание при ревизиране на Процедурния наръчник за ОПОС 2007-2013 г. и при подготовката на следващите покани за набиране на проектни предложения и пакета от документи към тях.

Като особено положителен и значим е оценен новият подход за подбор на проектни предложения по приоритетна ос 1 на ОПОС, който предвижда директно предоставяне на БФП и приоритетно финансиране на агломерации над 10 000 екв. ж. Високо е оценена разработената от УО на ОПОС концепция за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по приоритетна ос 2. Докладът оценява положително и проведените информационни кампании по процедурите за конкурентен подбор, организирането на консултации с бенефициенти в рамките на приемни дни и предоставянето на информация посредством интернет страницата на оперативната програма.

- През 2012 г. е извършена **Вътрешна междинна оценка на напредъка в изпълнението на ОПОС 2007-2013 г.**, обхващаща периода 1 януари 2007 - 31 май 2012 г.

Оценката е предприета по инициатива на Управляващия орган на ОПОС 2007-2013 г. като за целта са изпратени въпросници на бенефициенти по програмата и са проведени интервюта с експерти от МЗ и УО. Основната цел на самооценката е да бъде направен преглед и оценка на различните аспекти на изпълнението на ОПОС. Това включва степента, в която са постигнати целите на програмата, както и формулирането на препоръки за следващия програмен период 2014 - 2020 г.

Вътрешната оценка извежда препоръки в две основни посоки. Едната е свързана с работата с бенефициентите – разработване на указания, образци на документи, използване на интернет страницата на програмата като комуникационен канал. Другата посока е свързана с организация на работата в Управляващия орган и в Междинното звено така че да се запази и усили техния експертен капацитет, създаване на териториални звена, поддържане на електронна информационна система по програмата, с оглед спестяване на време и усилия при обработването и анализирането на информацията относно финансираните проекти.

- През 2012 г. е възложено на външен изпълнител извършването на **Междинна оценка на изпълнението на ОПОС 2007-2013 г. за периода 2007-2010 г.**

Обществената поръчка е с предмет „Междинна и текущи оценки на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г. и на Комуникационния план на ОПОС и осъществяване на мониторинг на Комуникационния план на ОПОС“. Избраният изпълнител е Обединение "Европейски анализи и оценки“, като трите текущи оценки, съответно за 2011, 2012 и 2013 г. са възложени в рамките на един договор като отделни поддейности.

Основните обобщени изводи от Междинната оценка са, че програмата е съобразена с националното и Европейското законодателство и стратегическите документи. В този смисъл програмата е ефективно насочена и релевантна за нуждите и приоритетите на страната и българското общество. Отчетена е необходимостта от усъвършенстване на системата от индикатори и от извършване на детайлен анализ, който да послужи за разработване на предложения за подобрене на системата. Дадена е препоръка за разработване на индикатори за оценка по приоритетна ос „Техническа помощ“ с оглед на осъществяване на по-ефективно наблюдение и мониторинг на текущите резултати и предприемане на навременни действия за подобряване на състоянието и на постигнатите резултати по тази ос.

Междинна оценка отчита множество положителни промени и добри практики по отношение работата на програмата, най-важните сред които са: подобрен е административния капацитет на УО и МЗ – налице е висококвалифициран и мотивиран екип; намалено е до минимум текучеството на персонала към края на отчетния период; проведени са редица специализирани обучения в страната и за обмяна на опит с водещи управляващи органи на страните-членки; изградени и обезпечени са техническите звена (включващи експерти с различен опит и квалификация – инженери, финансисти, специалисти в областта на опазване на околната среда и биоразнообразието и др.); системите за управление и контрол и Процедурния наръчник на УО и МЗ са актуализирани, подобрени и опростени; подобрена е комуникацията с бенефициентите и са разработени насоки и инструкции към бенефициентите за ефективно изпълнение и управление на проектите; значително са подобрени мерките за популяризиране на дейностите по програмата и постигнатите резултати; разработен е нов подход за избор на проекти по приоритетна ос 1, 2 и 3 на ОПОС (директно предоставяне на БФП), който значително подобрява качеството на получаваните проектни предложения.

Изпълнителят по договора излиза с препоръки, основните, от които засягат електронизацията на документацията и комуникацията с настоящи и бъдещи бенефициенти, включително и проектната документация и изпълнението на ДБФП по процедурите.

➤ **Текуща оценка на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ за 2011 г., 2012 г. и 2013 г.**

В голяма степен изводите и препоръките от оценката през 2011 г. се припокриват с тези от Междинната оценка на програмата. През следващите две години оценките на програмата констатира, че предприетите стъпки са верни и с всяка следваща година се виждат положителните резултати.

През 2013 г. оценката отбелязва извършената положителна промяна в оперативната програма с оглед разширяването на обхвата ѝ, чрез включването на нови мерки, насочени към подобряване качеството на атмосферния въздух в големите градове, предотвратяване и борба с наводненията и горските пожари, мониторинг и защита на водите. Отчита се подобряване на ефективността на контролните системи на УО и МЗ при проверките на заявените за верифициране разходи от бенефициентите. Подобрена е комуникацията с бенефициентите след провеждане на значителен брой консултации, за подобряване качеството на проектните предложения, особено в контекста на планирането на следващия програмен период. Също така е подобрена и обогатена информацията на електронната страница на програмата за най-често допусканите грешки от бенефициентите при изпълнението и управлението на проектите, включително при провеждане на обществените поръчки.

Текущата оценка на програмата за 2013 г. в заключение препоръчва да се извлекат поуки от опита през програмния период 2007-2013 г., да се използват научените уроци, като особено внимание да се обърне на изявените слабости и трудности, както и на доказано добрите практики.

Съгласно Становище по екологична оценка № 1-1/2007 г. от 21.02.2007 г. на министъра на околната среда и водите, на всеки три години от изпълнението на програмата се изготвя **Доклад за наблюдението и контрола при прилагането на програмата, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или отстраняване на екологичните щети в резултат на прилагането на програмата.** През отчетния период са изготвени два доклада.

Първият доклад обхваща периода 2007-2010 г. Основните заключения от доклада са, че предоставените по ОПОС средства допринасят за подобряване и съхраняване на екологичния баланс в местностите на интервенции, посредством подобряване на биохимичните показатели на околната среда. Това се отразява благоприятно на местните растителни и животински видове, като не се отчита вредно въздействие върху местната флора и фауна в резултат от дейностите по проектите, финансирани по програмата. Подобро е качеството на живот на обслужваното от проектите население, увеличен е броят на жителите, обхванати от пречистване на отпадъчните води, подобро е качеството на пречистване, подобрена е ВиК инфраструктурата като цяло.

В рамките на изпълнението на програмата са изготвени редица стратегически и указващи документи, които трасират и подпомагат реализирането на целите на страната в сферата на околната среда. С финансирането на договори за техническа помощ, се подготвя изпълнението на бъдещи проекти. Въпреки забавянето в началото на програмния период, след 2009 г. се полагат усилия за наваксване изпълнението на заложените цели. Предприетите мерки са в правилна посока и дават положителни резултати, но към средата на програмния период се оказват недостатъчни. Продължават да стоят проблемите, които са външни за ОПОС и трудно могат да бъдат повлияни на ниво оперативна програма: обжалвания на процедури за избор на изпълнител чрез обществени поръчки – в сферата е необходима промяна в подхода на национално ниво; продължаващата реформа във ВиК сектора; честите изменения на Закона за обществените поръчки и Закона за устройство на територията.

Вторият **Доклад по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда в резултат от прилагането на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“**, обхваща периода 01.01.2011 – 31.12.2013 г.

Основните заключения от доклада са, че при осъществяването на ОПОС 2007-2013 г. са изпълнявани всички предписани от компетентния орган мерки, недопускащи неблагоприятни последици върху околната среда. Въпреки че част от проектите са в процес на изпълнение към отчетния период, стойностите на индикаторите, като цяло, показват положителни тенденции. С осъществяването на инвестиционните проекти по ОПОС 2007-2013 г. се допринася за подобряване и съхраняване на екологичния баланс в местностите на интервенции, посредством подобряване на биохимичните показатели на околната среда. Това се отразява благоприятно на всички компоненти на околната среда.

На база събраната и анализирана информация, както и на база извършените теренни огледи, може да бъде направено заключението, че за периода 2011–2013 г. няма настъпили необратими и тежки последици върху човешкото здраве и околната среда, вследствие изпълнение на проекти от ОПОС 2007-2013 г.

Предстои изготвяне на трети доклади, обхващащ периода 2014-2015 г. Данните за изготвянето му за 2015 г. не са обработени от Национален статистически институт (НСИ) и съответно не могат да бъдат предоставени за по-нататъшен анализ.

Резюмета на оценките с представени основни констатации и препоръки са достъпни на електронната страница на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“, в сектор „Оценка на програмата“. (<http://ope.moew.government.bg/bg/pages/otsenka-na-programata/61#1>).

Изводите и препоръките от всички оценки са взети под внимание и са отчетени от УО на ОПОС в хода на изпълнение на програмата, вкл. и при подготовката на ОПОС за периода 2014-2020 г.

Таблица: Извършени оценки на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ в периода 2007-2015 г.

Наименование на оценката	Времеви обхват	изпълнител	Стойност (лв., с ДДС)
1. Оценка на ефективността на завършените процедури за подбор на проектни предложения по приоритетни оси 1, 2 и 3 на ОПОС 2007-2014 г.	ян 2007 – авг 2010	„Екорис 2009”	101 460,00
2. Вътрешна оценка на напредъка в изпълнението на ОПОС 2007-2013 г.	ян 2007 - май 2012	Експертно ниво в рамките на УО на ОПОС	-
3. Първи доклад по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда в резултат от прилагането на ОПОС 2007-2013 г.	ян 2007- дек 2010	Експертно ниво в рамките на УО на ОПОС	-
4. Междинна оценка на изпълнението на ОПОС 2007-2013 г. за периода 2007-2010 г.	ян 2007- дек 2010	Обединение "Европейски анализи и оценки" (Консултантска група София ЕООД, Комуналкредит пбблик консултинг и Юропеан дивелопмънт Консултанте)	771 859,52
5. Текуща оценка на изпълнението на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” за 2011 г.	ян 2011- дек 2011		
6. Текуща оценка на изпълнението на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” за 2012 г.*	ян 2012- дек 2012		
7. Текуща оценка на изпълнението на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” за 2013 г.*	ян 2013- дек 2013		
8. Втори доклад по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда в резултат от прилагането на ОПОС 2007-2013 г.	ян 2011- дек 2013	Експертно ниво в рамките на УО на ОПОС	-

ИЗВЪРШЕНИ ОДИТИ ПО ОПОС

1. Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“- Одитен орган

2.1. Системни одити

Одитите на системата за управление и контрол на програмата дават възможност на Одитния орган да направи заключения по отношение на това, дали системата функционира ефективно, ефикасно и икономично. По ОПОС 2007-2013 са извършени девет системни одита, в рамките на които за разгледани и оценени ключови изисквания, свързани в функционирането на системите за управление и контрол, както следва:

Одит	Обхват	Оценка	Окончателен доклад
Първи системен одит	Ключово изискване 1 „Ясно дефиниране, разпределение и разделение на функциите между и в рамките на УО“	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	9.12.2009
	Ключово изискване 2 "Избор на операции"	3 - „Работи частично и са необходими съществени подобрения“	
	Ключово изискване 3 "Адекватна информираност и стратегия за предоставяне на насоки на бенефициентите“	1 - „Работи добре, само минимални подобрения са необходими“	
	Ключово изискване 4 "Адекватни управленски верификации"	3 - „Работи частично и са необходими съществени подобрения“	
	Ключово изискване 5 "Адекватна (достатъчна) одитна пътека"	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	
	Ключово изискване 7 „Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени системни грешки при изпълнени одити“	1- „Работи добре, само минимални подобрения са необходими“	
Втори Системен одит за увереност относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на УО и МЗ по ОПОС	Ключово изискване 2 "Избор на операции"	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	30.11.2010
	Ключово изискване 4 "Адекватни управленски верификации"	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	
Трети Системен одит за увереност относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на УО и МЗ по ОПОС	Ключово изискване 2 "Избор на операции"	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	29.05.2012
	Ключово изискване 7 "Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени при изпълнени одити системни грешки"	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	
Четвърти Системен одит за увереност относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на УО и МЗ на	Ключово изискване 4 „Адекватни управленски верификации“	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	24.06.2013

ОПОС	Ключово изискване 7 „Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени системни грешки при изпълнени одити”	1 - „Работи добре. Необходими са незначителни подобрения“	
Пети Системен одит за увереност относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на УО и МЗ на ОПОС	Ключово изискване 5 "Адекватна (достатъчна) одитна пътека"	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения”	18.06.2014
	Ключово изискване 7 „Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени системни грешки при изпълнени одити”	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения”	
Шести Системен одит (тематичен) за оценка на предприетите корективни действия от Управляващия орган по препоръките на ЕК, посочени в писма Ares (2013) 3574478 от 27.11.2013 г. и Ares (2014) 341899 от 11.02.2014 г., както и в предварителния одитен доклад	Ключово изискване 4 "Адекватни управленски верификации"	Предприетите от Управляващия орган мерки за подобряване на системите за управление и контрол са адекватни.	23.05.2014
	Ключово изискване 7 „Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени системни грешки при изпълнени одити”		
Седми Системен одит (тематичен) за оценка на изпълнението на препоръчаните корективни действия с писмо Ares (2014) 2797370 от 27.08.2014 г. от Европейската комисия	Ключово изискване 4 "Адекватни управленски верификации"	2 „Работи, но са необходими някои подобрения”	07.10.2014
Осми системен одит за увереност относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на Управляващия орган на ОПОС	Ключово изискване 7 „Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени системни грешки при изпълнени одити”	2 „Работи, но са необходими някои подобрения”	28.05.2015
Девети системен одит за увереност относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на УО на ОПОС	Ключово изискване 4 "Адекватни управленски верификации"/ Ключово изискване 7 „Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени системни грешки при изпълнени одити”	2 „Работи, но са необходими някои подобрения”	29.12.2015

Основен акцент в извършените системни одити заема проверката на Ключово изискване 4 „Адекватни управленски верификации“ и в частност, пълнотата и адекватността на извършвания

от УО последващ контрол за законосъобразност на проведени от бенефициентите тръжни процедури. Препоръките се отнасят предимно до подобряване на процедурите чрез добавяне на нови образци и контроли, като в отделни случаи Одитния орган предлага и налагане на индивидуални финансови корекции на конкретни бенефициенти. От съществено значение за подобряването на прилаганите от УО системи за управление и контрол е извършеният анализ на процедурата за контрол на обществени поръчки през 2014 г. в контекста на прекъснатите плащания по ОПОС 2007-2013 г. Като резултат е идентифицирана нужда от детайлизиране на контролните листове за проверка за законосъобразност на проведени от бенефициентите обществени поръчки и усъвършенстване на самата процедура. Въвеждат се и нови контролни листове. Тези контролни листове на УО са заимствани от предоставените от Одитния орган контролни листове, като включват не само изчерпателни въпроси по всички аспекти, които биха могли да имат финансово влияние, но съдържат и подробни указания за проверяващите експерти по всеки въпрос, с референция към съответните правни разпоредби, относимите правила за финансови корекции, насоки за конкретните проверки и начина на документирането им.

По отношение на извършваните от Одитния орган проверки по Ключово изискване 7 „Предприемане на превантивни и коригиращи действия в случай на установени системни грешки при изпълнени одити“ и в частност, на процедурите за своевременно откриване, администриране и докладване на нередности по оперативната програма, както и на изпълнените от УО препоръки от извършени одити, заключението на проверяващите е, че прилаганите процедури са адекватни.

В рамките на извършените в рамките на системните одити проверки по Ключово изискване 5 „Адекватна одитна пътека“, Одитният орган отправя няколко препоръки, свързани с подобряване съхранението на документи по оперативната програма и счетоводно отразяване на ангажиментите на УО по договори за безвъзмездна финансова помощ. Предприетите в изпълнение на препоръките действия от УО гарантират поддържането на достатъчна одитна следа за извършваните дейности.

Като заключение може да се посочи, че системата за управление и контрол е динамична и подлежи на непрестанно доразвиване и усъвършенстване в резултат на натрупана практика, изменения в нормативна уредба и подхода при управлението на програмата. Своевременната реакция на УО по дадените от Одитния орган препоръки гарантира, че системите за управление и контрол функционират ефективно и обезпечават правилното и законосъобразно прилагане на ОПОС 2007-2013 г. Към настоящия момент, всички дадени в системните одити препоръки са изпълнени.

2.2. Одити на системите по Ключово изискване 6 „Надеждни системи за счетоводство, наблюдение и финансово докладване в компютъризирана форма“

Целта на проверките по ключово изискване 6 е удостоверяване наличието на системи в компютъризирана форма, които имат възможност да предоставят надеждна и относима информация по оперативната програма, както и това че процедурите осигуряват поддържането на системата, защита и интегритет на данните. Одитният орган извършва четири одита на информационните системи, както следва:

Одит	Обхват	Оценка	Окончателен доклад
Първи системен одит на ИТ системите, използвани за управление, наблюдение и счетоводство на СКФ	Ключово изискване 6	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	21.12.2009 г.

Втори системен одит на ИТ системите, използвани за управление, наблюдение и счетоводство на СКФ	Ключово изискване 6	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	5.05.2011 г.
Одит за проследяване изпълнението на препоръките от втория системен одит (трети системен одит)	Ключово изискване 6	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	5.04.2012 г.
Четвърти системен одит на ИТ системите, използвани за управление, наблюдение и счетоводство на СКФ	Ключово изискване 6	2 - „Работи, но са необходими някои подобрения“	28.06.2013 г.

В рамките на извършените одити са отправени препоръки за коректно отразяване в ИСУН на статуса на изпълняваните проекти и за въвеждане на относимата към даден проект информация. Към настоящия момент препоръките са изпълнени.

2.3. Одити на операциите с оглед потвърждаване на точността на декларираните разходи и законосъобразността и редовността на извършените транзакции

Одитите на операции се провеждат на място, въз основа на документацията и счетоводните записи, поддържани от бенефициентите и следва да потвърдят, че: (1) операцията е в съответствие с критериите за избор на проекти, приложими за ОПОС, изпълнява се съгласно решението за одобрението ѝ, и съответства на всички приложими изисквания относно нейното изпълнение и постигането на заложените цели; (2) декларираните разходи отговарят на счетоводните записи и на съпровождащата документация, съхранявана от бенефициента; (3) декларираните разходи са в съответствие с правилата на ЕС и националните правила; (4) публичното финансиране се изплаща на бенефициента възможно най-бързо и в пълния му размер. Целта на одитите на операциите е добиване на увереност, че декларираните пред Европейската комисия разходи по ОПОС 2007-2013 г. са верни и свързаните с тях транзакции са законосъобразни и редовни. По програмата са извършени следните одити на операциите:

Одит	Одитиран период	Обхват	Брой проверени проекти	Окончателен доклад
ПЪРВИ ОДИТ НА ОПЕРАЦИИТЕ за изразяване на увереност, че декларираните разходи са верни и транзакциите са законосъобразни и редовни	01.01.2009 - 31.12.2009	Сертифицираните разходи от 1.01.2007 г. до 31.12.2009 г.	39	01.12.2010
ВТОРИ ОДИТ НА ОПЕРАЦИИТЕ за изразяване на увереност, че декларираните разходи са верни и транзакциите са законосъобразни и редовни	01.01.2010 - 31.12.2010	Сертифицираните разходи от 1.01.2010 г. до 31.12.2010 г.	29	20.12.2011

ТРЕТИ ОДИТ НА ОПЕРАЦИИТЕ за изразяване на увереност, че декларираните разходи са верни и транзакциите са законосъобразни и редовни	01.01.2011 - 31.12.2011	Сертифицираните разходи от 1.01.2011 г. до 31.12.2011 г.	45	22.12.2012
ЧЕТВЪРТИ ОДИТ НА ОПЕРАЦИИТЕ за изразяване на увереност, че декларираните разходи са верни и транзакциите са законосъобразни и редовни	01.01.2012 - 31.12.2012	Сертифицираните разходи от 1.01.2012 г. до 31.12.2012 г.	25	30.12.2013
ПЕТИ ОДИТ НА ОПЕРАЦИИТЕ за изразяване на увереност, че декларираните разходи са верни и транзакциите са законосъобразни и редовни	01.01.2013 - 31.12.2013	Сертифицираните разходи от 01.01.2013 г. до 31.12.2013 г.	30	30.12.2014 г.
ШЕСТИ ОДИТ НА ОПЕРАЦИИТЕ за изразяване на увереност, че декларираните разходи са верни и транзакциите са законосъобразни и редовни	01.01.2014 - 31.12.2014	Сертифицираните разходи от 01.01.2014 г. до 31.12.2014 г.	24	23.12.2015 г.

По извършените първи, втори, пети и шести одити на операциите заключението на Одитния орган е, че идентифицираните грешки в сертифицираните разходи по ОПОС са в рамките на допустимата грешка от 1.99 %. В рамките на третия и четвъртия одит на операциите, Одитният орган идентифицира грешка над допустимия праг на същественост от 2 % от сертифицираните разходи, като са предложени и приложени плоски финансови корекции. В рамките на извършените одити са открити основно грешки, свързани с възлагането на обществени поръчки от бенефициентите, като Одитният орган препоръчва налагането на индивидуални финансови корекции. Всички препоръки за налагане на индивидуални финансови корекции са изпълнени.

Извършен е одитен ангажимент за приключване на оперативната програма от страна на ИА ОСЕС. В рамките на одитния ангажимент са проверени проекти и искания за плащане по тях със сертифицирани разходи, обособени в две извадки – извадка от проекти със сертифицирани разходи през 2015 г. и такива със сертифицирани разходи през 2016 г. По част от проверените проекти със сертифицирани през 2015 г. разходи са получени предварителни одитни доклади. Извадката от проекти и искания за плащане със сертифицирани през 2016 г. разходи е обект на проверка към настоящия момент, като срокът за приключване на одита е 30.11.2016 г.

2. Европейска комисия

В изтеклия програмен период от страна на Европейската комисия са извършени следните одити при Управляващия орган на ОПОС:

№	Одитна мисия	Окончателен доклад	Обхват
1	Европейска Комисия 2011/BG/REGIO/J2/944	21.08.2012 г.	Получаване на гаранция относно функционирането на системите за управление и контрол чрез одита на оперативните програми / области и хоризонтални теми (2010 - 2012)
2	Европейска комисия 2012/BG/REGIO/J2/1165	05.08.2014 г.	Получаване на гаранция относно функционирането на системите за управление и контрол чрез одита на оперативните програми / области и хоризонтални теми (2010 - 2012)
3	Европейска комисия 2013/BG/REGIO/C2/1232/1	15.04.2015 г.	Изпълнение на проекти в сектор водоснабдяване и канализация, финансирани по програма ИСПА в сектор околна среда и по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“
4	Европейска комисия - 2014/BG/REGIO/C2/1391/1	13.11.2015 г.	Проверка на точността, достоверността, пълнотата и надеждността на данните, докладвани от държавите-членки относно суми, извадени от отчетите за разходи, представени през предходната година, възстановени суми, суми, подлежащи на връщане към края на предходната година и суми, които не могат да бъдат възстановени
5	Европейска комисия - 2015/BG/REGIO/C2/1472-1	05.08.2016 г.	Одит на системите за управление и контрол на УО на ОПОС
6.	Европейска комисия - 2016/BG/REGIO/C2/1555-1	Очаква се на получаването предварителен доклад	Одит на системите за управление и контрол на УО на ОПОС

Основни ключови области за проверка по време на извършените от страна на ЕК одити са законосъобразното провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки, както и правилното функциониране на системата за управление и контрол по оперативната програма във връзка с верификацията на разходи по договори за изпълнение на обществени поръчки. При одитните мисии са открити недостатъци при провеждането на тръжните процедури, за което е препоръчано налагането на финансови корекции. Към настоящия момент тези препоръки са изпълнени.

Одитна мисия с по-различен обхват е № 2013/BG/REGIO/C2/1232/1, при която е извършена проверка на изпълнението на проекти в сектор Водоснабдяване и канализация, финансирани по програма ИСПА в сектор Околна среда и по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ В рамките на одита са засегнати хоризонтални въпроси, свързани със: структурата на сектор „Водоснабдяване“; изграждането на капацитет на ангажираните органи (в т.ч на МРРБ и КЕВР); извършването на реформа във ВиК сектора, вкл. чрез изменения в Закона за водите; определяне на нови допустими бенефициенти за изпълнението на водни проекти по ОПОС – ВиК оператори;

предоставяне на експертна помощ чрез инструмента JASPERS при разработването на „големи“ проекти. Голяма част от препоръките са взети предвид и намират своето отражение при подготовката на ОПОС 2014-2020 г.

3. Европейска сметна палата

В изтеклия програмен период от страна на Европейската сметна палата са извършени следните одити при Управляващия орган на ОПОС:

№	Одитна мисия	Окончателен доклад	Обхват
1.	DAS 2011	03.01.2013 г.	Одитна мисия в рамките на декларация за достоверност за финансовата 2011 г.
2.	DAS 2015	* Получен е предварителен одитен доклад на 19.02.2016 г. Очаква се получаването на окончателен доклад.	Одит във връзка с декларацията за достоверност за 2015 г.
3.	Одит на изпълнението на инвестициите, финансирани от КФ в областта на водоснабдяването	*Одитната мисия е извършена в периода 12.09.2016 г. – 16.09.2016 г. Очаква се предварителен одитен доклад.	Одит на изпълнението на инвестициите, финансирани от КФ в областта на водоснабдяването

В рамките на одитни мисии DAS 2011 и DAS 2015 е проверена законосъобразността на декларираните пред Европейската комисия разходи по общо 7 проекта, финансирани по ОПОС 2007-2013 г. При извършването на одитна мисия DAS 2011 са установени нарушения при възлагането на обществени поръчки по два от проверяваните проекти, предложено е налагането на финансови корекции, като препоръките са приети и изпълнени от УО. При одитна мисия DAS 2015, в рамките на получения предварителен доклад, са направени две констатации, като одиторите са отчетли, че същите са без финансово влияние и не са предложили финансови корекции.

Обект на проверка по време на проведената в периода 12.09.2016 г. – 16.09.2016 г. одитна мисия е прилагането на Директивата за питейна вода 98/83/ЕК. Дискутирано е спазването на стандартите относно качеството на питейната вода, системите за мониторинг на питейните води, достъпът на граждани до водоснабдителни услуги, включително тяхното качество и начините за ценообразуване. Проверени са и три проекта, финансирани по ОПОС 2007-2013 г., единствено в частта им, отнасяща се до изградената инфраструктура за водоснабдяване. Очаква се получаването на предварителен одитен доклад.

4. Сметна палата на Република България

№	Обхват на одита	Дата на окончателния одитен доклад
1.	Одит на системите за управление на Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз	23.02.2009 г.

2.	Одит на изпълнението на Оперативна програма "Околна среда 2007 - 2013 г." в частта ѝ на приоритетни оси 01 "Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води" и 02 "Подобряване и развитие на инфраструктурата за управление на отпадъците"	04.08.2011 г.
3.	Одит „Администриране на нередности по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд” за периода 01.01.2010 г. до 30.06.2011 г.	27.03.2012 г.
4.	Одит на изпълнението „Опростяване на регулациите за Структурните фондове” за периода от 01.01.2007 г. до 31.12.2011 г.	09.07.2013 г.
5.	Одит за съответствие на системите за верификация и сертификация на разходите по приоритетна ос 1 :Подобряване и развитие на инфраструктурата за отпадъчни и питейни води в населени места с над 2000 екв. жители, попадащи в градски агломерационни ареали от ОПОС 2007-2013, за периода 01.01.2010 г. – 30.06.2013 г.	12.06.2015 г.
6.	Одит на изпълнението на "Административен капацитет на органи за управление на средствата от Европейския съюз" за периода от 01.01.2007 г. - 31.12.2013 г.	31.03.2016 г.
7.	Одит "Изпълнение целите на Оперативните програми и приноса им за изпълнение целите на Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г." за периода 01.01.2011 г. до 31.12.2014 г.	Получен е проект на одитен доклад на 20.07.2016 г.
8.	Одит на изпълнението на процедура BG161PO005/12/1.20/02/29 "Разработване на планове за управление на риска от наводнения" за периода от 01.01.2012 г. до 30.06.2015 г.	16.08.2016 г.

В резултат от извършваните одити са формулирани констатации и отправяни препоръки от различно естество – ненавременно актуализиране на вътрешни документи с оглед настъпили промени в законодателната рамка, осигуряване на численост на УО съобразена с обема, характера и интензивността на работата, допълване на процедурите за оценка за проектни предложения и верификация, предприемане на мерки за навременно финализиране на проверявани проекти и намаляване на рисковете от неизпълнение на основни дейности по тях.

По извършените одит „Администриране на нередности по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд” за периода 01.01.2010 г. до 30.06.2011 г., одит на изпълнението „Опростяване на регулациите за Структурните фондове” за периода от 01.01.2007 г. до 31.12.2011 г. и одит на изпълнението на "Административен капацитет на органи за управление на средствата от Европейския съюз" за периода от 01.01.2007 г. - 31.12.2013 г. не са извеждани препоръки по отношение на УО на ОПОС.

Всички препоръки от извършените одити са изпълнени от УО и проследени като такива от одитни екипи от Сметната палата.

2.2. ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪОТВЕТСТВИЕТО СЪС ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО НА ОБЩНОСТТА

На 7 ноември 2007 г., с Решение С/2007/5470 оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“ (ОПОС 2007-2013 г.) е официално одобрена от Европейската комисия. През същата година бяха

приети и основните нормативни актове, необходими за изпълнението на програмите, които през следващите години се усъвършенстват. Управляващият орган на ОПОС и МОСВ като цяло игра ключова роля при инициране промени в приложимото законодателство, за да се осигури ефективно изпълнение на програмата. Основното законодателство на общността, което има отношение към изпълнение на програмата е (1) нормативни правила за изпълнение на програмите; (2) закон за управление на отпадъците; (3) закон за водите; (4) закон за обществените поръчки и (5) закон за устройство на територията. Последователно, за всяко едно от законодателствата са посочени промените през годините. Същите, показват развитието на контролната среда и реакцията на Управляващия орган на констатираните проблеми.

2.2.1. Нормативни правила за изпълнение на програмите

Редът за оценка на проектни предложения и предоставяне на безвъзмездна финансова помощ се определя с **Постановление № 121 от 31 май 2007 г.** В редакцията си към 31 май 2007г., то предвижда ред за оценка и одобрение за финансиране на проекти, който по отношение на приоритетни оси 1, 2 и 3 на ОПОС 2007-2013 г. изисква предимно провеждането на конкурентни процедури на подбор, а не на процедури на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Поради тази причина се иницират промени през 2008 г. и 2009 г., с които се конкретизира и разширява обхватът на дефиницията „конкретен бенефициент“. Така, по приоритетна ос 3 голяма част от дейностите попадат в обхвата на задълженията на компетентните държавни органи - дирекция „Национална служба за защита на природата“ (НСЗП) в МОСВ, както и регионалните структури на МОСВ и Държавната агенция по горите (ДАГ). Още повече, що се отнася до изграждането на мрежата НАТУРА 2000 реален бенефициент (т.е. организация която ще се ползва от резултатите на дейностите) е именно органът, отговорен за нейното създаване и развитие – дирекция НСЗП в МОСВ. По отношение на приоритетна ос 2 за конкретни бенефициенти са определени и сдруженията на общини за управление на отпадъците и общините в регионите, определени в съответствие с Националната програма за управление на отпадъците. Това изменение дава възможност по ОПОС 2007-2013 г. да бъдат обявявани процедури за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на тази категория бенефициенти.

През 2011 година, с изменението на в Постановлението се въвеждат разпоредби, които съдържат изрична забрана в процедурите за подбор на проектни предложения да участват лица, попадащи в хипотезата на конфликт на интереси или имащи интерес от одобряването на даден проект. Урежда се процедура за подаване на възражения от страна на кандидатите срещу предложението за отхвърляне на проектните им предложения на етапа на оценка на административното съответствие и допустимостта. Ръководителят на УО следва да определя лица, които да разгледат основателността на всяко постъпило възражение и да се произнесат в определен срок по аргументите във възражението.

Правилата за допустимост на разходите се определят един път на национално ниво (Постановление № 62 на МС от 21.03.2007 г.) и втори път конкретно за ОПОС (Постановление № 249 на Министерския съвет от 17 октомври 2007 г.).

Със Заповед № РД - 319/04.05.2007 г. на министъра на околната среда и водите е създадена работна група, в резултат от работата на която е прието **Постановление № 249 на Министерския съвет от 17 октомври 2007 г.** (ПМС № 249/2007 г.). Постановлението съдържа детайлни правила за допустимост на разходите по ОПОС 2007-2013 г. Същото се изменя през 2008 г. (Постановление № 301 на Министерския съвет от 08.12.2008г. за да се осигури ефективно управление на проектите по ОПОС 2007-2013 г., като се определят за допустими разходите за управление на проекти и разходите за възнаграждения на лицата, ангажирани с управлението им.

По този начин се създаде възможност за укрепване на административния капацитет на бенефициентите по оперативната програма - общини, сдружения на общини и други, включително и на второстепенни разпоредители с бюджетни кредити към МОСВ и към Държавната агенция по горите. Промените допринасят за ефективното управление на проектите по ОПОС 2007-2013 г.

С приемането на **Постановление № 179 на Министерския съвет от 10 август 2010 г.** бе въведен механизъм за верифициране на разходите и изплащане на безвъзмездна финансова помощ по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС, с цел осигуряване регулярност на плащанията към общините. С приемането на постановлението се осигурява предвидимост на процесите и срокове за верифицирането на разходите, с което се ускоряват темповете на плащания.

С приемането на **Постановление № 69 на Министерския съвет от 11 март 2013 г.** бе отменено ПМС № 55/2007 г. Новото постановление въвежда опростен ред за определяне на изпълнители от категорията бенефициенти, които не притежават качеството възложител по смисъла на Закона за обществените поръчки. Предвижда се провеждането на един вид процедура, наречена избор с публична покана. За доставки и услуги на стойност под 20 000 лева и строителство под 60 000 лева не се предвижда провеждане на процедура като в тези случаи бенефициентите разполагат с възможността да изберат изпълнители като докажат извършените разходи с първични платежни документи. Същото се отменя през следващата година с Постановление 118 на Министерски съвет от 20.05.2014 г. Същото намира приложение както за програмен период 2007-2013 г., така и 2014-2020 г., което допринася за намаляване на административната тежест за бенефициентите, които го прилагат.

От съществено значение за изпълнението на ОПОС 2007-2013 г. е влизането в сила през 2010 година на **Постановление № 134 на Министерския съвет от 5 юли 2010 г.**, с което се приема Методология за определяне на финансови корекции, които се прилагат спрямо разходите, свързани с изпълнението на оперативните програми, съфинансирани от структурните инструменти на Европейския съюз, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство. Методологията урежда определянето на финансови корекции във връзка с отделни или системни нередности, установени в операции или оперативни програми, финансирани от ЕС. Целта на финансовите корекции е да възстанови ситуацията, при която 100 % от разходите одобрени за финансиране са в съответствие с националното и приложимото европейско законодателство. Въвеждането на методологията позволи да бъдат възобновени плащанията към бенефициенти по ОПОС 2007-2013 г., при които са установени различни типове нарушения. До влизането ѝ в сила, плащанията бяха преустановявани до произнасянето на компетентните органи по допуснатото нарушение. Възобновените плащания помогнаха на бенефициентите да продължат с изпълнението на техните проекти.

Близо 6 месеца след изменение на Насоките на Европейската комисия за определяне на финансови корекции, утвърдени с Решение С(2013)9527 от 19.12.2013г., Постановление 134 на МС от 5.07.2010 г. бе променено, за да отрази настъпилите промени.

Други важни за изпълнението на програмата нормативни актове са:

- **Постановление № 6 на МС от 19.01.2007 г.** за създаване на Единен информационен портал за обща информация за управлението на СКФ на Европейския съюз в Република България, на който се оповестяват данни във връзка с всички програми в страната, съфинансирани от тези фондове;

- **Постановление № 322 на Министерския съвет от 19.12.2008 г.**, с което се определят условията, реда и механизма за функциониране на Информационната система за управление и

наблюдение на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз в Република България.

- **Постановление № 205 на Министерския съвет от 14.09.2010 г.** определя условията, критериите и реда за финансово подпомагане на общините за достъпа им до финансиране от Фонда за органите на местното самоуправление в България „ФЛАГ“. Фонд ФЛАГ подкрепя общините за успешно изпълнение на проекти по оперативните програми, посредством осигуряване на средства за „мостово“ финансиране на разходите на общините, извършени за целите на изпълнението на техните проекти.

- **Постановление № 70 на Министерския съвет от 14.04.2010 г.** се създава Координационен съвет към Министерски съвет, който обсъжда текущи въпроси, свързани с управлението на средствата от ЕС. Ролята на съвета е да подпомага Министерски съвет като осъществява обмен на информация, координация и сътрудничество за повишаване ефективността на контрола и подобряване на управлението на средствата от Европейския съюз.

- **С приемането на Постановление № 203 на Министерския съвет от 13 септември 2010 г.** е направено изменение в Наредбата за прилагане на Единния класификатор на длъжностите в администрацията, посредством което се въведе длъжността „сътрудник по управление на европейски проекти и управление на проектите програми“. Това изменение създава възможност на органите, имащи отношение към управлението на оперативните програми, да привлекат специфична експертиза при подготовката, управлението, изпълнението, мониторинга и, оценката и контрола на програмите. На базата на това изменение щатът на дирекция КПОС беше увеличен с 15 експертни бройки, а на дирекция ФЕКОС - с 20 бройки. През месец ноември 2010 г. започна набирането на сътрудници по управление на европейски програми и проекти с профили ВиК специалисти (мрежи и пречистване на отпадни води), специалисти в областта на правото, управлението на отпадъци и финансите, което допринесе за укрепването на капацитета на двете дирекции.

2.2.2. Закон за управление на отпадъците

Законът за управление на отпадъците е част от основните нормативни актове, имащи отношение към прилагането на ОПОС 2007-2013 г. През 2008 г. се извършва промяна в закона, с която се въвежда задължение за общините, които изграждат или ползват общо регионално депо и/или друго съоръжение за третиране с регионален характер, да учредяват регионални сдружения - юридически лица, или сключват споразумение помежду си, с цел управление на отпадъците на регионален принцип, в съответствие с регионите, предвидени в Националната програма за управление на дейностите по отпадъците. С измененията на ЗУО се въведе и задължение на регионалните сдружения да разработват регионални програми за управление на отпадъците. Тези промени оказват положително въздействие върху устойчивостта на проектите по ОПОС 2007-2013г., които се изпълняват на регионален принцип.

През 2010 годината законът е изменен и допълнен три пъти, с което се въвеждат редица забрани, свързани с неконтролираното третиране на отпадъците, въвеждането в експлоатация на строежи по реда на Закона за устройство на територията, без наличие на разрешение за дейности с отпадъци, както и въвеждането в експлоатация на депа за опасни и неопасни отпадъци по реда на Закона за устройство на територията, без наличие на определен размер на отчисленията за единица депониран отпадък. Въвеждат се конкретни отговорности по управление на отпадъците за кметовете на общини. Регламентира се кои лица членуват в общото събрание на регионалните сдружения за управление на отпадъците, реда за избор на председател и вземане на решения. Определя се начинът за финансиране на регионалните системи за управление на отпадъците, вкл. закриване и рекултивация на депа като за голяма част от разпоредбите е предвидено, че влизат в

сила от началото на 2011 г. Предвидено е, че за дейността по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо е длъжен да прави месечни отчисления в банкова сметка на съответната регионална инспекция по околната среда и водите, на чиято територия се намира депото. Натрупаните през експлоатационния период на депото средства се използват за дейностите по закриване и след-експлоатационни грижи на площадката на депото съгласно разрешението или комплексното разрешително и/или утвърдения от компетентните органи по околна среда проект за рекултивация. Същевременно лицата, чиито отпадъци се обезвреждат чрез депониране на регионално или общинско депо, правят отчисления, като те имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване. Отчисленията, когато се правят от общини, са елементи от разходите по Закона за местните данъци и такси. Натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови отпадъци, обезпечаващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане.

През 2012 година е приет изцяло нов Закон за управление на отпадъците. С приемането на закона се поставя основата за създаване на условия за подобряване управлението на отпадъци в страната без риск за човешкото здраве и околната среда, както и за значително нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.

2.2.3. Закон за водите

Законът за водите претърпя поредица от изменения през 2009г. В отговор на получено в началото на 2009 г. писмо от Генерална дирекция „Регионална политика” на Европейската комисия да не се подписват нови договори за проекти във водния сектор, финансирани по приоритетна ос 1 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2000 екв. ж. и в населени места с под 2000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали” на ОПОС 2007-2013 г., докато не се намерят решения по основните въпроси, свързани с планирането, собствеността, оперирането и ценообразуването във сектор ВиК, бе разработена единна национална позиция на правителството на Република България по принципите на управление на сектора. Заложени в националната позиция решения във връзка със собствеността на водоснабдителните и канализационните системи, мрежи и съоръжения, тяхното управление, планирането на изграждането и оперирането на ВиК системите и съоръженията, се осъществяват чрез посочените изменения в Закона за водите.

В допълнение, с изменението на Закона за водите се регламентира, че съоръженията и мрежите, изградени със средства от ЕС, когато бенефициенти са общини, стават общинска собственост, с което се улеснява изпълнението на ОПОС 2007-2013 г.

През следващата 2010 г. Законът за водите претърпя две изменения. Основната промяна се отнася до въвеждане на нова цел при интегрираното управление на водите, свързана с ограничаване на заплахите и последствията от вредното въздействие на водите. С изменението на закона се поставят основите на политиката по опазване от наводнения, посредством въвеждане на задължения за създаване на карти, планове и др. мероприятия, свързани с управлението на този риск. Измененията създават необходимите предпоставки за откриването на процедура за „Разработване на планове за управление на риска от наводнения“ през 2012 година.

През следващата 2013 година Законът за водите претърпя три изменения и допълнения. Прецизират се функциите на асоциациите по ВиК като се предвижда, че те контролират изпълнението на договора, сключен от името и за сметка на собственика на ВиК системата с ВиК оператора за възлагане на дейностите по предоставянето на ВиК услугата. Създава се възможност ВиК операторите да признават в счетоводния си баланс (отчета за финансовото състояние) имуществените права, предоставени им с договорите за стопанисване, поддържане и

експлоатация ВиК системи и съоръжения – публична собственост, и да начисляват разходи за амортизации за тях по реда на Закона за счетоводството. Тези амортизационни отчисления се реинвестират от ВиК операторите в инфраструктурата, в съответствие с одобрените инвестиционни програми към утвърдените им бизнес планове.

2.2.4. Закон за обществените поръчки

За периода от 2009-2015 всяка година има изменения в един от законите с най-съществено влияние върху изпълнението на оперативната програма – Законът за обществени поръчки. Този факт създава несигурна среда както за бенефициентите, така и за управляващите органи.

През 2009 г. са въведени съществени промени (ДВ, бр.84/2008г.), които са насочени към осигуряване на контрол, публичност и прозрачност при възлагането на обществени поръчки. Измененията могат да се групират в четири групи: въвеждането на контрол от страна на АОП и управляващите органи на оперативните програми; широка публичност при отваряне на офертите и заявленията за участие; нови правила при отваряне на ценовите предложения и оценката на ценовите показатели и разширяването на дефиницията на нищожен договор, насочена към преустановяване на порочната практика да се сключват договори преди да са изтекли сроковете за обжалване. Разширяват се формите на контрол на обществените поръчки, като към досегашните институции, натоварени да го осъществяват – АОП, КЗК, ВАС, Сметната палата и АДФИ, се прибавят управляващите органи на оперативните програми при обществени поръчки, изцяло или отчасти финансирани от европейските фондове. С цел гарантиране на основните принципи на ЗОП – публичност и прозрачност, е въведен новосъздадения чл. 69а от ЗОП, съгласно който първо се оповестява оценяването по техническите показатели, а след това се отварят ценовите предложения и се оповестяват ценовите предложения.

Законът за обществените поръчки претърпява голям брой изменения и допълнения и през 2010 година. С измененията, решенията на възложителите са обявени за индивидуални административни актове, издадени по правилата на ЗОП. Въвежда се допълнително правомощие на изпълнителния директор на АОП, свързано с правото му да обжалва пред Комисията за защита на конкуренцията решенията на възложители, с които са допуснати нарушения при провеждане на процедура за възлагане на обществена поръчка, установени от Европейската комисия до сключването на договора. Разширява се обхвата на предварителния контрол, осъществяван от управляващите органи на оперативните програми съвместно с АОП, по отношение на процедури за обществени поръчки, финансирани напълно или частично със средства от европейските фондове. Вследствие на изменението на контрол ще подлежат и всички процедури за доставки и услуги, финансирани със средства от фондовете, когато са на стойност равна или по-висока от 1 000 000 лв. Регламентирана е изрична забрана за сключване на договор от възложителите, преди изтичане на 14-дневен срок от уведомяване на заинтересованите кандидати или участници за решението за определяне на изпълнител, с което се въвежда задължителен период на изчакване. Определя се реда за сключване на договора за обществена поръчка и реда за обявяване на неговата недействителност. С изменението на закона се допуска изменение в срока на договора в резултат на непредвидени обстоятелства. Предвидено е, че в процедура за възлагане на обществена поръчка не могат да участват кандидати или участници, при които е налице свързаност по смисъла на § 1, т. 1 от допълнителната разпоредба на Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси с възложителя или със служители на ръководна длъжност в неговата организация. Запазва се възможността за налагане на временна мярка „спиране на процедурата“, като се прецизират обстоятелствата, които КЗК следва да вземе предвид при нейното налагане. Регламентирана е възможност КЗК да допусне възможност за предварително изпълнение при мотивирано искане на възложителя, което се допуска по

изключение и единствено когато е необходимо да се осигури живота и здравето на гражданите или да се защитят други особено важни държавни и обществени интереси. Съществена промяна е даване на възможност за допълване на офертите с документи, които се представят, за да се изпълнят критериите за подбор, определени от възложителя. Промяната има за цел да доведе до намаляване на случаите на отстраняване на участници или кандидати само на формални основания.

През ноември 2011 година в Закона за обществените поръчки са въведени съществени изменения и допълнения, които са в сила от 26 февруари 2012г. Съществен нов момент в посока облекчаване на възлагането на обществени поръчки е утвърждаването на нов образец решение за промяна. Той е сходен с ползания в практиката на Службата за публикации на Официален вестник на ЕС образец на обявление за допълнителна информация, информация за незавършена процедура или corrigendum. Допусната е възможност за пряко възлагане на обществени поръчки на дружества, свързани с възложителя – териториален орган на държавна власт, при изчерпателно изброени условия. Предвижда се предварителният контрол върху обществени поръчки, финансирани изцяло или частично със средства от европейските фондове, да бъде извършван само от АОП и обхваща обявленията за откриване на процедурите и методиката за оценка на офертите, а при някои видове процедури - и решението за откриване. Измененията въвеждат и механизъм за обратна връзка, чрез който ще се проследява изпълнението на препоръките на Агенцията. Изменение е предвидено в чл. 70 от ЗОП. Според редакцията от текста 2010г., предпоставка за обосновка е наличието на предложение, което в зависимост от избрания критерий за оценяване е с повече от 30 на сто по-благоприятно от средната стойност на предложенията в останалите оферти. С измененията на ЗОП от 26 февруари 2012г., тази разпоредба е изменена, като прагът е сведен от 30% на 20% и е уточнено, че се касае не до всяко предложение в офертите, а до такова с числово изражение. Въведена е изцяло нова глава осма „а“, която урежда възлагането на обществени поръчки чрез публична покана.

Едно от най-съществените изменения в областта на обществените поръчки е свързано с отмяната от 01.04.2012г. на Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки, съответно отпадане на предвидените в нея процедури. Вследствие на промените възлагането на обществените поръчки вече е разпределено в три групи, в зависимост от стойностите, както следва: 1. Обществени поръчки със стойности равни или по-високи от „европейските прагове“, определени с Регламент от Европейската комисия, за които ще се прилагат общите процедури на ЗОП; 2. Обществени поръчки със стойности равни или по-високи от „националните прагове“, за които ще се прилагат общите процедури на ЗОП, но с някои облекчения, т.нар. „опростени правила“; 3. Обществени поръчки с по-ниски стойности, за които в зависимост от случая или следва да бъде проведена процедура по реда на глава 8а от ЗОП „Възлагане на обществени поръчки чрез публична покана“ или провеждането на процедури не е задължително.

В периода 2013-2015г. също са налице промени в ЗОП. Промените, влезли в сила от 1 юли 2014г. засягат най-общо следните теми: въвежда се пълна публичност и прозрачност на действията по възлагане на обществени поръчки и изпълнение на сключените договори; създава се нов раздел в ЗОП, който регламентира задълженията на възложителите по публикуване на документите, които се създават в процеса по възлагане и изпълнение на обществените поръчки; вмениява се ново задължение на възложителите – да публикуват изискуемата информация в определен законов срок и едновременно с това да осигуряват възможност за публичен достъп до тази информация в друг, посочен от закона срок.

2.2.5. Закон за устройство на територията

С измененията на ЗУТ през 2009 г., се оптимизира процедурата по обявяване и влизане в сила на подробни устройствени планове и тяхното обявяване на заинтересованите лица.

Законът претърпява пет промени през 2010 г. Измененията, имащи отношение към ОПОС 2007-2013 г. се отнасят до обявяване и влизане в сила на Общите устройствени планове (ОУП) и тяхното обявяване на заинтересованите лица. За изграждане на национален или общински обект от първостепенно значение не се представя документ за собственост, а влязъл в сила подробен устройствен план и документи, удостоверяващи, че е преведено определеното в акта за отчуждаване обезщетение.

През 2013 г. Законът е претърпял 6 изменения и допълнения през 2013 г. Основното изменение на ЗУТ е свързано със създаването на детайлна уредба относно функциите на Министерството на инвестиционното планиране (МИП) при проектирането и строителството. Създаден е Национален експертен съвет по инвестиционно планиране към МИП, който извършва експертиза на инвестиционните проекти, чието съгласуване и одобряване е от компетентността на МИП, приема инвестиционни проекти и проекти за общи устройствени планове на общините и разглежда проекти на подробни устройствени планове за определени в закона обекти. Министерство на инвестиционното планиране беше закрито през 2014 г.

През 2014 година е изменен и **Устройственият правилник на МОСВ**, с което, считано от 25.03.2014 г., се създава една главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда“, а дирекции КПОС и ФЕКОС се заличават. Опитът, натрупан през програмен период 2007-2013г. показва, че избраният модел за управление на оперативната програма, с успоредно функциониране на управляващ орган и междинно звено в администрацията на МОСВ не е най-оптималният. Обособяването на УО и МЗ като две дирекции в рамките на една и съща администрация означава, че йерархично двете звена са равнопоставени, което от своя страна не съответства на разбирането за делегиране на функции от УО на МЗ и съответно на създаване на връзка на отчетност от МЗ към УО относно управлението на оперативната програма. Извършеното реструктуриране през 2014 година е предпоставка за ефективността на управляващия орган, тъй като позволява да се извърши плавен преход от програмен период 2007-2013 г. към програмен период 2014-2020 г.

2.3. СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ

Основните проблеми и трудности при изпълнението на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ са групирани, съгласно основните процеси: планиране, договаряне и изпълнение.

2.3.1. Идентифицирани трудности и проблеми, и предприети мерки в процеса на планиране на програмата:

- Забавяне в стартирането на програмата

ОПОС 2007-2013 г. е одобрена от работната група по разработването ѝ през февруари месец 2007 г. и на 1 март от Министерски съвет. На 5 март 2007 г. програмата е официално изпратена чрез информационната система за обмен на данни с ЕК - SFC 2007. В периода март - октомври 2007 г. се водят преговори с представители на ЕК и на 7 ноември 2007 г. ОПОС е официално одобрена. Всички дейности по реализацията ѝ започват след 7 ноември 2007 г., което е 10 месеца след началото на програмния период.

Управляващият орган полага усилия в три посоки. На първо място, подготвяне на първите покани за набиране на проектни предложения; на второ – разработване на основните документи, съпътстващи изпълнението на програмата и на трето – укрепване капацитета на звената, занимаващи се с изпълнението на програмата.

Този период обхваща времето от одобрението на програмата до края на 2008 г. През това време усилията се фокусират върху:

- Ускоряване на процеса за разработване на съпътстващи документи по програмата.
 - Разработени са системите за управление и контрол, както и правилата, процедурите и образците, необходими на УО, МЗ и бенефициентите за изпълнението на ОПОС.
 - През месец май 2008 г. от УО са разработени ръководства за подготовка на проекти в секторите „Води“ и „Отпадъци“ на ОПОС. Ръководствата целят изграждане на стандартен подход към подготовката на проекти за финансиране по приоритетни оси 1 и 2. Предназначени са за ползване главно от бенефициентите на ОПОС. Втората им цел е да служат като пълен референтен източник за официалните и другите подкрепящи документи в тези области за другите участници в процеса на подготовка на проектни предложения.
 - През първото полугодие на 2008 г. са разработени и обявени първите процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по приоритетни оси 1 и 2 на ОПОС;
 - Оптимизиране на процедурите по ОПОС – опростяване и засилен контрол
 - Предприети са мерки във връзка с опростяване на процедурите по изпълнение на проектите чрез одобрението на новия наръчник за оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ на 08.12.2009 и последната версия на „Описанието на системите на управление и контрол“. Опростени са процедурите за докладване, оптимизирана е изискваната документация, регламентира се последващ контрол на процедурите за избор на изпълнител да се извършва веднага след провеждането им, а не при представяне на авансово искане за плащане.
- Промяна на подхода при финансиране на проекти

През втората половина на 2009 г. в процеса на договаряне се констатира необходимостта от промяна на подхода за финансиране на проекти.

- Приоритетна ос 1 – Промени се налагат вследствие изменения в законодателството за ВиК сектора и препоръки, отправени от ЕК за въвеждане на критерии за икономическа ефективност при подготовката и оценката на проектните предложения. През ноември 2009 г. е одобрен разработеният от УО на ОПОС нов „Подход и методология за управление на приоритетна ос 1 на ОПОС“. Подходът въвежда изисквания за икономическа ефективност и екологична и техническа целесъобразност, ограничения по отношение на обхвата на проектите, които могат да бъдат финансирани по ОПОС, така че да се гарантира добро финансово управление и фокусиране на ограничения ресурс. Основава се на процедури на директно предоставяне на БФП, насочени към конкретен бенефициент от идентифицирани приоритетни за финансиране групи агломерации.
- Приоритетна ос 2 – Разработен е „Механизъм за подпомагане изграждането на системата от регионални съоръжения за управление на отпадъците“, одобрен през ноември 2009 г., който позволява да се разпределят средствата по най-ефикасния и ефективен начин, съгласно идентифицираните нужди във връзка с изпълнението на ангажиментите, поети

от Република България по прилагане на Директива 1999/31/ЕО за депониране на отпадъците. Механизмът за усвояване на средствата се основава на процедури на директно предоставяне на БФП, насочени към конкретен водещ бенефициент, отговорен за изпълнението на дейностите по изграждане на инфраструктурата за управление на отпадъците.

- Приоритетна ос 3 – с цел да подобри управлението на приоритетна ос 3 на ОПОС, през 2010 г. УО на ОПОС разработва „Концепция за управление на приоритетната ос“, чиято цел е да подпомогне опазването и възстановяването на видове и природни местообитания, попадащи в обхвата на националната екологична мрежа от защитени територии и зони по НАТУРА 2000, като осигури финансиране на онези национални мерки, приоритетни от гледна точка изпълнение на сроковете за прилагане на НАТУРА 2000.

След прилагане на процедурите за директно предоставяне на БФП се наблюдава по-голяма ефективност и фокусираност на процеса по отпускане на средства.

2.3.2. Идентифицирани трудности и проблеми, и предприети мерки в процеса на договаряне по програмата:

- Необходимост от ускоряване на процеса на договаряне с бенефициентите в процеса на оценка на проектите

След като през 2009 и 2010 г. договарянето по програмата значително изостава, а през 2011 г. достига до 53% от бюджета и предвид оставащите 2 години до края на програмния период се отчита необходимост от ускоряване на договарянето с бенефициентите на ОПОС, като са предприети следните стъпки.

- Сключване на предварителни договори с бенефициентите:
 - От началото на 2012 г. се провеждат срещи с общините, чиито проекти са в оценка, в рамките на които се представят условията, при които могат да се сключат предварителните договори - при потвърден обхват на инвестицията или след първото становище на Експертната работна група. Предварителното договаряне с бенефициентите води до постигане едновременно на три резултата - позволява да се засили темпа на договаряне от страна на УО, дава сигурност на бенефициентите и осигурява възможност за обявяване на обществени поръчки от тях, което от своя страна дава възможност за сключване на договори с изпълнители. По този начин се ускорява процесът на изпълнение на строителните работи и се създават предпоставки за своевременно изпълнение на проектите.
- Удължаване сроковете за физическо изпълнение на Договори/Заповеди за БФП:
 - В резултат на двукратно спиране на финансирането по ОПОС (през 2009 и през 2013 г.), затруднения от организационен, административен и финансов характер, а в някои случаи и поради твърде продължително обжалване на процедури или неблагоприятни климатични условия, почти всички проекти реализират забавяне в изпълнението на дейностите. Това налага извършване на преглед и анализ на причините, довели до забавянето и удължаване на сроковете. Удължават се сроковете за физическо изпълнение до 31.10.2015 г. и за допустимост на разходите до 31.12.2015 г. за проекти, одобрени за финансиране по процедури за директно предоставяне на БФП по ОПОС.

- Необходимост от предоговаряне на условията по сключените договори за безвъзмездна финансова помощ

Условията на сключваните през годините договори на няколко пъти се налага да бъдат предоговаряни с оглед привеждането им в съответствие с новите изисквания и обстоятелства, които възникват в хода на изпълнение на проектите.

Освен индивидуалните случаи на сключване на допълнителни споразумения с отделни бенефициенти, по ОПОС се наблюдава масово анексиране на договори за БФП в следните случаи:

- За първи път през 2010 г. в резултат от спирането на плащанията от ЕК по ос 1 през 2009 г. Договорите за БФП се анексират за намаляване обхвата им и отпадане на отделни компоненти с цел съответствие с новите изисквания за финансиране на проекти по приоритетна ос 1 на ОПОС.
- През 2010 г. се въвежда Механизъм за налагане на финансови корекции и всички сключени до този момент договори трябва да бъдат анексирани с оглед включването му към условията за изпълнение на проектите. През същата година се увеличават авансовите плащания към бенефициентите, което се извършва пак чрез анексиране. Така, през 2010 г. договорите за БФП се анексират по два или три пъти, тъй като процесите не се развиват паралелно във времето.
- В периода 2011-2014 г. поради забавяне в резултат на различни причини се налага удължаване сроковете на договорите за БФП;
- През 2015 г. договорите за БФП се анексират, за да се отразят настъпилите промени в третирането на ДДС

2.3.3. Идентифицирани трудности и проблеми, и предприети мерки в процеса на изпълнение на програмата:

- Укрепване на капацитета на УО на ОПОС

През годините на изпълнение на програмата са предприети действия за увеличаване числеността на управляващия орган и на междинното звено на ОПОС, за намаляване на текучеството и повишаване на мотивацията и експертния капацитет на служителите.

- Развиване на институционален капацитет:
 - През месец ноември 2004 г. дирекция “Кохезионна политика за околна среда” в Министерството на околната среда и водите е определена за Управляващ орган на оперативна програма “Околна среда 2007–2013 г.”. През месец декември 2005 г. дирекция “Фондове на ЕС за околна среда” в МОСВ е определена за Междинното звено по ОПОС;
 - В периода декември 2005 г. - ноември 2009 г. дирекция ФЕСОС изпълнява функциите на Управляващ орган по КФ (Регламент 1164/94) (ex-ИСПА) и Междинно звено по ОПОС. Едни и същи експерти са ангажирани в изпълнението на програма ИСПА и оперативната програма, което е предпоставка за неефективно изпълнение на задълженията им. Това, от своя страна, създава проблеми, свързани с приоритизацията на работата по двете програми. С приемането на Устройствения правилник на МОСВ от месец ноември 2009 г., на дирекция ФЕСОС се вменяват само функциите на МЗ по ОПОС и се създава нова дирекция „Европейски и международни проекти” (ЕМП), която поема функциите на Управляващ орган по КФ (Регламент 1164/94) (ex-ИСПА). С това се

подобрява организацията и се гарантира ефективно и своевременно изпълнение на задачите по двете програми, които се изпълняват в много динамичен контекст.

- Последователно, през 2007 г. и 2008 г. числеността на УО и на МЗ е увеличена съответно от 25 на 42 души и от 70 на 97 души. В този период са назначени общо 53 души, а са напуснали 30. Една от основните причини за текучеството на служителите в периода 2007-2009 г. е развитието на консултантските услуги, които привличат обучени кадри от държавната администрация с по-добри условия и най-вече по-високо заплащане.

- Извършени са структурни промени и позициите на ръководителите на УО и на МЗ са изведени на ниво директор на дирекция. Управлението на оперативната програма вече е децентрализирано и поставено на експертна основа. В хода на управлението на ОПОС са ангажирани максимално и специализираните дирекции в МОСВ („Управление на водите“, „Управление на отпадъците“, „Национална служба за защита на природата“ и „Превантивна дейност“) в зависимост от тяхната компетентност.

Проведените обучения за УО и МЗ в рамките на отчетния период са описани подробно в т. 2.3, част „Повишаване на капацитета на УО посредством обучения“.

- Назначаване на служители с тясна специализация:

На база на първите обявени процедури за набиране на проектни предложения, възниква въпросът за недостатъчния капацитет на УО и МЗ за изпълнение на отговорностите им. Както двете звена, така и останалите дирекции в МОСВ не разполагат с достатъчен брой квалифицирани експерти, както за провеждане на предварителните консултации, така и за включване в състава на експертните работни групи. УО на ОПОС, в сътрудничество с останалите управляващи органи, предлага създаването на длъжността „Сътрудник по управление на европейски проекти и програми“, на която да бъдат наемани висококвалифицирани експерти в необходимите на УО области. Предвид необходимите качества, за тези експерти са определени възнаграждения, които са конкурентни с възнагражденията в частния сектор.

- През 2010 г. и 2011 г., след промени в щатното разписание на МОСВ, щатът на дирекция КПОС е увеличен с 15 експертни бройки, а на дирекция ФЕКОС с 20. До края на 2011 г. позициите в УО са запълнени, а назначените сътрудници в МЗ на ОПОС в края на 2011 г. са 17. Наетите служители са тесни специалисти в области, покриващи жизнения цикъл на проектите - ВиК специалисти, експерти в управлението на отпадъци, юристи и икономисти. Избраните в МЗ на ОПОС сътрудници подпомагат процесите по оценка на постъпилите проектни предложения, осъществяват предварителен и последващ контрол по документациите, проверки на място за констатиране на физическото изпълнение на обектите, верификация на исканията за средства по инфраструктурните обекти.

- Мотивация на служителите в УО и МЗ на ОПОС 2007-2013 г.:

- Въвеждат се мерки за предотвратяване на текучеството, в т. ч. разработване/актуализиране на организационни стратегии на дирекцията, стратегии за развитие на човешките ресурси и специализирани планове за обучения и развитие на служителите в дирекциите КПОС и ФЕКОС.

- Разработена е Методология за определяне размера на допълнително материално стимулиране за служителите на дирекции КПОС и ФЕКОС, одобрена от министъра на околната среда и водите. Показателите за оценка на приноса на експертите са свързани със степен на постигане на изпълнението на преките изисквания, степен на показване на

компетентности, поведение и отношение към възложените задачи и умения, инициативност и стремеж за изпълнение на поставените пред дирекциите цели.

Един от основните механизми за задържане и привличане на експертен капацитет е мотивацията на служителите в УО и МЗ и в резултат от въведените мерки, текучеството е силно редуцирано, с което се постига задържане и надграждане на съществуващия капацитет и не на последно място - служителите са мотивирани да се развиват и да влагат максимални усилия за постигане целите на програмата.

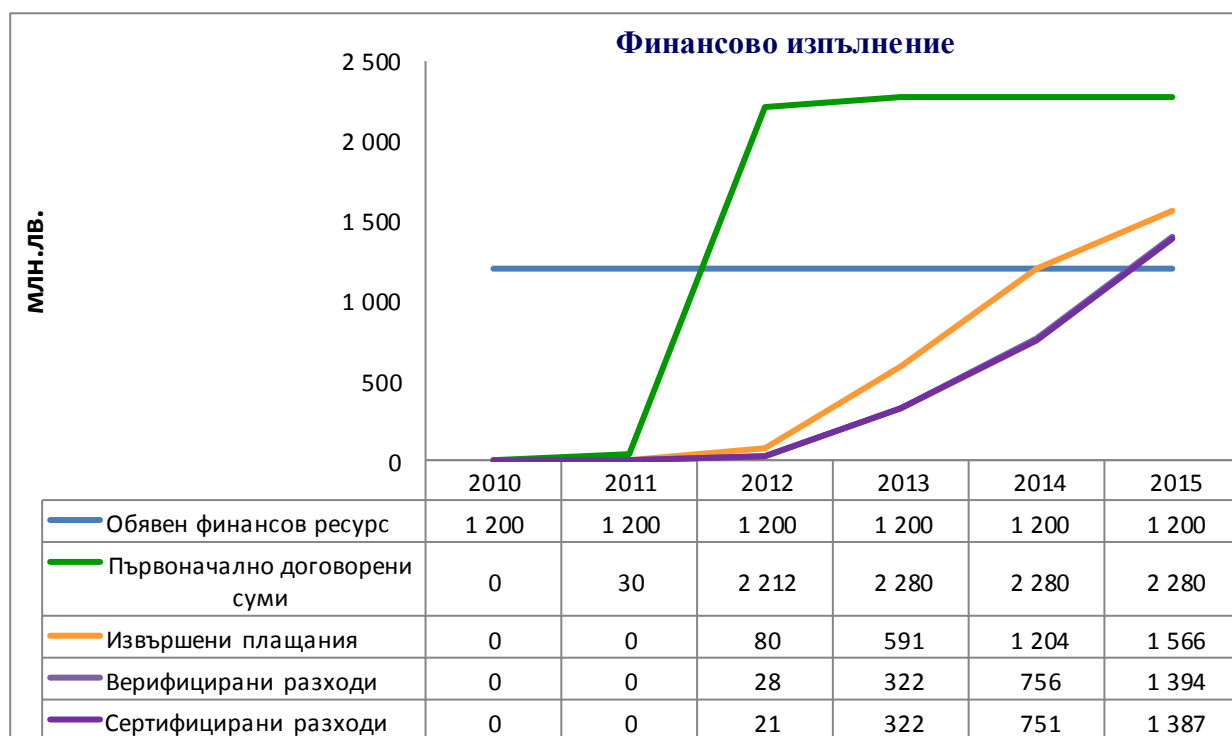
- През 2011 г. в резултат на неколнократни структурни промени и с оглед избягване на дублиращи се функции, е постигнато оптимално разпределение на функциите между УО и МЗ.
- През 2014 г. са извършени промени в ОПОС 2007-2013 г., касаещи институционалната рамка за изпълнението на програмата: Управляващият орган и Междинното звено се обединяват в една главна дирекция „Оперативна програма Околна среда“ (ГД ОПОС), която поема функциите на УО за програмни периоди 2007-2013 г. и 2014-2020 г. и се обособяват три териториални звена (София, Велико Търново и Стара Загора). Впоследствие, звеното в София спира да функционира, поради отпадане на необходимостта, предвид факта, че и УО на ОПОС е ситуирано в София. Целта на регионалните звена е улесняване на комуникацията с бенефициентите и ускоряване изпълнението на одобрените за финансиране проекти. Със сливането се създават нужните предпоставки за поетапно и плавно реструктуриране на двете дирекции с цел запазване на наличната експертиза, намаляване на риска от пропуски в работата, улесняване формирането на единна позиция на ведомството по въпроси, свързани с изпълнението на ОПОС, както и плавно преминаване към програмен период 2014-2020 г. Необходимостта от сливане е констатирана още в първата оценка на програмата през 2010 г. и в стратегията за организационно развитие на дирекция КПОС.
- При обединението на двете дирекции се намалява и броя на служителите в дирекцията от 132 (УО и МЗ) на 123, в това число и регионалните звена.

➤ **Късен старт на физическото изпълнение на ОПОС**

Първите договори за предоставяне на БФП с бенефициентите по приоритетни оси 1 и 2 са сключени в периода декември 2008 - януари 2009 г. На практика, изпълнението на програмата стартира в началото на 2009 г., което неминуемо рефлектира върху финансовите показатели. Предвид спецификата на проектите, които се изпълняват по програмата същинското физическо изпълнение обикновено започва 3 години след обявяването на поканите за кандидатстване и от 1 до 2 години след сключването на договорите за БФП.

Графиката по-долу онагледява времетраенето на целия процес от обявяването на една процедура до извършването на разходи. За пример е взета процедура за изграждане на инфраструктура по приоритетна ос 1.

Графика 3: Финансово изпълнение на процедура „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.“ по години с натрупване

Ясно се вижда, че от обявяването на процедурата, извършено на 10 август 2010 г., до договарянето ѝ изминават 2 години. Две години след обявяването на процедурата започват да се извършват и първите плащания към бенефициентите, които са основно авансови (64% от платените през годината суми). През 2012 г. размерът на верифицираните разходи (28 млн.лв.) е нищожно малък в сравнение с финансовият ресурс обявен през 2010 г. и договорен до края на 2012 г. Видно е, че едва през 2013 г. верифицираните и сертифицираните разходи чувствително нарастват, с което процедурата допринася за намаляване загубата на средства в края на 2013 г.

Причините за установените тенденции са основно следните:

- договарянето на БФП по процедури на директно предоставяне е по-продължително в сравнение с тези на конкурентен подбор, но се подготвят по-качествени проекти и ресурсът може да се фокусира там, където е най-необходим;
- договарянето на бенефициентите с техните изпълнители в повечето случаи отнема повече от една година, тъй като обществените поръчки обикновено се обжалват, което допълнително забавя процеса;
- изпълнението на проектите е съпроводено с проблеми и трудности, както вътрешни за бенефициентите (административен капацитет, проблеми с избраните изпълнители, несъответствие на изпълненото с техническите спецификации, забавяне и налагане на неустойки и др.), така и в резултат на външни фактори (спиране на плащанията по програмата и екстремни климатични условия).

Реализация на инфраструктурни проекти обикновено отнема от 3 до 4 години, но в резултат на всички трудности и проблеми времето се удължава до 5 или 6 години. Реалните строителни работи на практика започват 3 години след обявяването на финансовия ресурс. Така, късният старт на физическото изпълнение измества назад във времето и финансовото, а всяко забавяне на проектите при бенефициентите рефлектира негативно върху своевременното постигане на целите на програмата.

Данните от графиката показват, че анализираният период от 6 години (от 2010 до 2015 г.) може да се раздели на два етапа:

- първи етап от 2010 до 2012 г. обявяване и договаряне
- втори етап от 2013 до 2015 г. същинско изпълнение

Изводите от графика 3 могат да бъдат пренесени към цялостното изпълнение на програмата, което се подкрепя от Графика 2, онагледяваща общия напредък по ОПОС. И на ниво програма се наблюдават същите закономерности във взаимовръзката обявяване -договаряне – верификация и сертификация.

➤ **Проблеми при физическото и финансово изпълнение на проектите**

- Основните проблеми при изпълнението на програмата през 2014 г. се свързват със спиране на плащанията към ОПОС и налагането на плоска финансова корекция на програмата, както и промяна в третирането на ДДС в сектор „Води“. Тези фактори се отразяват върху физическото изпълнение на всички проекти, финансирани по програмата, в това число и на инфраструктурните такива. Същите са в напреднала фаза на изпълнение и спирането на плащанията води до забавяне на темповете по тяхното изпълнение. Това поставя под риск цялостното постигане на резултати по програмата. След възстановяване на плащанията по програмата (от страна на Национален фонд – август 2014 г.), изпълнението се активизира.
- Допълнително, 2014 г. се характеризира с неподходящи метеорологични условия, което води до спиране на строителните работи за известен период от време, за разлика от предходни години, когато обжалването на обществени поръчки за избор на изпълнители е основната пречка пред навременното изпълнение на проектите.
- Проблем е задлъжнялостта на програмата към националния бюджет, поради струпването на авансови искания за средства по договорите за БФП през 2013 г. Проблемът се задълбочава от спрените плащанията по програмата през ноември 2013 г. от страна на ЕК. Като последица, Министерство на финансите спира отпускането на лимити на ОПОС и съответно плащанията към бенефициентите на програмата са спрени за период от близо 5 месеца (от 14 март до 8 август 2014 г.). Процесът на сертификация на разходи по ОПОС през 2014 г. е силно затруднен. За цялата година са представени общо три Доклада по сертификация и Декларации за допустимите разходи (ДСДДР). Налага се да бъдат оттеглени разходи по наложената плоска финансова корекция от вече сертифицираните пред ЕК такива, което допълнително намалява сертифицираните суми и увеличи риска от загуба на средства от фондовете на ЕС в края на 2014 г. Сертифицираните разходи по трите ДСДДР от 2014 г. са намалени с близо 66 млн.лв., поради налагането на плоската финансова корекция;
- В началото на 2015 г. Управляващият орган започва преглед на всички проекти за да се освободят икономии, получени в резултат от обществените поръчки. Същевременно, с анексирането на проектите, се увеличава и размерът на авансови и междинни плащания до 90%, с цел осигуряване на по-голям процент оборотни средства за бенефициентите;
- Прехвърлят се проекти към следващия програмен период или се прекратяват забавени такива. По отношение на проектите в изпълнение, в рамките на които все още не са възложени обществени поръчки, се взема решение за прекратяване или отлагане на началото на строителните дейности или финансирането им от следващия програмен

период. За проекти, които са оценени като рискови, Управляващият орган прави организация за периодично проследяване, за да се прецени възможността за фазиране, което може да бъде използвано само при обосновано забавяне в изпълнението.

➤ **Спрените плащания от ЕК за период от една година**

Един от най-сериозните проблеми, пред които е изправена оперативната програма, е преустановяването на плащанията от ЕК за период от една година. Това води до забавяне на изпълнението на програмата и на финансираните проекти.

Спирането на плащанията е обосновано с факта, че при извършен от службите на Комисията одит в периода 23 септември – 4 октомври 2013 г., е установено, че системите за управление и контрол на Управляващия орган не са идентифицирали 5 типови нарушения, извършени в процеса на избор на изпълнител, които изискват налагането на финансова корекция.

Във връзка с констатациите на ЕК и спрените плащания по ОПОС, УО предприема корективни мерки:

1. Подобряване на системите за управление и контрол на оперативна програма „Околна среда 2007–2013 г.“;
2. Повторна управленска верификация на всички договори за обществени поръчки, които попадат над стойностните прагове по Директива 2004/18/ЕО, за които има сертифицирани разходи в периода 2010–2013 г. и по които няма наложени финансови корекции в размер от 25% или повече. В обхвата на проверката попадат 239 договора за обществени поръчки, по които са сертифицирани разходи в периода 2010-2013 г. За откритите нарушения са наложени финансови корекции, регистрирани и осчетоводени нередности.

На 1 септември 2014 г. ЕК информира МОСВ за становището си по предприетите от УО на ОПОС действия по повод спрените плащания към програмата. В писмото Комисията излага допълнителни мерки, които трябва да бъдат предприети, във връзка с установените слабости в системите за управление и контрол. Мерките са в две основни посоки. Първо, процедурни и организационни, и второ – свързани с прилагане на финансова корекция в размер на 9,5% върху стойността на договорите с изпълнители в популацията от 239, които са обект на повторна управленска верификация.

С Протоколно решение по т. 41 от дневния ред на заседанието на Министерския съвет от 17.09.2014 г. е прието да бъде приложена плоска финансова корекция върху сертифицираните в периода 2010–2013 г. разходи по договори за обществени поръчки, попадащи в обхвата на извършената от УО повторна проверка.

На 23.09.2014 г. Управляващият орган на ОПОС представя на Сертифициращия орган Доклад по сертификация № 27, в който са включени разходи по обществени поръчки, проверени съобразно новите контролни процедури. С оглед преценяване на адекватността на извършените управленски проверки, ИА ОСЕС извършва Седми тематичен системен одит за увереност относно ефективността на верификацията на разходи за обществени поръчки в Доклад за сертификация на Управляващия орган на ОПОС 2007-2013 г. № 27/23.09.2014 г. Заключение на ИА ОСЕС от извършения одит е, че системата за управление и контрол на УО по отношение на верификацията на разходи по обществени поръчки работи ефективно, но са необходими подобрения, като резултатите от проверката са обсъдени с ЕК.

За проследяване на изпълнението на препоръките във връзка с прекъсването на плащанията по ОПОС 2007–2013 г. в периода 13.10.2014 - 21.10.2014 г. е извършена проверка от страна на ЕК.

С писмо от 12.11.2014 г., официално постъпило на 19.11.2014 г. в държавата–членка, службите на Европейската комисия, възстановяват плащанията по програмата.

➤ **Риск от загуба на средства по правилото N+3/N+2**

Един от основните рискове пред програмата е този, свързан с автоматичната отмяна на бюджетни ангажименти по правилото N+3/N+2. Съгласно правилото всяка част от бюджетният ангажимент, за която не е постъпило искане за плащане пред ЕК се освобождава в края на третата или втората година след годината на бюджетният ангажимент. Правилото за автоматична отмяна на бюджетни ангажименти не се прилага за 2015 г. по същия начин и бюджетният ангажимент за 2013 г. се освобождава при затварянето на оперативните програми през 2017 г., а не в края на 2015 г.

Следователно, по правилото N+3 първата година, засегната от освобождаване на бюджетни ангажименти е 2010 г. (2007 г. + 3 години). През юни месец 2010 г. Регламент 1083/2006 се променя и бюджетният ангажимент за 2007 г. се пренася на равни вноски върху шестте години за периода 2008-2013 г., поради което в края на 2010 г. не се освобождават бюджетни ангажименти.

След промяната на Регламента, 2011 година става първата от програмния период, за която се прилага правилото N+3 и в която потенциално могат да бъдат загубени средства от фондовете на ЕС.

В табличен вид, по-долу, е представена информация за риска от загуба на средства от двата фонда – КФ и ЕФРР за всяка година от периода 2011-2014 г. Всички суми в таблиците по-долу са представени с натрупване, в евро и отчитат единствено приноса от фондовете на ЕС.

Информацията, която ни дават таблиците е следната:

- Сумите, които подлежат на освобождаване в края на съответната година са дефинирани като минимална цел за постигане. Всяка година минималната цел за постигане нараства, тъй като съдържа в себе си минималните цели за предходните години;
- Тъй като изчисленията се извършват с натрупване, авансовите плащания всеки път се включват в калкулациите и с размера им се намаляват сумите потенциално засегнати от освобождаване в края на годината;
- Сертифицираните разходи показват размера на представените до края на годината пред ЕК заявления за междинни плащания. Сумите са с натрупване и включват и заявленията от предходните години;

Информация за риска от загуба на средства от фондовете на ЕС по ОПОС 2007-2013 г. и мерките предприети от УО за намаляване на загубите

Таблица: Риск от загуба на средства от фондовете на ЕС за 2011 г.

Данни до 31.12.2011 г.	КФ	ЕФРР
1. Минимална цел за постигане	123 447 548	52 064 546
2. Авансови плащания от ЕК	107 873 459	39 515 329
3. Сертифицирани разходи	54 188 473	14 943 350
4. Общо платени от ЕК и заявени суми от УО суми (р.2 + р.3)	162 061 932	54 458 679

5. Разлика до минималната цел (p.4 - p.1)	38 614 384	2 394 133
---	------------	-----------

Въпреки забавянето в старта на програмата, в края на 2011 г. ОПОС не губи средства от фондовете на ЕС. Това се дължи в голяма степен на изплатените от ЕК аванси по КФ и ЕФРР, които се взимат предвид при изчисляване на сумите, които се освобождават в края на годината. Сборът от изплатените от ЕК аванси и представените за сертификация разходи до 31.12.2011 г. е напълно достатъчен за постигане на минималните цели за годината. Видно е, че по КФ общата сума в края на годината надвишава целта с близо 39 млн.евро, докато по ЕФРР разликата е малко над 2 млн.евро. Резултатът по ЕФРР до края на 2011 г. е последица от по-късното стартиране на проектите в сектори „отпадъци“ и „биоразнообразие“ и загатва за предстоящи трудности при постигането на целите по фонда през следващите години.

Таблица: Риск от загуба на средства от фондовете на ЕС за 2012 г.

Данни до 31.12.2012 г.	КФ	ЕФРР
1. Минимална цел за постигане	285 034 968	121 031 993
2. Авансови плащания от ЕК	107 873 459	39 515 329
3. Сертифицирани разходи	106 498 885	39 450 795
4. Общо платени от ЕК и заявени от УО суми (p.2 + p.3)	214 372 344	78 966 123
5. Разлика до минималната цел (p.4 - p.1)	-70 662 624	-42 065 870
6. Изключения от правилото N+3/N+2	92 648 000	50 245 150
6.1. Изключения по чл.94 (големи проекти)	92 648 000	50 245 150
6.2. Изключения по чл.95 (обжалване на процедури)	0	0
6.3. Изключения по чл.96 (форсмажор)	0	0
7. Разлика до минималната цел след прилагане на изключенията (p.4+ p.6 - p.1)	21 985 376	8 179 280

През 2012 г. сертификацията бележи ръст спрямо предходната година, но сумите и по двата фонда не са достатъчни за да покрият в пълна степен риска от загуба на средства. По КФ не достигат над 70 млн.евро, а по ЕФРР над 42 млн.евро.

Въпреки това, ОПОС не губи средства в края на годината, тъй като се възползва от възможността за прилагане на изключение от правилото за автоматична отмяна с размера на сумите запазени за т.нар."големи проекти". Към края на 2012 година това са проектите на следните общини: Пловдив, Добрич и Асеновград за КФ в общ размер над 92 млн.евро и втора фаза на Столична община за ЕФРР с 50 млн.евро.

Прави впечатление голямата разлика между целите за постигане и размера на сертифицираните разходи и по двата фонда. По КФ сертифицираните разходи са близо 2,7 пъти по-малко от минималната цел, а по ЕФРР над 3 пъти по-малко. Слабите резултати са естествена последица от късния старт на програмата и проблемите от 2009 г., довели до допълнително забавяне от над една година. Очевидно е, че през следващата 2013 г. финансовите цели ще бъдат още по-трудно достижими и че се налага да бъдат предприети извънредни мерки за намаляване на загубата на средства.

Таблица: Риск от загуба на средства от фондовете на ЕС за 2013 г.

Данни до 31.12.2013 г.	КФ	ЕФРР
1. Минимална цел за постигане	634 587 949	270 542 179
2. Авансови плащания от ЕК	107 873 459	39 515 329
3. Сертифицирани разходи	307 481 942	90 999 951
4. Общо платени от ЕК и заявени от УО суми (p.2 + p.3)	415 355 400	130 515 280
5. Разлика до минималната цел (p.4 - p.1)	-219 232 549	-140 026 899
6. Изключения от правилото N+3/N+2	223 608 145	88 341 592
6.1. Изключения по чл.94 (големи проекти)	191 789 231	83 741 917
6.2. Изключения по чл.95 (обжалване на процедури)	31 818 914	4 599 675
6.3. Изключения по чл.96 (форсмажор)	0	0
7. Разлика до минималната цел след прилагане на изключенията (p.4+ p.6 - p.1)	4 375 596	-51 685 307

Целите за постигане до края на 2013 г. са изключително високи, тъй като правилото за автоматична отмяна натрупва освобождаването на два бюджетни ангажимента – за 2010 г. и за 2011 г., в края на 2013 г. Полагат се огромни усилия в посока засилване на комуникацията с бенефициентите с цел своевременно представяне на извършените от тяхна страна разходи. Въвежда се прилагането на краткосрочни планове за верификация за съкращаване на сроковете за изплащане на суми от програмата. Започва реално изпълнение по инфраструктурните проекти от обявената през 2010 г. процедура в сектор „води“. В резултат от общите усилия на УО и бенефициентите, в края на 2013 г. се наблюдава значителен ръст на сертифицираните разходи – по КФ сумата в края на годината е почти 3 пъти по-висока от тази в края на предходната година, а по ЕФРР 2,3 пъти. Традиционно ЕФРР изостава в сравнение с КФ, тъй като по-голяма част от проектите в сектор „отпадъци“ стартират по-късно във времето и все още не могат да генерират достатъчно разходи. Още по-назад е сектор „биоразнообразие“, приноса на който за постигане целите до края на година се равнява на едва 17% от сертифицираните разходи. По КФ принос за намаляване загубата на средства с 32,3 млн.евро имат и обявените през 2012 г. спешни мерки. Най-голям е делът на сертифицираните разходи по новите инфраструктурни проекти в сектор „води“ (от обявената през 2010 г. процедура) - 43% (близо 132 млн.евро КФ).

Въпреки всичко, непокрити остават над 219 млн.евро по КФ и 140 млн.евро по ЕФРР.

Изключенията, които се прилагат по чл.94 за „големи проекти“ не са достатъчни и непокрити остават 27,4 млн.евро по КФ и 56,3 млн.евро по ЕФРР.

За да се намали загубата на средства от фондовете на ЕС, УО за първи път представя пред ЕК заявление за признаване на суми по чл.95 от Регламент 1083/2006, съгласно който при спиране на операциите поради съдебно производство или административно обжалване със суспензивен ефект засегнатите суми могат да се изключат от освобождаването на средства. ЕК признава 31,8 млн.евро по КФ и 4,6 млн.евро по ЕФРР. С тази мярка загубата по КФ се предотвратява напълно, а по ЕФРР се намалява и ОПОС за първи път губи част от приноса от ЕФРР в размер на 51,685 млн.евро.

Таблица: Риск от загуба на средства от фондовете на ЕС за 2014 г.

Данни до 31.12.2014 г.	КФ	ЕФРР
1. Минимална цел за постигане	825 574 598	300 740 330
2. Авансови плащания от ЕК	107 873 459	39 515 329
3. Сертифицирани разходи	538 165 486	167 494 129
4. Общо платени от ЕК и заявени от УО суми (p.2 + p.3)	646 038 945	207 009 458
5. Разлика до минималната цел (p.4 - p.1)	-179 535 653	-93 730 872
6. Изключения от правилото N+3/N+2	210 808 467	74 370 374
6.1. Изключения по чл.94 (големи проекти)	154 018 975	0
6.2. Изключения по чл.95 (обжалване на процедури)	21 327 582	70 682 498
6.3. Изключения по чл.96 (форсмажор)	35 461 910	3 687 877
7. Разлика до минималната цел след прилагане на изключенията (p.4+ p.6 - p.1)	31 272 814	-19 360 497

Видно е, че въпреки спрените плащания от ЕК и промяната в третирането на ДДС във водния сектор, сертифицираните разходи нарастват значително. Това се дължи на напредналата фаза на изпълнение на проектите. Независимо от сътресенията в системата и несигурната обстановка, в резултат от спиране на паричните потоци по програмата за една година, реализацията на дейностите по проектите не спира, макар и да се забавя.

Поради промяната в третирането на ДДС, последният за годината сертификат се представя пред ЕК без ДДС и това допълнително намалява сертифицираните разходи.

Много по-голямо е негативното влияние на плоската финансова корекция, която се налага на програмата през 2014 г. Всички сертифицирани разходи до този момент се преразглеждат и се намаляват с размера на плоската финансова корекция. На практика се стига до оттегляне на разходи от сертификати и намаляване размера на сертифицираните разходи пред ЕК.

Друг фактор, чието влияние се проявява през 2014 г. е свързан с екстремните климатични условия, които възпрепятстват постигането на целите на програмата. Годината се характеризира с множество наводнения, поради които се налага спиране на строителните работи. Това води до забавяне на физическото изпълнение на голяма част от инфраструктурните проекти в сектори „води“ и „отпадъци“. Налице е обективна невъзможност за спазване на сроковете за строителни работи и извършване на допустими разходи, които да бъдат представени за верификация и възстановяване от бенефициентите пред УО.

Предвид ситуацията, УО за първи път има основания да се възползва от изключенията от правилото за отмяна на бюджетни ангажименти при форсмажорни обстоятелства, които предвижда чл.96 от Регламента. УО изисква от бенефициентите доказателствени документи, удостоверяващи периодите на спиране и възобновяване на строителните работи и представя пред ЕК заявления по чл.96 по КФ и ЕФРР. В резултат, ЕК прилага изключение от правилото за близо 35,5 млн.евро от КФ и почти 3,7 млн.евро от ЕФРР.

В допълнение, УО за втори път представя пред ЕК заявления за признаване на суми по чл.95 от Регламента и ЕК признава 21,3 млн.евро по КФ и 70,7 млн.евро по ЕФРР.

За 2014 г. изключение от правилото N+2 се прилага за големи проекти в сектор води в размер на 154 млн.евро.

Като последица от предприетите мерки загубата за 2014 г. по КФ се предотвратява напълно, а по ЕФРР се намалява и ОПОС губи 19,36 млн.евро от приноса от ЕФРР.

Въпреки всички предизвикателства и трудности, съпътстващи програмата от самото ѝ начало до затварянето ѝ, екипът на ОПОС успява да предотврати загуба на средства от КФ и да ограничи загубата по ЕФРР до 71 млн.евро.

За постигането на тези резултати ключова роля има наддоговарянето по програмата, което значително подпомага по-високата степен на използване на подкрепата от фондовете на ЕС. Единствено наличието на договорено финансиране над бюджета на програмата позволи заместването на компрометирани разходи с други. В този смисъл, наддоговарянето се доказва като една от най-успешните и ефикасни мерки, предприети и приложени в рамките на първия програмен период.

2.3.4. Трудности и предизвикателства за общините в качеството им на бенефициенти по ОПОС:

Основните бенефициенти по оперативната програма са общините. Те изпълняват проектите в сектор „води“ и „отпадъци“. В началото на програмния период бенефициентите не познават добре проектния цикъл; не отдават необходимото внимание на планиране подготовката на проектите, което е свързан с дълги процедури по Закон за устройство на територията и по екологичното законодателство; недобро или липса на планиране на финансовите потоци по проектите, което води до ликвидни затруднения; нямат необходимия административен капацитет за управление на големи инфраструктурни проекти. В тази връзка УО на ОПОС предприема следните основни мерки за подпомагане на капацитета на бенефициентите на ОПОС:

- Поддържане на постоянен диалог с бенефициентите на програмата и други заинтересовани страни:
 - Управляващият орган възприема проактивна стратегия за комуникация с бенефициентите както в етапа на планиране на бъдещите процедури за набиране на проектни предложения, така и в етапа на подготовка на проекти и при тяхното изпълнение. Често управляващият орган осъществява координация с други ресорни дирекции в МОСВ или с други администрации, за да се търсят възможни решения на възникнали проблеми;
 - Използват се похвати като фиксирани ежеседмични „приемни дни“ за обсъждане и решаване на възникнали казуси, посещения на място за консултиране на бенефициентите при подготовка на проекти, максимално намаляване на административната тежест за бенефициентите, чрез оптимизиране на процеса по докладване.
- Включване в процеса по планиране и изпълнение на представители на ключови заинтересовани страни:
 - Управляващият орган е изключително активен при търсенето на обратна връзка с представители на ключови заинтересовани страни като Национално сдружение на общините в България, Камара на строителите, Агенция по обществени поръчки, Министерство на регионалното развитие и благоустройство, Министерство на земеделието и храните. С всяка една от тези институции се провеждат редовни срещи за взаимно информиране за положителните и отрицателни тенденции при подготовката и изпълнението на проекти, финансирани по програмата. Търсят се възможни решения;

- За да подпомогне бенефициентите в процеса на управление на проектите, УО на ОПОС организира въвеждащи и надграждащи обучения за бенефициентите, които са подробно описани в т. 2.3., част „Организиране обучения за бенефициентите“.

Максималната публичност и прозрачност на мерките, които управляващият орган предприема, както и включване на бенефициентите и други заинтересовани лица в процеса на вземане на решения е едно от условията за доброто изпълнение на програмата. Поддържането на непрекъснат контакт с потенциалните бенефициенти спомага не само за гарантиране на качеството на одобрените за финансиране проекти, но и допринася за цялостното ускоряване на процеса на тяхната подготовка.

- Съфинансиране по ОПОС:

- Създадените възможности за осигуряване на средства на общините за осигуряване на съфинансиране и за покриване на недопустими разходи, чрез кредитното споразумение, с което ЕИБ отпуска на централния бюджет структурен заем не дават резултат. Основният източник на заемни средства е ФЛАГ.

Създаден е Фонд за органите на местно самоуправление в България - ФЛАГ подкрепящ общините за успешно изпълнение на проекти по оперативните програми, посредством осигуряване на средства за „мостово“ финансиране на разходите на общините по проектните предложения. Фондът си взаимодейства с УО на програмите, като най-голям процент от исканията за кредити е от страна на бенефициентите по оперативна програма „Регионално развитие“ и оперативна програма „Околна среда“. Механизмът на финансиране предвижда различни степени на подпомагане на общините. Броят на отпуснатите кредити (брой сключени договори за отпускане на заеми) са 176 на обща стойност 371 817 236,30 лв. УО на ОПОС поддържа активна връзка със служителите на фонда, като регулярно се обменя информация за сключените по оперативната програма договори и отпуснатите кредити на общините.

ОРГАНИЗИРАНИ ОБУЧЕНИЯ ЗА БЕНЕФИЦИЕНТИ

Една от основните хоризонтални цели при изпълнение на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ през нейния първи програмен период е изграждането на административен капацитет сред бъдещи и настоящи бенефициенти за подготовка и реализация на европейски проекти в сферата на околната среда. Необходимостта от получаване на знания и умения за успешно разработване и изпълнение на проекти в тази област е осъзната и обуславя бързото организиране на система от обучения за бенефициентите. Веднага след официалното подписване на 7 ноември 2007 г. в Брюксел на ОПОС 2007 – 2013 г. започват обучения, насочени към потенциалните бенефициенти. През ноември и декември 2007 г. се провеждат поредица от специализирани семинари, организирани за регионалните инспекции по околната среда и водите, еколози и експерти в областта на управлението на проекти и програми от общинските администрации, както и работни срещи с общински и областни администрации.

През 2008 г. се организират 6 големи конференции за общо представяне на оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“, представяне на откритите процедури за набиране на проектни предложения и възможностите пред бизнес и общински администрации като изпълнители на дейности, заложили в проекти по ОПОС. На потенциалните бенефициенти се разяснява и процесът по последващо управление на проектите – задължения по отношение на финансовото управление, докладване на напредъка, мерки за информация и публичност. Провеждат се и информационни дни по всяка една процедура за набиране на проектни предложения – общо 15 информационни дни по 3 дни за всяка от процедурите. По време на информационните дни служители от Управляващия орган, Междинното звено и специализирани дирекции в МОСВ

дават разяснения за процеса на кандидатстване по програмата, обсъждане на неясноти по насоките за кандидатстване, както и коректното попълване на формуляра за кандидатстване. За да се преодолеят предизвикателствата, Управляващият орган поддържа постоянен диалог с потенциалните бенефициенти по програмата и ги подпомага в подготовката на качествени проектни предложения за финансиране. Работните срещи стават постоянна практика. Провеждат се регулярни срещи с потенциални бенефициенти по сектори – води, управление на отпадъците, биоразнообразие. Участват кметове, представители на Националното сдружение на общините, на Регионалните съвети за развитие, Асоциацията на Черноморските общини, Асоциацията на дунавските общини, Камарата на строителите в България, неправителствени организации, Българска академия на науките, специализирани дирекции в МОСВ, Държавната агенция по горите и други заинтересовани страни. Обсъждат се конкретни въпроси, представят се възможни решения и се дават препоръки за разработването на проектни предложения. Срещите се организират както в София, така и по места, с оглед улесняване на потенциалните бенефициенти.

През 2009 г., когато са сключени и първите договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, започва изпълнението на проект, който е предназначен специално за осигуряването на обучения за бенефициенти по ОПОС. Бенефициентите с одобрени за финансиране проекти преминават през обучения целящи да им осигурят подробна информация необходима за успешно изпълнение на проектите. Открита е приемна за консултации по ОП „Околна среда 2007-2013 г.” за провеждане на редовни консултации по всички въпроси, възникнали в процеса на изпълнение на проектите. Консултациите се провеждат всеки четвъртък, считано от 1 октомври 2009 г. До края на 2009 г. са проведени общо 12 приемни дни, в които са участвали 87 представители на общински администрации и неправителствени организации, бенефициенти по ОПОС.

През 2010 г. продължават усилията за повишаване на капацитета на бенефициентите посредством обучения. Основното предизвикателство за оперативната програма в този период са значителните по брой и обем финансови корекции, което е нова практика за страната. Липсата на достатъчно капацитет за възлагане и управление на сложни договори сред бенефициентите води до необходимостта от предприемане на мерки от УО и МЗ за минимизиране на риска при провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки чрез провеждането на серия обучения, на които се обръща внимание на най-често допусканите грешки. Продължава практиката от предходната година за провеждане на приемни дни всеки четвъртък от работната седмица. По време на срещите, експерти от УО и МЗ на оперативната програма отговарят на поставени въпроси от бенефициентите и предлагат решения на специфични казуси, възникнали в процеса на изпълнение на проектите. През 2010 г. УО въвежда практиката за провеждане и на ежеседмични предварителни консултации с потенциални бенефициенти, подготвящи проектни предложения в секторите „Води” и „Отпадъци“. Така се подпомага процесът на обучение на бенефициентите и се гарантира качество на одобрените за финансиране проекти.

През 2011 г. продължава процесът на засилване на капацитета на бенефициентите за подготовка и изпълнение на проекти. Отново сред акцентите в обученията е процесът на организиране и провеждане на процедури по ЗОП. Обучени са 198 представители на различни бенефициенти. При обученията е предоставяна информация и за най-често допускани грешки при изпълнение на проекти по програмата, процеса на докладване, верификация на искания за средства, нередности, поддържане на адекватна одитна следа и др. За да повиши капацитета на бенефициентите по програмата за управление и изпълнение на проекти са проведени 6 обучения на място и 8 семинара. За подпомагане/ускоряване на процеса по подготовката на проектни предложения в сектор „Води” са посетени Албена, Балчик и Варна, а в сектор „Отпадъци” – Габрово, Левски, Луковит, Провадия, Панагюрище, Плевен, Ямбол, Своге. През 2011 г. се идентифицира необходимост от подпомагане на място изпълнението на инфраструктурните проекти по

програмата. Като надграждаща мярка, освен консултации в рамките на МОСВ, са сформирани групи от технически сътрудници. Те подпомагат екипите на общините по места в началната фаза на проектите. Съгласно заявените от бенефициента нужди, на място се изпращат съответните специалисти (юристи, инженери, икономисти).

През 2012 г. през обученията, организирани от ОПОС, са преминали 272 души. Основни теми на провежданите обучения са изготвяне на документация за избор на изпълнител за строителство и надзор, прилагането на ПМС № 330/ 2011 г., специфики при управление и изпълнение на проекти по приоритетни оси 2 и 3 на ОПОС. Проведени са обучения и за изготвяне на отчети за касово изпълнение на извънбюджетни сметки; реда и начина за получаване, разходване и счетоводно отчитане на средствата по проекти, финансирани от ОПОС. Продължава практиката за провеждане на приемни дни всеки четвъртък от работната седмица.

През 2013 г. и 2014 г., предвид напредналия етап на изпълнение на проектите и различните нужди от информация и разяснения на екипите, редовните срещи с бенефициентите стават водещ инструмент за развиване на административния им капацитет. Продължава провеждането на обучения и семинари, но в по-малък обем, основно по общи за проектите и хоризонтални въпроси, като например устойчиво управление на битовите отпадъци, подготовката на новата ОПОС 2014-2020 г. и др. През 2015 г. продължава добрата практика за провеждане на регулярни срещи с бенефициенти, като вече акцент в тях се поставя не на изпълнението, а на приключването на проектите по ОПОС 2007-2013 г. За представяне на нова информация, добри практики, най-често допускани грешки, указания, както и за отговори на често задавани въпроси активно се използва интернет сайта на оперативната програма.

ПОВИШАВАНЕ НА КАПАЦИТЕТА НА УО ПОСРЕДСТВОМ ОБУЧЕНИЯ

Със стартиране на програмата започва процеса по сформирание на екипите в новосъздадените отдели, свързан с подбор на подготвени кадри, преодоляване на тежестта и мотивиране на служителите, както и с натрупване на знания и умения за управление и прилагане на оперативни програми. Необходима е квалификация, позволяваща на експертите да консултират потенциалните бенефициенти относно разработване и представяне на проектни предложения, да участват в оценителни комисии за подбор на проекти по ОПОС, да следят за спазване от страна на бенефициентите на изискванията на екологичното законодателство, да работят в информационната система ИСУН и т.н. Това предопределя участието в обучения и обмяна на опит за служителите от Управляващия орган (УО) и Междинното звено (МЗ).

През 2007 г. в рамките на туининг проект 2004/IB/EN/05UE „Укрепване на капацитета на МОСВ за управление на ОПОС по Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС” за УО и МЗ на ОПОС са проведени над 30 обучения, насочени към програмиране, мониторинг, оценка и избор на проектни предложения, финансово управление и контрол, както и 2 учебни посещения в Италия, с оглед обмяна на опит между туининг партньорите. В рамките на проект „Институционално укрепване на административния капацитет за подготовка на проекти по ИСПА/Кохезионния и Структурните фондове” в сектор „Околна среда” са проведени над 10 обучения в областта на пречистването на отпадъчни води, контрол и одит на средствата от ЕС, управление на проекти, нередности и допустимост на разходите, управление на човешките ресурси. Служители на дирекции „Кохезионна политика за околна среда” (КПОС) и „Фондове на ЕС за околна среда“ (ФЕСОС), съответно УО и МЗ на ОПОС 2007-2013 г. вземат участие и в обучения, организирани от МОСВ, Министерство на финансите, Институт за икономическа политика, Бюрото за техническа помощ към ГД „Разширяване” на ЕК (ТАИЕХ), програмата MATRA на холандското правителство, консултантската фирма COWI и други.

През 2008 г. започва изпълнението на проект „Извършване на оценки и анализи на административния капацитет на Дирекция КПОС“, който включва разработване/актуализиране на специализирани планове за обучения на служителите за периода до 2012 г. Ежегодно се разработва и изпълнява Специализиран план за обучения, който е във връзка с функциите на отделите. Потребностите от обучение на служителите са определени по теми. Целта на плана е да предложи диференцирани и целесъобразни дейности за овладяване на нови експертни знания и умения и практическо приложение на вече придобити такива, систематизирано и фокусирано повишаване капацитета на служителите, за да отговори на техните потребности за развитие и доразвиване на управленския капацитет на дирекцията. В периода 2008-2012 г. експертите от УО и МЗ на ОПОС са участвали в 556 тематични обучения и семинари за укрепване и надграждане на съществуващия административен капацитет и придобиване на идентифицираните необходими за изпълнението и управлението на ОПОС знания и умения.

В периода 2013-2015 г. експертите в ОПОС са участвали в 134 обучения и семинари съгласно идентифицираните в годишните планове за обучения на дирекцията области за развитие. В посока засилване на административния капацитет, служителите на дирекции КПОС и ФЕСОС участват в работни посещения в Рим (Италия), Лисабон (Португалия) и Талин (Естония). Срещите позволяват на участниците да се запознаят с програмите в сектор „Околна среда“ на други държави членки на ЕС и да почерпят идеи и добри практики от тяхното прилагане. Генерираните идеи по време на посещенията спомагат за включването на нови техники в работния процес по пътя към подобряването на управлението и изпълнението на ОПОС.

Изборът на обучения през годините на изминалия програмен период е насочен към конкретни теми, определени основно от идентифицираните потребности, възникнали в процеса на работа и необходимостта от изграждането на капацитет на съответния етап от управлението и изпълнението на ОПОС. Обученията на служителите от дирекции „Кохезионна политика за Околна среда“ и „Фондове на ЕС за околна среда“ и впоследствие (след обединението им) - от Главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда“, са важно средство за систематизирано и фокусирано повишаване на капацитета на кадрите в структурите. Участието на експертите в курсове и семинари дава отражение върху ефективното и ефикасно изпълнение на техните задължения, с което се допринася за по-доброто управление на проекти, финансирани по оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

2.4. ИЗМЕНЕНИЯ В КОНТЕКСТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПОС (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)

За целия програмен период 2007-2013 г. по ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ са извършени общо 3 допълнения и 3 изменения. Тези действия са предприети от УО на ОПОС след извършени проучвания на необходимостта от финансиране на допълнителни мерки, които отговарят на важни приоритети в сектор „околна среда“, с оглед по-ефективно управление, оптимизиране усвояването на средствата по програмата, както и във връзка с освобождаване на бюджетни ангажименти съгласно чл. 93 от Регламент (ЕО) № 1083/2006.

Първото допълнение е одобрено от Комитета за наблюдение на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“ (КН на ОПОС) в рамките на деветото заседание, проведено на 7-8 декември 2010 г., когато към индикативните типове дейности по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ са включени допълнителни дейности, относно закупуване на съдове, подпомагащи разделното събиране (най-вече на отпадъци, предназначени за рециклиране и биоразградими отпадъци, предназначени за компостиране), както и закупуване на автомобили за транспортирането им. Допълнението е в съответствие с направените промени в ОП „Регионално развитие 2007-2013 г.“ за прехвърляне на

средства от схема „Подкрепа за подобряване на жизнената среда чрез организиране на системи за сметосъбиране и сметоизвозване”, както и от схемата за подкрепа на дейности в индустриалните и бизнес зони, към схемата за подкрепа прилагането на мерки за енергийна ефективност и внедряване на възобновяеми енергийни източници в образователни институции – общинска собственост. В резултат от тази реалокация, общините не разполагат с финансов ресурс за закупуване на такава техника, която се явява съществен елемент от системите за управление на отпадъците.

Второто допълнение е одобрено от КН на ОПОС на десетото му заседание, проведено на 10.06.2011 г., когато се разширява обхватът на дейностите, включени в приоритетна ос 1 с нова дейност насочена към стратегическо планиране и укрепване капацитета на структурите, ангажирани в процеса на реформиране на ВиК сектора за осигуряване устойчивото управление на ВиК инфраструктурата. Като резултат от това допълнение се налага необходимостта структури на Министерство на регионалното развитие и благоустройството, ангажирани в координацията и контрола на реформата във ВиК сектора, да бъдат включени като допустими бенефициенти на дейности по приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г.

Основанията за инициране на това допълнение са препоръките от страна на Европейската комисия, отправени към МРРБ и МОСВ от ГД „Регионална политика” на ЕК от 17.11.2010 г. за предприемане на мерки за ускоряване на процеса на реформата във ВиК сектора и за укрепване капацитета на ВиК асоциациите за уреждането на въпросите за собствеността, управлението и експлоатацията на ВиК инфраструктурата и за създаване на предпоставки за ефективна подготовка, управление и експлоатация на инфраструктурата, изградена/рехабилитирана с европейски средства.

Третото допълнение е представено на КН на ОПОС на дванадесетото му заседание, проведено на 01.06.2012 г., когато е одобрено включването на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) като допустим бенефициент на дейности по приоритетни оси 1,2 и 3 на ОПОС 2007-2013 г.

Основанието за това допълнение в ОПОС 2007-2013 г. се обосновава с това, че предмет на дейност на ПУДООС е реализация на екологични проекти и дейности в изпълнение на национални и общински стратегии и програми в областта на околната среда. ПУДООС финансира дейности в областта на управление на отпадъците, изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни води и канализационни мрежи и проекти в областта на биоразнообразието като предоставя средства под формата на безвъзмездни помощи, безлихвени или нисколихвени заеми или субсидии за покриване на част или пълния размер на дължими лихви по банкови кредити. Съгласно чл. 60 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) ПУДООС е със статут на държавно предприятие по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон, което не е търговско дружество, не формира и не разпределя печалба.

Изпълнението на проекти от страна на ПУДООС доведе до синергия при финансирането на проектите и допринесе за по-бързо и качествено постигане на целите на ОПОС по съответните приоритетни оси на програмата.

Първото изменение на ОПОС 2007-2013 г. е иницирано във връзка с преодоляване на риска от неусвояване на средства по оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” в края на програмния период и по-конкретно през 2013 г. МОСВ извърши проучване на необходимостта от финансиране на допълнителни мерки, които отговарят на важни приоритети в сектор „околна среда”.

Създадена е вътрешноведомствена работна група със заповед на министъра на околната среда и водите № РД-ОП-33/11.06.2012 г., със задача да направи проучване и да предложи нови мерки и дейности, които да получат финансиране от Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие чрез оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.". Проучването обхваща възможности за финансиране на проекти, свързани с предотвратяване на риска и борба с наводненията и пожарите, както и необходимостта от обновяване на градския транспорт в градове - общински центрове с нарушено качество на атмосферния въздух по показател фини прахови частици.

В резултат от извършения мултикритериален анализ са класирани следните групи мерки:

- Мерки за повишаване на капацитета за реагиране при горски пожари в национални паркове, природни паркове и резервати с бенефициент Министерство на вътрешните работи (МВР);
- Мерки за повишаване на капацитета за реагиране при наводнения с бенефициент МВР;
- Мерки за мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност с бенефициент Изпълнителната агенция „Проучване и поддържане на река Дунав”;
- Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух - закупуване на нови превозни средства за градския транспорт с бенефициент общини в партньорство с общинските дружества за градски транспорт;
- Мерки за укрепване капацитета на институции, отговорни за прилагане на политиката за опазване на околната среда.

Тъй като предложените мерки и част от потенциалните бенефициенти не са допустими за финансиране по ОПОС, бе инициирано изменение на програмата. Предложеното изменение бе одобрено от Комитета за наблюдение на ОПОС с писмена процедура за вземане на решение, проведена в периода 27.09 – 10.10.2012 г. Компетентният орган (МОСВ) извършва преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка, в резултат на която е издадено решение № ЕО-9/2012 от 10.10.2012 г. да не се извършва екологична оценка на изменението на ОПОС, чието прилагане няма вероятност да окаже значително въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

На 26 октомври 2012 г. чрез системата за обмен на данни с ЕК (SFC) УО на ОПОС 2007-2013 г. подаде молба за промяна на програмата. Разширяването на обхвата на програмата позволи да бъдат изпълнени допълнителни екологични проекти и оптимизира усвояването на средствата през 2013 г.

С Решение на Комисията С (2013)949 от 13.02.2013 г. предложената промяна е официално одобрена. Наименованието на приоритетна ос 1 се промени както следва „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух“. Максималният процент на съфинансиране за приоритетна ос 1 възлиза на 80%, а максималният размер на финансиране от Кохезионния фонд за тази ос, изчислена по отношение на общите допустими публични разходи, остава непроменен възлиза на 1 027 366 273 евро. Разходите, които попадат в новата категория разходи по Код 47 „Качество на въздуха“ и Код 54 „Други мерки за опазване на околната среда и предотвратяване на риска“ се считат за допустими от 26 октомври 2012 г. съгласно чл. 56, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1083/2006.

Второто изменение на програмата е в резултат на уведомяване на УО от страна на ЕК през месец август 2014 г., че на основание чл. 97, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1083/2006, считано от 4 август 2014 г. сумата от 51 685 307 евро от бюджетния ангажимент по ЕФРР за ОПОС се освобождава автоматично. След получаването на потвърждението за извършеното автоматично

освобождаване в периода 24.09.2014 г. – 01.10.2014 г. УО проведе писмена процедура за вземане на решение на КН на ОПОС за одобряване на изменения финансов план на програмата. С оглед необходимостта от максимално рационално и адекватно използване на ограничените финансови ресурси по ЕФРР, както и предвид договорените средства над бюджета по всяка една приоритетна ос на ОПОС, УО извършва анализ на потенциала за усвояване на разходи на финансираните от ЕФРР проекти по приоритетни оси 2, 3 и 4. При оценката на потенциала за усвояване са взети предвид усвоените суми, изпълнените проекти, икономиите от обществените поръчки, одобрените за налагане финансови корекции, сроковете за физическото изпълнение на проектите и други факти и обстоятелства, известни на УО. В резултат, съфинансирането от ЕФРР за приоритетна ос 2 се намалява с 51 423 245 евро, а за приоритетна ос 4 с 262 062 евро. Финансовата рамка на приоритетна ос 3 остава непроменена.

Изменената програма е изпратена на Европейската комисия чрез системата за обмен на данни с ЕК (SFC) на 2 октомври 2014 г.

На 21.10.2014 г. ЕК препоръча на УО на ОПОС да внесе и съответните изменения по отношение настъпилите промени в институционалната рамка за изпълнението на ОПОС и списъка с големите проекти. В резултат на това, УО пристъпи към ново изменение на програмата, като актуализира институционалната рамка за изпълнение на ОПОС и отрази новата система за управление и контрол на програмата, въведена с обединяването на дирекции „Кохезионна политика за околна среда“ и „Фондове на Европейския съюз за околна среда“ в новата главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда“ (ГД ОПОС) и актуализира раздел И „Списък с големи проекти по ОПОС 2007-2013 г.“ Изменението на програмата е представено на КН на ОПОС чрез писмена процедура за вземане на решения в периода 14.10.2014 г. – 21.10.2014 г. Предложеното изменение е одобрено от КН на ОПОС на присъствено заседание на 18.11.2014 г.

Същевременно бе иницирана и процедура съгласно чл. 85, ал. 4 и ал. 5 от ЗООС, чл. 14, ал. 2 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, чл. 37, ал. 4 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони. В резултат на процедурата, компетентният орган информира УО, че не е необходимо извършване на екологична оценка. В допълнение е издадено Решение № ЕО-16/2014 г. да не се извършва екологична оценка на изменението на ОПОС, прилагането на което няма вероятност да окаже значително въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

С Решение на ЕК С(2015)2445 от 9 април 2015 г. е одобрено изменение на ОПОС, което касае финансовия план на програмата във връзка с чл. 93 от Регламент 1083/2006 и промените в институционалната рамка за изпълнението на програмата и актуализацията на раздел И.

През 2015 г. е иницирано изменение на финансовия план на ОПОС във връзка с чл. 93 от Регламент 1083/2006 за автоматично освобождаване на средства от бюджетния ангажимент по ЕФРР за програмата. В периода 1-8 септември 2015 г. е проведена писмена процедура за вземане на решение на КН на ОПОС за одобряване на изменението на финансовия план. Изменението е предприето с цел преразпределяне на загубените средства от ЕФРР към приоритетни оси 2, 3, и 4 на ОПОС, които се финансират от този фонд. Изменението се изразява в промяна на бюджета на приоритетна ос 2 от 598 964 407,78 лв. на 578 113 883,24 лв., приоритетна ос 3 от 202 052 979,98 лв. на 181 202 455,44 лв. и приоритетна ос 4 от 90 320 843,76 лв. на 87 473 844,78 лв. Бюджетът на приоритетна ос 1 остава непроменен, тъй като се съфинансира от Кохезионния фонд на ЕС, по който не се освобождават средства.

По този начин е изменено и разпределението на средствата по приоритетни оси както следва:

- За приоритетна ос 1 - Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води и подобряване на качеството на атмосферния въздух - са определени 74,79% от общите финансови средства по ОПОС;
- За приоритетна ос 2 - Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци - се определят 17,21% от общите финансови средства по ОПОС;
- За приоритетна ос 3 - Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие - се определят 5,40% от общите финансови средства по ОПОС.
- За приоритетна ос 4 - Техническа помощ - се определят 2,60% от общите финансови средства по ОПОС.

В допълнение, изменението на програмата включва и промяна в раздел 3 „Институционална рамка за изпълнението на ОПОС“, където се описва запазването на териториалните звена към ГД ОПОС, разположени в гр. Велико Търново и Стара Загора и заличаването на звеното в гр. София, поради отпадане на необходимостта от функционирането му.

На заседание, проведено на 13.11.2015 г., КН на ОПОС одобри изменение относно промяна в процента на съфинансиране от Кохезионния фонд от 80% на 85%.

С изменението в процента на съфинансиране от Кохезионния фонд се постигна следното:

- намаляване на размера на националното съфинансиране за изпълнението на проектите от приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013;
- увеличаване на размера на сертифицираните до момента разходи по КФ;
- отпускане на допълнителни траншове от ЕК за изравняване на разликата, която се получи от преизчисляването на сертифицираните до онзи момент разходи;
- намаляване на временната задлъжнялост на ОПОС към Министерство на финансите с размера на допълнителният транш от ЕК.

Изменението не засегна размера на БФП по проектите, финансирани от приоритетна ос 1 и следователно не се отрази неблагоприятно откъм финансово естество за бенефициентите.

Важно е да се отбележи, че финансовият ефект от промяната на процента на съфинансиране от КФ доведе до намаляване размера на националното съфинансиране за приоритетна ос 1 със 75 541 638 евро от 256 841 568 евро на 181 299 930 евро. Същевременно, в абсолютна стойност размерът на съфинансирането от КФ за приоритетна ос 1 не се промени и сумата остана същата: 1 027 366 273 евро.

Във връзка с предложените промени са инициирани процедури съгласно чл. 85, ал. 4 и ал. 5 от ЗООС, чл. 14, ал. 2 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, чл. 37, ал. 4 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони. В резултат на процедурите, компетентният орган информира УО с Решение № ЕО-27/03.09.2015 г. и Решение № ЕО-38/19.11.2015 г. че не е необходимо извършване на екологични оценки по измененията през 2015 г.

С Решение на Комисията С (2016) 773 от 04.02.2016 г. предложените промени в ОПОС 2007-2013 г. са официално одобрени.

2.5. ВАЖНИ ИЗМЕНЕНИЯ ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 57 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕО) №1083/2006 (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)

Неприложимо

2.6. ДОПЪЛНЯЕМОСТ С ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ

Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ има допирни точки с Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. (ПРСР), ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. (ОПРР) и ОП „Транспорт“ 2007-2013 г., при съответната ясна демаркация, описана по-долу.

2.6.1. Разделителна линия с Програмата за развитие на селските райони:

По приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г. могат да получават финансиране общини, в рамките на които попадат агломерации с над 2000 е. ж. и/или общини, включени в Приложение 7 от ОПОС. Дейностите във връзка с изграждане и подобряване на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с под 2 000 е. ж. от селските райони, извън изброените в Приложение 7, се финансират със средства от мярка „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“ от ПРСР 2007-2013 г.

От 2012 г. прилагането на оперативна програма „Околна среда“ в сектор „Води“ е изцяло фокусирано върху агломерациите с население над 10 000 е. ж., но са предприети превантивни мерки за спазване на разделителната линия (вж. Мерки за предотвратяване на двойно финансиране по ОПОС).

Също от 2012 г., допустими за съ-финансиране по ОПОС са операции, свързани с борбата с горските пожари с бенефициент главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ в Министерство на вътрешните работи. Превантивните дейности срещу горски пожари, като закупуване на оборудване за противопожарни депа, строителство и подобряване на площадки за хеликоптери, извършвани от общини, частни собственици на гори, държавни лесничейства и национални паркове са допустими по мярка 226 “Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности” от „Програмата за развитие на селските райони“ 2007-2013 г. ОПОС съ-финансира мерки за борба с горски пожари, насочени към национални паркове, природни паркове и резервати. Така се постига синергия и взаимно допълване между двете програми.

2.6.2. Разделителна линия с ОП „Регионално развитие“:

Финансирането на дейности по водоснабдяване и канализация на населени места с над 2 000 екв. ж. попадат в обхвата на ОП „Околна среда 2007-2013 г.“. По ОП „Регионално развитие“ се финансират, дейности, свързани с изграждането, реконструкцията и рехабилитацията на водопроводни и канализационни връзки и съоръжения, свързващи главни мрежи с отделни обекти на икономическата и социалната инфраструктура, допустими за финансиране по програмата.

ОП “Регионално развитие”, в рамките на приоритетна ос 1 “Устойчиво и интегрирано градско развитие”, финансира дейности и инфраструктура, свързани с превенция на риска и по-специално с предотвратяване на наводненията, както и дейности за борба със свлачищата. Към октомври 2012 г., когато от КН на ОПОС са одобрени новите мерки за финансиране по ОПОС в областта, средствата по ОПРР за предотвратяване и борба с наводненията са договорени и следователно не е предвидено отварянето на нови схеми с подобен обхват.

В рамките на ОП „Регионално развитие” се предоставя БФП за ограничаване и предотвратяване на рисковете и щетите при пожари в градските агломерационни ареали. Средствата са насочени изцяло в подкрепа на борба с пожари в градски райони, в които рисковете от влошаване на качеството на градската среда и от екологично замърсяване вследствие на пожар, са най-големи.

По ОПОС се предвижда доставка на техника и оборудване за осигуряване на защитата от горски пожари на националните паркове, природните паркове, резерватите и поддържаните резервати, докато техниката и оборудването по ОПРР са предназначени изключително за пожарогасителни и спасителни действия в 36-те градски агломерационни ареала, включени в рамките на ОПРР.

2.6.3. Разделителна линия с ОП „Транспорт“:

Приоритетна ос 3 „Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари” на оперативна програма „Транспорт 2007–2013 г.” (ОПТ) има за цел както да се облекчат и подобрят условията за прехвърляне на пътници и товари от един вид транспорт към друг, така и да се насочи трансфера на пътници и товари към по-екологосъобразните видове транспорт. Дейностите включват развитие на подземна градска железница, свързваща ключови транспортни центрове от национално значение (централни железопътни гари, летища и др.) с други видове транспорт, като не се предвижда финансиране на метровлакове, какъвто е обхватът на финансираните дейности по ОПОС.

Мерките, свързани с мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателни дейности, не са допустими за финансиране по ОПТ.

2.6.4. Мерки за предотвратяване на двойно финансиране по ОПОС:

Мерките за предотвратяване на двойно финансиране по ОПОС се осъществяват, както на етап оценка, така и на етап изпълнение на отделните проекти по ОПОС.

На етап оценка системата включва два механизма за проверка, които са ориентирани към превенция на двойно финансиране:

- При подаване на проектното предложение кандидатите декларират, че съответния проект и дейностите, включени в него, не са / не са били предмет на безвъзмездно финансиране от друг проект, програма или схема, финансирана от публични средства, средства от националния бюджет и/или бюджета на Европейските общности;
- Комитетът за избор и координация на проекти (КИКП), създаден по предложение на УО на ОПОС, който извършва преценка за наличие/липса на двойно финансиране по проектното предложение/ проектите предложения по ОПОС.

На етап изпълнение системата включва два механизма за проверка, които са ориентирани към превенция на двойно финансиране:

- При всяко искане за плащане бенефициентът декларира отново горепосочените обстоятелства след направен контрол на регистрите за сключени договори и обществени поръчки;
- Всички разходооправдателни документи съдържат номера на конкретния ДБФП, наименование на проекта, номерът и датата на договора с изпълнител, по който е направен разхода;
- В хода на изпълнение на съответния договор за БФП проследяване на възможно двойно финансиране се осъществява по време на проверки на място за изпълнение на дейностите.

През програмен период 2007-2013 г., ОПОС е единствената програма, която разполага със собствен механизъм с междуправително участие за избягване на двойно финансиране,

функциониращ в рамките на Комитета за избор и координация на проекти (КИКП). Дейността на КИКП е уредена с Вътрешни правила. В състава му са включени представители на УО и МЗ на ОПОС, различни заинтересовани страни, както и представители на други институции, които имат отношение към разпределянето и разходването на бюджетни и/или средства от Европейския съюз, по преценка на УО на ОПОС. Първият КИКП е формиран през месец септември 2008 г. КИКП, в съответния си състав, извършва проверка за наличие/липса на двойно финансиране на проектни предложения, предложени за финансиране въз основа на резюмета на проектите, предоставени от Ръководителя на УО.

Членовете на КИКП разглеждат резюметата и подготвят в рамките на своята компетентност становища за липса/наличие на двойно финансиране на проектните предложения, както и на отделни техни дейности с друг проект, който се финансира по други процедури по ОПОС, други програми, схеми или финансови инструменти, със средства от националния бюджет и/или от бюджета на ЕС. Резултатите се описват подробно в протоколите от заседанията, приложени към докладите на КИКП. В случаите, когато член на КИКП е представил становище за наличие на двойно финансиране той представя към становището си и съответните доказателства. Ако се установи припокриване на финансирането на цял проект или отделни дейности от него, същият бива изключен от списъка на проектите за финансиране.

Координационният механизъм неведнъж е приветстван и изтъкван като позитивен пример от Европейската комисия. Правомощията на КИКП отразяват изискването за координацията между помощта от Структурните фондове и останалите финансови инструменти на Общността, съгласно установените в чл. 9 и чл. 15 на Регламент (ЕО) № 1083/2006, принципи на допълване, съгласуваност, координация и съобразяване.

Със създаването на ИСУН 2020 работата по проверка за двойно финансиране може да бъде автоматизирана и е излишна административна тежест по сформиранието и координирането на КИКП. Комитетът бе приложим за програмен период 2007-2013 г.

2.7. УСЛОВИЯ И РЕД НА МОНИТОРИРАНЕ

КОМИТЕТ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Комитетът за наблюдение (КН) на ОПОС 2007- 2013 г. е създаден в изпълнение на чл. 63 и при съблюдаване на принципа на партньорство в съответствие с чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета от 11 юли 2006 г. за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999.

Поименният състав на КН на ОПОС 2007- 2013 г. е определен със заповед на министъра на околната среда и водите съгласно разпоредбите на Постановление № 182 на МС от 21.07.2006 г. за създаване на Комитети за наблюдение на Националната стратегическа референтна рамка и Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и КФ на ЕС. Членове и наблюдатели в КН на ОПОС 2007- 2013 г. са представители на: Национално сдружение на общините в Република България; регионалните съвети за развитие в районите от ниво 2; национално представителните организации на работодателите, работниците и служителите, признати по реда на Кодекса на труда; национално представителните организации на и за хора с увреждания, признати по реда на Закона за интеграция на хората с увреждания; Управляващите органи на другите оперативни програми, Програмата за развитие на селските райони и

Националният стратегически план за развитие на рибарството; специализирани дирекции от администрацията на Министерски съвет; представители на министерства, държавни агенции, държавни комисии, изпълнителни агенции и други ведомства, имащи отношение към приоритетите на оперативната програма; сертифициращия и одитния органи; неправителствения сектор; Агенция за обществени поръчки; представители на Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка.

Процесът на работа на КН се определя от Вътрешни правила, които се приети на първото заседание на 16.01.2008 г. Комитетът приема и Кодекс на поведение, който е неразделна част от Вътрешните правила за работата му. Дейността на Комитета се подпомага от Секретариат, чиито функции се изпълняват от дирекцията, определена за управляващ орган на оперативната програма.

През 2008 г. са проведени четири заседания на Комитета за наблюдение. Сред приетите по-важни документи са: критерии за избор на проекти по програмата, Комуникационен план, Стратегически план за Техническа помощ, План за оценка на ОПОС 2007- 2013 г. и др.

През 2009 г. са проведени три заседания на Комитета, като са обсъдени и одобрени Годишен доклад за напредък по ОПОС за 2008 г.; Индикативна годишна работна програма (ИГРП) за 2010 г.; Визия за управление на приоритетна ос 1 на ОПОС и Подход и методология за подбор на проекти по приоритетна ос 1. По приоритетна ос 2 са одобрени Концепция за предоставяне на БФП и критерии за избор на проекти за закриване на общински депа и за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците.

Две присъствени заседания и една писмена процедура на КН се провеждат през 2010 г. Сред приетите документи са: Механизъм за управление на приоритетна ос 3 на ОПОС 2007- 2013 г.; предложение за допълнение в оперативната програма, с цел да се финансира закупуването на сметосъбираща и сметоизвозваща техника, което да гарантира интегритетност на проектите и др.

През 2011 г. КН заседава два пъти и веднъж взема решения не присъствено чрез писмена процедура. Одобрен е Годишният доклад за напредък по ОПОС за 2010 г. Комитетът приема допълнение в оперативната програма с цел подпомагане на реформата на ВиК сектора в България. Съгласно него, допустими за финансиране по ОПОС са Министерството на регионалното развитие и благоустройството, ВиК асоциациите и операторите и изготвянето на стратегически документи за развитие на ВиК сектора. Членовете и наблюдателите на КН посещават обект финансиран по ОПОС 2007 -2013 г. - пречиствателната станция за отпадъчни води на Хисаря, за да се запознаят на място с реализираната инвестиция.

През 2012 г. са проведени две заседания на КН и една писмена процедура. Одобрен е Годишният доклад за напредъка по ОПОС за 2011 г. Комитетът е информиран за намерението на УО да договори проекти над ресурса на програмата, като по този начин своевременно да се генерират разходи и да се усвои предвидения финансов ресурс от ЕС. КН одобрява допълнение към оперативната програма за определяне на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за конкретен бенефициент на ОПОС и критерии за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за закриване на общински депа, които не отговарят на изискванията на законодателството. КН одобрява изменение на ОПОС 2007- 2013 г., с което се приема разширяване обхвата на програмата. По този начин се дава възможност да бъдат изпълнени допълнителни екологични проекти на обща стойност над 600 млн. лв., с което следва да се оптимизира усвояването на средствата по програмата.

През 2013 г. са проведени две заседания на Комитета за наблюдение по ОПОС и една писмена процедура за вземане на решения. КН е запознат с напредъка по два големи проекта в сектор

„води“ за градовете Враца и Габрово, одобрява се финансиране на допълнителни дейности, увеличаване на максималния размер на безвъзмездната финансова помощ и удължаване срока за изпълнение на дейностите в рамките на ДБФП „Подкрепа за реформата в отрасъл ВиК“ с бенефициент Министерство на регионалното развитие. Членовете на КН посещават два обекта, финансирани по ОПОС 2007- 2013 г.: посетителски център „Поморийско езеро“ и регионално депо „Братово - Запад“.

През 2014 г. КН заседава два пъти и се провеждат две писмени процедури. Сред взетите решения са за удължаване сроковете за изпълнение на проекти със забавяне въз основа на анализ, намаляване на бюджета на приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ и на приоритетна ос 4 „Техническа помощ“. Текущо КН е информиран за актуалното финансово състояние на ОПОС, напредъка по отделните приоритетни оси, както и за предприетите стъпки за подобряване на системите за управление и контрол.

Осемнадесетото заседание на КН на ОПОС 2007- 2013 г. се провежда през юни 2015 г. УО представя информация за изпълнението на програмата през първите шест месеца на 2015 г., както и с набелязаните мерки за успешно приключване на програмата.

Считано от 30.09.2015 г., Комитетът за наблюдение на ОПОС 2014-2020 г. изпълнява функциите на Комитет за наблюдение на ОПОС 2007-2013 г. съгласно § 5, ал. 1, т. 7 от Заключителните разпоредби на Постановление № 189 на Министерския съвет от 2015 г. за изменение и допълнение на Постановление № 79/2014 за създаване на комитети за наблюдение на Споразумението за партньорство на Република България и на програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмен период 2014- 2020 г. В тази връзка КН на ОПОС 2014-2020 г. чрез писмена процедура през октомври 2015 г. взема решения, свързани с удължаване сроковете за изпълнение до 31 декември 2015 г. на проектите по приоритетна ос 2. В рамките на четвъртото заседание на КН на ОПОС 2014-2020 г., членовете одобряват изменение на ОПОС 2007-2013 г., свързано с размера на съфинансирането от Кохезионния фонд.

През програмен период 2007-2013 г. Комитетът за наблюдение изпълнява своята основна задача на колективен орган, който следи за ефективността и качеството на изпълнение на Оперативна програма „Околна среда“, за напредъка в постигането на нейните цели и приоритети.

ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ И НАБЛЮДЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ОТ СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД НА ЕС

Съгласно чл. 58, т. „г“ от Регламент 1083/2006 г. България е задължена да изгради “надеждни системи за счетоводство, мониторинг и финансова отчетност в компютъризирана форма”, която да позволява управлението и наблюдението на Структурните и Кохезионния фонд на ЕС. С ПМС 322/19.12.2008 г. е създадена „Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз в България” (ИСУН), която обслужва нуждите за наблюдение и отчетност на всички управляващи органи, междинни звена, бенефициенти и други административни структури, участващи в процеса на програмиране, управление, мониторинг и контрол на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС. Информационната система представлява интернет-базирано приложение и разполага със система за контрол на достъпа на потребителите, в съответствие с техните административни права и задължения. Системата е програмирана така, че да генерира уникален номер при регистриране на процедури, проектни предложения, договори и различни документи, което позволява тяхното проследяване на всички етапи от реализирането на

проектните предложения. ИСУН разполага с интегрирана система от индикатори за наблюдение и отчитане на напредъка по изпълнението на отделните оперативните програми, като системата обхваща като минимум индикаторите, посочени по отделните оперативни програми и Националната стратегическа референтна рамка (НСРР).

Управляващият орган (УО) и Междинното звено (МЗ) на Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.” въвеждат данни в ИСУН относно видовете процедури по ос 1, 2, 3 и 4 на ОПОС, чрез които се предоставя безвъзмездна финансова помощ, задължително изискваната информация при обявяване на процедурите, необходимата задължителна информация, която следва да се предоставя от кандидатите при попълване на формуляра за кандидатстване, регистрацията, етапите на оценка и решението за одобрение за финансиране на проектни предложения до етап сключване на договор, информация, свързана с техническото и финансово докладване за напредъка по изпълнение на дейностите по сключените договори, както и информация за всички регистрирани случаи относно разкриването, отчитането, докладването и последващо разрешаване на нередности по СКФ и данни за извършваните проверки на място. С цел постигане на кохерентност, стъпките, отговорниците и сроковете за въвеждане на данните в ИСУН бяха описани в рамките на всяка една релевантна процедура от Процедурния наръчник за ОПОС.

Основен недостатък на информационната система е поетапното създаване на различните модули, което не съвпадна с изпълнението на съответните процеси в рамките на програмата. Допълнително, работата на потребителите със системата бе много утежнена. Тези недостатъци са преодоляни при изработването на информационната система на новия програмен период.

През 2014 г., с подписването на договор между Министерски съвет и ДЗЗД „ИСУН 2020“ с предмет „Осигуряване на функционирането на ИСУН 2020“, стартира изграждането на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейския съюз (ЕС) за програмен период 2014 – 2020 г.

2.8. НАЦИОНАЛЕН РЕЗЕРВ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО И В ГОДИШНИЯ ДОКЛАД ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО, ПРЕДСТАВЕН ЕДИНСТВЕНО ЗА 2010г.)

Неприложимо.

3. ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО ПРИОРИТЕТИ

3.1. ПРИОРИТЕТНА ОС 1 “ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА ПИТЕЙНИ И ОТПАДЪЧНИ ВОДИ И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ”

Цел на приоритетната ос

Основната цел на приоритетната ос е опазване и подобряване на екологичното състояние на водите в страната. През 2012 г. е извършен допълнителен анализ и са взети предвид няколко допълнителни области като подобряване качеството на атмосферния въздух, борба с наводненията и мониторинг и защита на водите.

В рамките на приоритетната ос се подпомага намаляването на несъответствията по отношение на дела от населението, включено към канализационна система, както и постигането на съответствие с Директива 91/271/ЕИО от 21 май 1991 г. за пречистването на градските отпадъчни води посредством осигуряване на (екологосъобразно) заустване на битовите отпадъчни води от агломерации с над 2 000 екв. ж. Приоритетната ос финансира още прилагането на басейновия

подход за управление на водите, с оглед опазване и подобряване на водната околна среда в страната, както и постигане на устойчиво ползване на водите и защитни мерки в случаи на природни бедствия.

Съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО от 21 май 1991 г. за пречистването на градските отпадъчни води

Рамките за действия на ЕС в областта на политиката за водите са установени в Рамковата директива 2000/60/ЕС, допълнена и изменена от Директива 2008/105/ЕС. С тях се въвежда подход за управление на водите на основата на речни басейни, като се изисква защита на всички води – реки, езера, крайбрежни и подземни води. Част от мерките са поставяне на норми на емисии и стандарти за качество. В това отношение Директива 91/271/ЕИО за градските пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ) е основен документ за постигане на целите на Рамковата Директива и допълващата я директива. Тя се отнася за събирането, пречистването и заустването на градски отпадъчни води, както и пречистването и заустването на отпадъчни води, произхождащи от някои промишлени отрасли. Директивата има за цел опазване на околната среда от вредните последици, причинени от заустването на замърсени отпадъчни води. Тя поставя серия от изисквания по отношение на системите за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчни води, както и свързаните с тях правни аспекти и срокове за прилагане.

Директивата задължава страните членки да гарантират, че всички агломерации са обезпечени с канализационни системи за отпадъчна вода от населени места в рамките на определени от директивата срокове. Отпадъчните води от населените места, постъпващи в канализационните системи, трябва преди заустване да бъдат подложени на вторично или еквивалентно пречистване в рамките на определени срокове. Освен това трябва да се гарантира, че отпадъчните води от населени места с над 10 000 еквивалентни жители, които постъпват в канализационната система, трябва преди заустване в чувствителни зони да бъдат предмет на по-строго третиране.

По отношение на съответствието с Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води, в края на първия програмен период на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“, следва да се отбележи следното:

Към 2007 г. или началото на програмния период, 430 агломерации попадат в обхвата на Директива 91/271/ЕС. От тях 121 са агломерации с над 10 000 е.ж. и 309 - между 2 000 и 10 000 е.ж. В началото на програмния период няма нито една агломерация с над 10 000 е.ж., която да е в съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕС, а само 10 агломерации между 2 000 и 10 000 е.ж. са в съответствие.

Към 2016 г. в обхвата на директивата попадат 348 агломерации - 107 агломерации с над 10 000 е.ж. и 241 - между 2 000 и 10 000 е.ж. От тях 37 агломерации са в съответствие - 33 с над 10 000 е.ж. и 4 между 2 000 и 10 000 е.ж.

3.1.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК

Информация за материалния и финансов напредък по приоритети

Дефиниция на индикатора	Мерна ед.	Ст-ст базова година (2007)	Ст-ст средата на периода (2010)	Ст-ст края на периода (2015)	Принос на ОПОС	Изпълнено	Разлика
-------------------------	-----------	----------------------------	---------------------------------	------------------------------	----------------	-----------	---------

Индикатор за резултат (result indicator)							
Население свързано към ПСОВ	% от насел.	40,50%	0,10%	60,00%	19,50%	11,62%	-7,88%
Брой жители, които ще бъдат присъединени към ВиК мрежа или ще се ползват от реконструирана/рехабилитирана ВиК мрежа	Бр. жители	45 000,00	65 893,00	1 500 000,00	1 455 000,00	1 205 747,00	-249 253,00
Индикатор за резултат (output indicator)							
Нови и рехабилитирани ПСОВ	Бр.	1	2	45	44	50	6

Индикаторите за резултат по приоритетната ос са два и измерват степента на постигане на основната цел – опазване и подобряване екологичното качество на водите.

За индикатор „*Брой жители, които ще бъдат присъединени към ВиК мрежа или ще се ползват от реконструирана/рехабилитирана ВиК мрежа*“ в края на програмния период реализираният напредък е 1 205 747 реални жители (р.ж.) при заложена целева стойност от 1 455 000 р.ж. . Следователно, приносът на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ е 82,87% от заложена целева стойност по индикатора.

За индикатор „*Население, свързано към ПСОВ*“, напредъкът в края на програмния период е 11,62 % свързаност на населението към пречиствателни станции за отпадъчни води, реализирани с финансиране от ОПОС 2007 - 2013 г. при заложена целева стойност от 19,5% ръст в населението, свързано към ПСОВ. Следователно, неизпълнението на индикатора е 7,88%. Причина за неизпълнение на горесцитираните два индикатора е, че не всички проекти, одобрени за финансиране се реализират в рамките на програмния период. Поради забавяне в изпълнението на дейностите са фазираны проектите на общините Банско, Видин, Тервел, Шумен, Раднево, Ямбол и Враца – общо 7 броя. Не се реализира вторият етап на 25 проекта по процедура BG161PO005/10/1.11/03/19 „Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.“, поради твърде голямо забавяне при изпълнението на първи етап и изтичащия краен срок за допустимост на разходите и дейностите по програмен период 2007-2013 г. Единствено с община Варна (за к.к. Златни пясъци) се сключи споразумение за частично изпълнение на втори етап от проекта и фазиране на останалата част за втория програмен период. Така, фазираните проекти в сектор „води“ стават общо 8 броя. Не се стигна до реализация на „големите проекти“ по смисъла на Регламент 1083/2006 на общините Плевен и Долна Митрополия, Асеновград, Пловдив и Добрич, поради изчерпвания финансов ресурс на приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г. Поради твърде голямо забавяне при провеждането на обществените поръчки за изпълнение на основните дейности за строителство и строителен надзор, се прекрати проектът на община Петрич. Не на последно място, следва да се отчете и факта, че темповете на намаляване на населението в различните население места в България са по-големи от предвидените такива (пример е „Интегрираният проект за водния цикъл на град Бяла Слатина“ по процедура 16, приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г.).

Индикаторът за изпълнение по приоритетната ос - „Нови и рехабилитирани ПСОВ“ е преизпълнен с 13%, защото при заложен принос от програмата 44 ПСОВ (45 бр. целева стойност – базова 1 бр.) са изградени или рехабилитирани 50 пречиствателни станции за отпадъчни води.

Факт е, че с по-голям брой изградени пречиствателни станции за отпадъчни води е постигнат по-малък от заложения в програмата брой на население свързано към ПСОВ. Разминаването в различната степен на изпълнение на индикаторите в сектор „води“ се дължи на това, че индикаторът за изпълнение „Нови и рехабилитирани ПСОВ“ отчита всички пречиствателни станции, по които са извършвани дейности, финансирани от програмата. В общия брой на ПСОВ се включват както новоизградените, така и рехабилитираните такива. За разлика от този индикатор, индикаторът за резултат „Население, свързано към ПСОВ“ се измерва единствено въз основа на броя население, свързано към новоизградени пречиствателни станции, без да се отчита населението, което се ползва от рехабилитирани такива. Важно е да се отбележи, че от общо 50 изградени и рехабилитирани ПСОВ, новоизградените са 34 броя, представляващи 68% от общия брой, а рехабилитираните са 16 броя, равняващи се на 32% от всички ПСОВ, финансирани от програмата.

КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ

Финансово и физическо изпълнение по приоритетната ос и анализ на изпълнението по процедури в рамките на приоритетната ос

Финансово изпълнение:

В периода 2008-2013 г. по приоритетна ос 1 са обявени общо 12 процедури/покани за кандидатстване за 5,612 млрд.лв. След като през 2009 г. две процедури в сектор „води“ за 1,093 млрд.лв. се прекратяват, обявеният финансов ресурс намалява на 4,518 млрд.лв., представляващи 180% от бюджета на оста, който е 2,512 млрд.лв.

Първоначално кандидатите за получаване на безвъзмездно финансиране от приоритетна ос 1 на програмата представят 643 проектни предложения, но с прекратяване на двете процедури 201 проекта директно отпадат от възможността за получаване на финансиране и усилията, положени за тяхната подготовка от бенефициентите, както и за оценката им от УО не могат да се материализират. От останалите 442 проектни предложения за финансиране от ОПОС са одобрени 324 броя или почти два пъти по-малко от представените. Не са одобрени 118 проектни предложения, поради несъответствие с изискванията за финансиране и критериите за оценка. Това е почти една пета от всички представени проекти в сектор „води“, което говори достатъчно ясно за не особено високото ниво на качество на изработените проектни документации.

От 324 одобрени проектни предложения договори за БФП се сключват с 290 за близо 4,608 млрд.лв., представляващи 183% от разполагаемия бюджет. Първите договори за БФП се сключват през декември месец 2008 г., а последният през месец ноември 2013 г. Процесът на договаряне продължава 5 години, а средната продължителност на проектите е предвидена да бъде между 3 и 4 години за инфраструктурни проекти и между 18 и 24 месеца за техническа помощ. Промени в договорените параметри на проектите се извършават в хода на изпълнението им, като често пъти се стига до прекратяване или до намаляване на обхвата им. Характерно за проектите, финансирани от приоритетна ос 1 е, че всички проекти се анексират по няколко пъти и с няколко изключения срокът за изпълнение на дейностите се удължава, в резултат на което през последните две години се затварят проекти договорени в самото начало на оперативната програма.

В резултат от финансиране се оттеглят 37 проекта, които впоследствие се прекратяват.

Допълнително се прекратяват още 32 проекта, поради забавяне при обявяването на обществените поръчки, установени нередности, които компрометират цялостното изпълнение на проектите или поради нежелание и в някои случаи невъзможност от страна на бенефициентите за реализацията им.

В крайна сметка от 290 проекта, с финансиране от приоритетна ос 1 на ОПОС са изпълнени 221 за 2,308 млрд.лв. или 97,65% от бюджета на оста.

Фазиран са проектите на следните общини: Банско, Видин, Тервел, Шумен, Раднево, Ямбол, Враца и Варна (к.к. Златни пясъци), като дейностите по тях ще бъдат довършени в рамките на ОПОС 2014-2020 г.

За довършване също остават няколко дейности по проектите за „Разработване на планове за управление на риска от наводнения“ с бенефициенти Басейнови дирекции Благоевград, Варна, Плевен и Пловдив и проекта на Столична община за „Изграждане на дубльор на ляв Владайски колектор“.

Физическо изпълнение:

През програмен период 2007-2013 г. със средства по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“ са изградени/реконструирани 50 броя ПСОВ – Вършец, Габрово, Лозница, Руен, Сопот, Троян, Тунджа, Хисаря, Ябланица, Белене, Благоевград, Ботевград, Бургас (Банево, Ветрен, Минерални бани), Бургас (Горно Езерово), Бяла (Русе), Бяла Слатина, Варна (Акациите), Етрополе, Исперих, Казанлък, Карлово, Кнежа, Козлодуй, Костинброд, Кричим, Кубрат, Кърджали, Ловеч, Луковит, Мездра, Момчилград, Монтана, Несебър, Нови Пазар, Павликени, Панагюрище, Пещера, Пирдоп, Поморие, Провадия, Първомай, Раковски, Свиленград, Свищов, Септември, Силистра, Созопол, Стамболийски, Трявна, Червен бряг.

Общият напредък по индикатора на ниво програма „Нови и рехабилитирани ПСОВ“ е 111 % от заложеното на **ниво програма**.

Изградена/реконструирана ВиК мрежа – **2573,67** км, в това число:

- Новоизградена / реконструирана водоснабдителна мрежа – **1037,97** км. Напредъкът е 98,93% спрямо заложеното в **проекти** по програмата;
- Новоизградена / реконструирана канализационна мрежа – **1535,71** км. Напредъкът е 99,40% спрямо заложеното в **проекти** по програмата.

Общият напредък изградена/реконструирана ВиК мрежа е 99,12% спрямо заложеното в **проекти** по програмата.

По отношение на мерките за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез осигуряване на екологични превозни средства на градския транспорт са доставени 10 метровлака, 20 трамвайни мотриси, 126 автобуса и 100 тролейбуса за градове София, Бургас, Варна, Стара Загора и Плевен като в процентно съотношение физическото изпълнение е на 100 % завършено спрямо заложеното.

По отношение на мерките за повишаване капацитета на териториалните структури на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ (ГДПБЗН) към Министерство на вътрешните работи (МВР) за реакция при наводнения е доставено модерно оборудване и техника,

чрез която е повишена ефикасността на дейността на териториалните звена на ГДПБЗН и е осигурена надеждна защита на живота и имуществото на гражданите при наводнения и други бедствия. Доставената специализирана и инженерна техника включва: надуваеми лодки с извън бордови двигател, надуваеми плотове и спасително оборудване, помпени станции и моторни помпи, специално работно облекло, специален автомобил със сменяеми контейнери и прикачен кран, контейнери за специализирано спасително оборудване, всъдеходи-амфибия, автомобили с повишена проходимост, електрическо и осветително оборудване за временни селища, контейнери /фургони/ за изграждане на временни селища, палатки за изграждане на временни селища, битово и санитарно оборудване за временни селища, мобилни системи за пречистване и контрол на вода, Мобилен Команден Пункт (МКП) – командно-щабен автомобил с фургон с комуникационно оборудване, шлангове, платно за укрепване на диги и модули за изграждане на временни диги, многоцелеви високопроходими транспортни средства за реакция при наводнения, седлови влекач и ремарке – тежковоз, комуникационно оборудване. В резултат от проекта е осъществено и разширяване на обхвата на цифрова радиокомуникационна система по ТЕТРА стандарт на МВР.

Анализ на изпълнението по процедури в рамките на приоритетна ос 1:

➤ Процедура BG161PO005/08/1.30/01/01 „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 1“

Процедура BG161PO005/08/1.30/01/01 по своята същност е открита процедура за конкурентен подбор на проекти и е обявена на 17 март 2008 г. Основната цел на процедурата е да подпомогне общините да подготвят качествени и пълни инвестиционни проекти за изграждане/реконструкция/ модернизация на канализационни мрежи и/или пречиствателни станции за отпадъчни води и в допълнение, където е необходимо, водоснабдителни мрежи и/или пречиствателни станции за питейни води, с които впоследствие могат да кандидатстват за финансиране по приоритетна ос 1 на ОП „Околна среда 2007 - 2013 г.“ за инфраструктурни проекти. Бенефициенти на процедурата са:

- общините на територията, на които се намират агломерации над 2 000 е.ж. - за проекти за тези агломерации, и
- общините на територията, на които се намират градски агломерационни ареали под 2 000 е.ж. - за проекти за тези градски агломерационни ареали.

По процедурата са представени 191 проектни предложения от общини, 163 от тях са одобрени за финансиране и 28 са отхвърлени. Сключени са договори за БФП за 158 проекта за 155,4 млн.лв. Изпълнени са 98 проекта за 62,2 млн.лв. Прекратени са 59 проекта, от които 32 поради оттегляне на финансирането от ОПОС.

Прави впечатление, че броят на изпълнени проекти представлява 63% от първоначално договорените. За сравнение, финансирането по изпълнените проекти е значително по-ниско от първоначално договореното и достига едва 41% от първоначално договореният финансов ресурс. Този дисбаланс се дължи на намаляване обхвата на проектите след извършеният през 2009 и 2010 г. преглед за съответствие на договорените проекти с новите изисквания за финансиране в сектор „води“ и промяна в третирането на ДДС. Ефектът се изразява в намаляване размера на договореното финансиране и усвояване на значително по-малък финансов ресурс спрямо първоначално договорения.

Не всички изпълнени проекти от процедурата за техническа помощ впоследствие водят до изпълнение на инфраструктурни проекти, финансирани от приоритетна ос 1 на ОПОС 2007-2013 г. Единствено общините на територията на агломерации с над 10 000 е.ж. могат да кандидатстват за последващо финансиране от ОПОС.

➤ **Процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води“**

Процедура BG161PO005/08/1.10/01/02 по своята същност е открита процедура за конкурентен подбор на проекти и е обявена на 24 март 2008 г. Целта на процедурата е да се подпомогне намаляването на несъответствията по отношение на дела от населението, включено към канализационна система, както и постигането на съответствие с Директива 91/271/ЕИО посредством осигуряване на (екологосъобразно) заустване на битовите отпадъчни води от агломерации с над 2 000 е.ж. и в допълнение, в населени места с под 2 000 е.ж., попадащи в градски агломерационни ареали.

Бенефициенти по процедурата са:

- общините на територията, на които се намират агломерации над 2 000 е.ж. - за проекти за тези агломерации, и
- общините на територията, на които се намират градски агломерационни ареали под 2 000 е.ж. - за проекти за тези градски агломерационни ареали.

По процедурата са представени 113 проектни предложения от общини, като само 34 от тях са одобрени за финансиране и 79 са отхвърлени. Сключени са договори за БФП за 31 проекта за 826,5 млн.лв. Изпълнени са 25 проекта за 316,6 млн.лв. Прекратени са 6 проекта, от които 2 поради оттегляне на финансирането от ОПОС.

И по тази процедура се наблюдава дисбаланс между брой на изпълнени проекти спрямо първоначално договорения и размера на финансирането. Съотношението на броя изпълнени проекти спрямо първоначално договорените е близо 81%, докато финансирането за изпълнените проекти е едва 42% спрямо първоначално договореният финансов ресурс. Причините за установеният дисбаланс са идентични с тези от процедурата за техническа помощ.

Въпреки всичко, изпълнените проекти от процедурата имат съществен принос за постигане целите и индикаторите на приоритетната ос. Изградени и рехабилитирани са ПСОВ в 9 общини - Вършец, Габрово, Лозница, Руен, Сопот, Троян, Тунджа, Хисаря и Ябланица (ПСОВ на община Враца се фазира за ПП 2014-2020). Изградена и реконструирана е ВиК мрежата на 22 общини – Белослав, Благоевград, Бургас (за Меден Рудник и Долно Езерово), Велико Търново, Враца, Вълчи Дол, Гарово, Главиница, Горна Оряховица, Каварна, Казанлък, Лозница, Перник, Попово, Приморско, Руен, Столична община, Троян, Тунджа, Търговище и Ябланица.

➤ **Процедура BG161PO005/08/1.20/01/06 „Разработване планове за управление на речните басейни“**

Процедура BG161PO005/08/1.20/01/06 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 26 ноември 2008 г. Целта на процедурата е да се завърши успешно и в срок процеса на подготовка и одобрение на планове за управление на речните басейни. По смисъла на §1. т.7 от Допълнителните разпоредби на ПМС 121/2007., конкретни бенефициенти по процедура BG161PO005/08/1.20/01/06 са басейновите дирекции, по силата на вменените им функции чрез Закона за водите и Правилника за дейността, организацията на работа и състава на басейновите дирекции.

Основните дейности, финансирани по проекта са актуализация на икономическия анализ за водоползването, определяне на стандарти за качество за химичното състояние на повърхностните води, създаване на релефен модел ГИС за речните легла на главните реки и главните притоци в Република България, разработване на национален каталог от мерки и на програми от мерки за подобряване, опазване и поддържане на състоянието на водните тела в Черноморски басейнов район и в Дунавски басейнов район, определяне на прагове за замърсяване на подземните води и др.

В резултат от процедурата е изпълнен проект на Басейнова дирекция Благоевград за „Разработване на планове за управление на речните басейни“ на стойност 9,71 млн.лв.

➤ **Процедура BG161PO005/10/1.11/02/16 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.“**

Процедура BG161PO005/10/1.11/02/16 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 10 август 2010 г. Целта на процедурата е да се подпомогне намаляването на несъответствията по отношение на дела от населението, включено към канализационна система, както и постигането на съответствие с Директива 91/271/ЕИО посредством осигуряване на (екологосъобразно) пречистване и заустване на битовите отпадъчни води от агломерации с над 10 000 е.ж.

По процедура BG161PO005/10/1.11/02/16 са финансирани проекти за приоритетните агломерации от списъка в „Подход и методология за подбор на проектите по приоритетна ос 1 на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ (http://ope.moew.government.bg/files/useruploads/files/documentation/Water/Water_Mech_final_bg.pdf), както и агломерации, които не са включени в списъка, но доказват, че са над 10 000 е.ж.

Изпълнени са 62 проекта за 1,522 млрд.лв. от първоначално договорени 63 бр. за 2,28 млрд.лв. Поради твърде голямо забавяне и поради това, че изпълнението на същинските дейности не стартира до началото на 2015 г. е прекратен проекта на община Петрич. От изпълнените проекти 6 броя са фазирани и отделни компоненти от тях ще бъдат довършени с финансиране от програмен период 2014-2020.

Процедурата има най-голям принос за постигане на индикаторите на програмата, предвид фокуса ѝ върху населени места с над 10 хил.е.ж. Изградени и рехабилитирани са 41 пречиствателни станции, а други 6 са фазирани. Общо инфраструктура за ВиК мрежа и ПСОВ е изградена в следните 58 общини:

Бургас – 2 проекта (един за Банево, Ветрен и Минерални Бани и един за Горно Езерово), Бяла (обл. Варна), Бяла (обл. Русе), Исперих, Карлово, Кнежа, Костинброд, Кричим, Кубрат, Ловеч, Луковит, Мездра, Монтана, Нови пазар, Павликени, Пещера, Пирдоп, Поморие, Раковски, Свиленград, Свищов, Севлиево, Септември, Силистра, Созопол, Средец, Столична община с 4 проекта (за Банкя, бул. Сливница, Суходол и Владая), Троян, Трявна, Хисаря, Аксаково, Белене, Благоевград, Ботевград, Бяла Слатина, Варна, Велики Преслав, Димитровград, Етрополе, Казанлък, Козлодуй, Кърджали, Момчилград, Несебър, Панагюрище, Провадия, Първомай, Сливен, Сопот, Стара Загора, Стамболийски, Червен бряг, Банско, Видин, Раднево, Тервел, Шумен и Ямбол.

➤ **Процедура BG161PO005/10/1.11/03/19 “Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктура за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е. ж.”**

Процедура BG161PO005/10/1.11/03/19 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 18 август 2010 г. Целта на процедурата е осигуряване на подкрепа на общински администрации за подготовката и изпълнението на инвестиционни проекти за изграждане на канализационни системи в съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО относно пречистването на градските отпадъчни води.

Инвестиционните проекти, одобрени за финансиране по процедурата се изпълняват на два етапа: етап I „Подготовка” и етап II „Изпълнение“ на инвестиционния проект. Кандидатите, чиито проектни предложения са одобрени за финансиране, сключват договор за БФП по образец, като договорът за БФП установява рамката за подготовката и изпълнението на проекта. Максималният размер на БФП, която бенефициентът може да получи е определена в договора за БФП. Въз основа на този договор, за всеки от етапите на реализация на инвестиционния проект се сключват отделни споразумения, а именно: *Споразумение за подготовка на инвестиционния проект* (първи етап) и *Споразумение за изпълнение на инвестиционния проект* (втори етап).

Изпълнението на първите етапи от проектите се забави значително, което направи невъзможно навременното стартиране и изпълнение в рамките на срока на допустимост на дейностите от вторите етапи. Така на практика, усилията положени за подготовка, обявяване на процедурата, както и по оценката на представените 27 проектни предложения не се материализираха в реални физически резултати. Сключени са 26 договора за БФП за 918,3 млн.лв., като сумата обхваща първи и втори етап на проектите. От 918,3 млн.лв., почти 891 млн.лв. са за вторите етапи, които така и не стартират с изключение на проекта на община Варна. Изпълнените проекти са 24 за 22,3 млн.лв., равняващи се на близо 2,5% от първоначално договореният финансов ресурс.

Резултатът от процедурата е изпълнени 24 проекта за техническа помощ, от които един прераства в инфраструктура, но се фазира и 5 от общините кандидатстват с подготвените проектни документации за финансиране от ОПОС 2014-2020. В момента проектните предложения на петте общини Айтос, Елхово, Приморско, Тутракан и Чирпан се оценяват от УО на програмата.

➤ **Процедура BG161PO005/11/1.3/02/28 „Стратегическо планиране и укрепване на капацитета на структурите, ангажирани в процеса на реформиране на ВиК сектора за осигуряване устойчиво управление на ВиК инфраструктурата“**

Процедура BG161PO005/11/1.3/02/28 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 18 януари 2012 г. Целта на процедурата е да подпомогне успешното реформиране на ВиК сектора и устойчивото управление на ВиК инфраструктурата в страната чрез финансиране на дейности за:

- Стратегическо планиране във ВиК сектора;
- Укрепване капацитета на структурите в МРРБ, ангажирани в координацията и контрола на реформата във ВиК сектора, ВиК операторите и Асоциациите по ВиК за управление и планиране на ВиК системи, предвидени в Закона за водите.

Процедурата е с конкретен бенефициент - дирекция „Водоснабдяване и канализация” в Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

По проекта е подготвена Отраслова стратегия за ВиК сектора, която очертава стъпките, които държавата-членка трябва да предприеме, за да постигне устойчив ВиК сектор. Стратегията е основният документ, въз основа на който се извършва планирането на оперативна програма „Околна среда 2014-2020“. По проекта още са подготвени необходимите други документи, които да подсилят работата на регулатора, Асоциациите по ВиК и самите оператори. Такива документи са: Правилник за организацията и дейността на асоциациите по ВиК, Наредба за

изискванията и критериите за ВиК операторите и квалификацията на персонала им, Наредба за условията и реда за създаване и поддържане на ЕИС за ВиК услугите и др., както и помощни и съпътстващи документи, свързани с изпълнение на целите на настоящата процедура, както и изготвяне на предложения за промени в нормативни и подзаконови актове; Проектът подкрепя обучението на представители на МРРБ, асоциациите по ВиК и ВиК операторите с цел повишаване на техния капацитет; осигурява се ресурсно обезпечение на структурите, ангажирани с ВиК реформата.

В резултат от процедурата е изпълнен и проект на Министерство на регионалното развитие и благоустройството за „Подкрепа на реформата в отрасъл ВиК“ на стойност 11,96 млн.лв.

➤ **Процедура BG161PO005/12/1.20/02/29 „Разработване на планове за управление на риска от наводнения“**

Процедура BG161PO005/12/1.20/02/29 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 24 април 2012 г. Целта на процедурата е финансова помощ за четирите басейнови дирекции да разработят успешно и в срок необходимите документи относно оценката и управлението на риска от наводнения, съгласно изискванията на Директива 2007/60/ЕО относно оценката и управлението на риска от наводнения, насочена към намаляване на риска от настъпване на неблагоприятни последици за човешкото здраве и околната среда.

Конкретни бенефициенти по процедурата са четирите басейнови дирекции за управление на водите в Република България:

- Басейнова дирекция за управление на водите в Дунавския район с център гр. Плевен (БДДР);
- Басейнова дирекция за управление на водите в Черноморския район с център гр. Варна (БДЧР);
- Басейнова дирекция за управление на водите в Източноромански район с център гр. Пловдив (БДИБР);
- Басейнова дирекция за управление на водите в Западноромански район с център гр. Благоевград (БДЗБР).

Финансирани по процедурата са дейности и мерки, необходими за подготовката на предварителната оценка по глава девета, раздел II, картите по глава девета, раздел III и плановите за управление на риска от наводнения по глава девета, раздел IV от Закона за водите (с изключение на такива, финансирани по други програми). На хоризонтално ниво се предвижда и разработването на методика за анализ на разходите и ползите за целите на оценка мерките в планове за управление на риска от наводнения, Създаване на цифров модел на релефа, Разработване на национален каталог от мерки и национални приоритети за управление на риска от наводнения и Разработване на информационна система (интернет платформа) за управление на риска от наводнения.

По проектът са разработени карти на районите под заплаха и риск от наводнения за три от районите за басейново управление – Източно-беломорски, Западно-беломорски и Черноморски. Към края на 2016 г. ще бъдат изготвени и карти за Дунавски район за басейново управление. Плановите за управление на риска от наводнения ще бъдат изцяло подготвени в края на 2016 г. като следва да бъдат приети от Министерски съвет в изпълнение на член 151, ал. 2, т. 1 от Закона за водите. Също така, са разработени:

- национални приоритети и национален каталог от мерки;

- информационна система за комуникация между институциите за събиране и предоставяне на информация, както и предоставянето на такава на широката общественост и заинтересованите страни;
- определени са районите със значителен потенциален риск от наводнения и е изготвена предварителна оценка на риска от наводнения на басейново ниво;
- икономически ефективна Програма от мерки за изпълнение на целите, набелязани в ПУРН;
- извършена е екологична оценка на разработения проект на ПУРН с екологичното законодателство и предложени мерки за допълнение на ПУРН.

В резултат, от процедурата са подписани четири Заповеди за БФП за изпълнение на един проект на обща стойност 6,7 млн.лв за Басейнови дирекции - Благоевград, Варна, Плевен и Пловдив.

➤ **Процедура BG161PO005/12/1.40/01/34 „Мерки за повишаване на капацитета за предотвратяване и борба с наводненията и за мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност“**

Процедура BG161PO005/12/1.40/01/34 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 27 декември 2012 г. Целта на процедурата е да се обезпечи изпълнението на дейности за повишаване на капацитета на териториалните структури на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ при Министерство на вътрешните работи (ГДПБЗН-МВР) за реакция и борба с наводненията, както и на Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на река Дунав“ (ИАППД) за изпълнението на дейности за защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност.

Процедурата се състои от два компонента:

- Компонент 1: Изпълнение на дейности за предотвратяване на наводнения и повишаване на капацитета за реагиране при наводнения. По този компонент се предвижда осигуряването на специализирана техника и оборудване за изпомпване с голям капацитет, за издирване и спасяване по вода, за пречистване на вода, за предотвратяване на наводнения и временно настаняване при наводнения.
- Компонент 2: Изпълнение на дейности за защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност. По този компонент се предвижда осигуряването на специализирана техника и оборудване, които ще допринесат за опазване на околната среда, вкл. за локализиране и отстраняване на замърсявания от корабоплавателна дейност, както и оптимизиране на дейностите за контрол върху премахването на наносни отложения от река Дунав.

Конкретни бенефициенти по процедурата са Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерство на вътрешните работи (ГДПБЗН-МВР) по компонент 1 и Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на река Дунав“ (ИАППД) към Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията по компонент 2.

В резултат, по процедурата е изпълнен един проект за „Повишаване капацитета на териториалните структури на ГДПБЗН-МВР за реакция при наводнения“ с бенефициент Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерство на вътрешните работи на стойност 73,6 млн.лв.

Проектът „Система за защита на водите на река Дунав от нефтени разливи и контрол върху дейностите по изземване на наносни отложения“ е прекратен на 12.05.2014 г., поради сериозно забавяне, свързано с неколнократно прекратяване на процедурите за избор на изпълнители по реда на ЗОП. Тъй като основният мотив за обявяването на процедурата е намаляване риска от

загуба на средства за 2013 г., голямото забавяне, изместващо реализацията на проекта в самия край на програмния период не е оправдано.

➤ **Процедура BG161PO005/13/1.50/01/35 „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез осигуряване на екологични превозни средства на градския транспорт“**

Процедура BG161PO005/13/1.50/01/35 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 28 февруари 2013 г. Целта на процедурата е да се обезпечи изпълнението на дейности за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез закупуване и доставка на нови тролейбуси, трамваи, метровлакове и автобуси.

Процедурата се състои от 4 компонента:

- **Компонент 1:** Изпълнение на дейности за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез закупуване и доставка на автобуси с бенефициент Столична община в партньорство със „Столичен автотранспорт“ ЕАД
- **Компонент 2:** Изпълнение на дейности за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез закупуване и доставка на метровлакове с бенефициент Столична община в партньорство с „Метрополитен“ ЕАД;
- **Компонент 3:** Изпълнение на дейности за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез закупуване и доставка на трамвайни мотриси с бенефициент Столична община в партньорство с „Метрополитен“ ЕАД;
- **Компонент 4:** Изпълнение на дейности за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез закупуване и доставка на тролейбуси с бенефициенти община Бургас в партньорство с дружество „Бургасбус“ ЕООД - гр. Бургас; община Варна в партньорство с дружество „Градски транспорт“ ЕАД - гр. Варна, община Плевен в партньорство с дружество „Тролейбусен транспорт“ ЕООД - гр. Плевен и община Стара Загора в партньорство с дружество „Тролейбусни превози“ ЕООД - гр. Стара Загора.

Съгласно изискванията по процедурата, една община е определена за водещ бенефициент, която в партньорство с останалите общини и дружества подава общо проектно предложение.

В резултат, по процедурата са изпълнени три проекта с бенефициент Столична община за доставка на метровлакове, трамвайни мотриси и автобуси за близо 193 млн.лв. и един проект на община Бургас за доставка на тролейбуси за 90 млн.лв.

Снимки: Проект „Изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води - гр. Трявна и довеждащ колектор към нея“

Снимки: PCOV Поморие (вляво) (проект „Реконструкция и модернизация на пречиствателна станция за отпадъчни води (PCOV) – Поморие и реконструкция и рехабилитация на ВиК мрежа на гр. Поморие“) и PCOV Казанлък (вдясно) („Интегриран воден проект на община Казанлък. Етап 2: Реконструкция и модернизация на ГПСОВ – Казанлък“)

Снимки: Полагане на ВиК мрежа в община Кубрат (проект „Строителство и реконструкция на вътрешната водопроводна и канализационна мрежа на Кубрат и разширение на Пречиствателната станция за отпадъчни води“)

Снимки: ПСОВ Габрово (горе) и ПСПВ Габрово (долу) (“Интегриран проект за водния цикъл на гр. Габрово ”)

Снимки: Полагане на ВиК мрежа в рамките на проект „Интегриран воден проект за Стара Загора”

Снимки: Проект за „Реконструкция и модернизация на ПСОВ – Варна и изграждане на канализационна помпена станция „Акациите“ гр. Варна”

Снимки: „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез осигуряване на екологични превозни средства на градския транспорт“ за градовете София, Бургас, Варна, Стара Загора и Плевен

Снимки: Проект „Доставка на 10 броя метровакове за участъците от етап 3 на проект за разширение на метрото в София: лот 1, бул.Цариградско шосе - летище София и лот 2 ж.к. Младост 1 - Бизнес парк Младост 4 , процедура BG161PO005/13/1.50/01/35 „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух чрез осигуряване на екологични превозни средства на градския транспорт“ за градовете София, Бургас, Варна, Стара Загора и Плевен.

Снимки: Проект „Повишаване капацитета на териториалните структури на ГДПБЗН – МВР за реакция при наводнения“, реализиран в рамките на процедура BG161PO005/12/1.40/01/34 „Мерки за повишаване на капацитета за предотвратяване и борба с наводненията и за мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност“ (1/3)

Снимки: Проект „Повишаване капацитета на териториалните структури на ГДПБЗН – МВР за реакция при наводнения“, реализиран в рамките на процедура BG161PO005/12/1.40/01/34 „Мерки за повишаване на капацитета за предотвратяване и борба с наводненията и за мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност“ (2/3)

Снимки: Проект „Повишаване капацитета на териториалните структури на ГДПБЗН – МВР за реакция при наводнения“, реализиран в рамките на процедура BG161PO005/12/1.40/01/34 „Мерки за повишаване на капацитета за предотвратяване и борба с наводненията и за мониторинг и защита на водите, използвани за корабоплавателна дейност“ (3/3)

3.1.2 СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ

Хоризонталните проблеми при изпълнение на проектите, финансирани по ОПОС са представени в т. 2.3 „Срещани важни проблеми и предприемани мерки за решаването им”.

Специфичните трудности при изпълнението на проектите по ос 1 на ОПОС през програмен период 2007-2013 г.:

- Спирането на плащанията по програмата - веднъж през 2009 година и втори път в периода 2013-2014 г.;
- Промяна на правилата за финансиране на проекти след стартиране изпълнението им, водеща до прекратяване на проекти и до промяна в обхвата им;
- Промяна в третирането на ДДС от допустим на недопустим разход по ОПОС;
- Невъзможност на бенефициентите да осигурят финансов ресурс за текущо изпълнение на проектите. Трудностите са свързани с покриване на собственото участие, финансови корекции (в някои случаи това сериозно затруднява приключването на проектите) и липсата/недостига на ликвидни средства.

Предприети приоритетни мерки:

- Анексиране на бюджетите по проектите, с цел намаляване на размера на безвъзмездната помощ с реализираните икономии при провеждането на поръчките за избор на изпълнител; увеличаване на размера на авансови и междинни плащания до 90% с цел осигуряване на по-голям процент оборотни средства за бенефициентите;
- Проследяване изпълнението на рисковите проекти, за да се прецени възможността за тяхното фазиране, което може да бъде използвано при обосновано забавяне в изпълнението;
- Въвеждане на национален механизъм за осигуряване на безлихвени краткосрочни кредити за осигуряване на средства на бенефициентите за покриване на финансови корекции;
- Въвеждане на ефективна комуникация с ФЛАГ при осигуряване на кредити от фонда за покриване на собственото участие на общините (основни бенефициенти по програмата);
- Провеждане на периодични срещи с бенефициенти в МОСВ с цел да се отговори на необходимостта от подаване на актуална информация и консултиране на бенефициентите по всички теми свързани с изпълнението на проектите по програмата.

3.2. ПРИОРИТЕТНА ОС 2 “ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА ТРЕТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИ”

Цел на приоритетната ос

Главната цел на приоритетната ос е да подобри управлението на отпадъците в страната в съответствие с определената йерархия за управление на отпадъците (превенция, оползотворяване и крайно обезвреждане). Също така и да подобри състоянието на почвите и подземните води и намали частта от територията на страната покрита със стари депа за битови отпадъци.

Целта се постига като се инвестира в две основни посоки. От една страна в изграждане на базовата инфраструктура за управление на отпадъците и от друга в рекултивация на стари депа. Този подход позволява през програмен период 2014-2020 усилията да се съсредоточат

върху подкрепа на мерки, които стоят по-високо в йерархията за управление на отпадъци, което да доведе до допълнително намаляване на количеството депонирани отпадъци.

3.2.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК

Информация за материалния и финансов напредък по приоритети

Дефиниция на индикатора	Мерна ед.	Ст-ст базова година (2007)	Ст-ст в средата на периода (2010)	Ст-ст в края на периода (2015)	Принос на ОПОС	Изпълнено	Разлика
Индикатор за резултат (result indicator)							
Население, обслужвано от регионални системи за управление на отпадъците	бр.	467 000,00	0,00	3 967 000,00	3 500 000,00	4 064 821,00	564 821,00
Индикатор за резултат (output indicator)							
Изградени и завършени интегрирани системи за управление на отпадъците	бр.	5	0	24	19	18	-1

По приоритетната ос има един индикатор за резултат и един за изпълнение, а именно:

- *Население, обслужвано от регионални системи за управление на отпадъците* –в резултат от реализираните инвестиции, населението, което се обслужва от регионални системи за управление на отпадъците е 4 064 821 души при заложили 3 500 000 души (целева стойност – базова стойност). Следователно, изпълнението на настоящия индикатор е над 116% .
- *Изградени и завършени интегрирани системи за управление на отпадъците* –изградени 18 броя при предвидени 19 (целева стойност – базова стойност). Базовата стойност отчита 5 броя изградени регионални системи по програма ИСПА. Единствената регионална система, която не е изпълнена е за регион Борово, Бяла, област Русе. Проектът ще бъде обявен за нефункционален и за неговото завършване има осигурени национални средства, чрез ПУДООС. Следователно, изпълнението на настоящия индикатор е 94,74%.

За разлика от сектор „води“, в сектор „отпадъци“ се наблюдава обратна връзка между индикаторите за изпълнение и резултат. Въпреки че са изградени по-малък брой депа, броят на населението, обслужвано от регионални системи за управление на отпадъците е по-голям. Това се дължи на факта, че през 2009 г. се въвежда нов, регионален подход за финансиране на проекти в сектора, който е по-целесъобразен и ефективен, защото залага на интегрираност при решаване на проблемите с управление на отпадъците в даден регион. Финансира се едно проектно предложение на регионално сдружение за управление на отпадъци, което съдържа в себе си мерки свързани с компостиране, сепариране, депониране и ако е необходимо трансфер. Регионалният подход изисква да се определят граници на регионалните системи. Те са дефинирани на по-късен етап след определянето на индикаторите по програмата и не съвпадат с административните граници на областите. Затова, в крайна сметка броят на

населението, обслужвано от регионални системи за управление на отпадъците се оказва по-голям от първоначално очаквания.

КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ

Финансово и физическо изпълнение по приоритетната ос и анализ на изпълнението по процедури в рамките на приоритетната ос

Финансово изпълнение:

В периода 2008-2012 г. по приоритетна ос 2 са обявени общо 10 процедури/покани за кандидатстване за 788,63 млн.лв.

От представените 80 проектни предложения за финансиране от приоритетна ос 2 на ОПОС са одобрени 56 като всички 24 отхвърлени са по процедурата за техническа помощ.

Договори за БФП се сключват с всички одобрени проектни предложения на стойност 887,44 млн.лв., представляващи 124% от разполагаемия бюджет. Първите договори за БФП се сключват през декември месец 2008 г., а последният през месец януари 2014 г. Процесът на договаряне продължава 5 години, а средната продължителност на проектите е предвидена да бъде около 3 години за инфраструктурни проекти и до 24 месеца за техническа помощ. Независимо от вида на проектите, се наблюдава забавяне в изпълнението на дейностите. Основно това се дължи на трудности при организацията и провеждането на процедурите за избор на изпълнител по реда на ЗОП.

След като се прекратяват 8 от първоначално договорените 56 проекта, в крайна сметка с финансиране от приоритетна ос 2 на ОПОС са изпълнени 48 проекта за близо 747 млн.лв.

От 48 проекта финансирани от приоритетната ос, 46 са завършени в срок, а двата проекта на общините Бяла (обл.Русе) и Разлог са частично изпълнени в рамките на срока за допустимост на разходите по ОПОС 2007-2013 г.

Физическо изпълнение:

Със средства по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“ са напълно изградени 18 регионални депа за твърди битови отпадъци, като част от регионални системи за управление на отпадъците: Ботевград, Аксаково, Бургас, Видин, Габрово, Добрич, Луковит, Малко Търново, Велико Търново, Панагюрище, Перник, Плевен, Самоков, София, Хасково, Ямбол, Никопол и Стара Загора.

Регионалните системи включват изграждането на инсталации за предварително третиране на твърди битови отпадъци, в това число инсталации за сепариране и компостиране на отпадъци, а обслужваното население е 4 064 821 души.

Изградени са 11 сепариращи инсталации с капацитет 731 215 т/год. Също така, са изградени общо 19 компостиращи инсталации с капацитет 219 336 т/год.

В резултат от изпълнението на проект „Изпълнение на дейности по закриване и рекултивиране на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания“, с бенефициент ПУДООС са рекултивирани (техническа рекултивация) общо 37 броя общински депа.

Анализ на изпълнението по процедури в рамките на приоритетна ос 2:

➤ **Процедура BG161PO005/08/2.30/01/03 „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2“**

Процедура BG161PO005/08/2.30/01/03 е открита процедура за конкурентен подбор на проекти и е обявена на 31 март 2008 г. Целта на процедурата е да подпомогне бенефициентите да подготвят качествени и пълни инвестиционни проекти, с които впоследствие могат кандидатстват за финансиране по приоритетна ос 2 на оперативна програма „Околна среда 2007 - 2013 г.“ и по този начин да допринесе за постигането на главната цел на приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“.

В резултат от процедурата са изпълнени 27 проекта за 10,5 млн.лв на общини Баните, Бяла Слатина, Враца, Върбица, Габрово, Карлово, Каспичан, Кнежа, Козлодуй, Котел, Лом, Лъки (обл. Пловдив), Мадан, Панагюрище, Перник, Пирдоп, Разград, Разлог, Русе, Сандански, Сливо поле, Смядово, Столична община, Търговище, Хасково, Чепеларе и Ямбол.

➤ **Процедура BG161PO005/09/2.10/01/13 „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“**

Процедура BG161PO005/09/2.10/01/13 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 16 декември 2009 г. Целта на процедурата е да се подпомогне Столична община, да намери трайно решение на управлението на битовите отпадъци на територията на общината, чрез изграждането на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на §1, т. 9 от Допълнителни разпоредби на ПМС 121/2007 е Столична община.

По проектното предложение се изгражда депо за неопасни отпадъци (2 клетки), инсталации за компостиране (2 бр.) и инсталация за механично и биологично третиране на отпадъци. Също така, се подкрепя модернизацията на сепариращата инсталация в Суходол и въвеждането на разделно събиране на отпадъците в столичните райони Овча Купел и Кремиковци. (Повече подробности в т. 5).

В резултат, от процедурата е реализиран най-големият проект, финансиран от програмата, подкрепен с близо 282 млн.лв. от ОПОС на бенефициент Столична община.

➤ **Процедура BG161PO005/09/2.10/02/14 – „Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Ботевград“**

Процедура BG161PO005/09/2.10/02/14 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 28 декември 2009 г. Целта на процедурата е да се подпомогне регион Ботевград, да намери трайно решение за управлението на битовите отпадъци на територията на региона, чрез изграждането на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на §1, т. 9 от Допълнителни разпоредби на ПМС 121/2007, са община Ботевград в партньорство с общините Етрополе и Правец.

По проекта се изгражда първа клетка на депо за неопасни отпадъци и съпътстваща инфраструктура.

В резултат, от процедурата е реализиран 1 проект за над 12 млн.лв., финансирани от ОПОС с бенефициент Ботевград.

➤ **Процедура BG161PO005/09/2.10/03/15 – „Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Перник“**

Процедура BG161PO005/09/2.10/03/15 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 16 декември 2009 г. Целта на процедурата е да се подпомогне регион Перник да намери трайно решение на управлението на битовите отпадъци на територията на региона, чрез изграждането на регионална система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура са община Перник в партньорство с общините Земен, Трън, Ковачевци, Брезник и Радомир.

По проекта се изгражда първа клетка на депо за неопасни отпадъци, инсталация за сепариране на отпадъци, инсталация за компостиране, довеждаща инфраструктура и необходимото оборудване за експлоатация.

В резултат, от процедурата е реализиран 1 проект за 13,7 млн.лв. от ОПОС с бенефициент община Перник.

➤ **Процедура BG161PO005/09/2.10/04/17 – „Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Видин“**

Процедура BG161PO005/09/2.10/04/17 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 10 август 2010 г. Целта на процедурата е да се подпомогне регион Видин да намери трайно решение на управлението на битовите отпадъци на територията на региона, чрез изграждането на регионална система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на §1, т. 9 от Допълнителни разпоредби на ПМС 121/2007, са община Видин в партньорство с общините Брегово, Бойница, Кула, Грамада, Ново село, Димово, Ружинци, Белоградчик, Чупрене и Макреш.

По проекта се финансира проектиране и изграждане на 1-ва клетка от депо за неопасни отпадъци, изграждане на компостираща инсталация, съоръжение за рециклиране на строителни отпадъци, закриване на излязлото от експлоатация общинско депо и доставка на необходимото оборудване за експлоатация на съоръженията.

В резултат, от процедурата е реализиран 1 проект за близо 17 млн.лв. от ОПОС с бенефициент община Видин.

➤ **Процедура BG161PO005/10/2.10/05/18 – „Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Бургас“**

Процедура BG161PO005/10/2.10/05/18 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 10 август 2010 г. Целта на процедурата е да се подпомогне регион Бургас да намери трайно решение на управлението на битовите отпадъци на територията на региона, чрез изграждането на регионална система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на §1, т. 9 от Допълнителни разпоредби на ПМС 121/2007, е община Бургас в партньорство с общините Средец, Камено, Несебър, Поморие, Айтос, Руен, Карнобат, Сунгурларе и регионалното им сдружение.

По проекта се финансира проектирането и изграждането на първа клетка на депо за неопасни отпадъци, две претоварни станции, една компостираща и една сепарираща инсталации, център за рециклиране, довеждаща инфраструктура, както и доставка на необходимото оборудване за експлоатация на съоръженията.

В резултат, от процедурата е реализиран 1 проект за над 36 млн.лв. от ОПОС с бенефициент община Бургас.

➤ **Процедура BG161PO005/10/2.10/06/21 – „Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Малко Търново“**

Процедура BG161PO005/10/2.10/06/21 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 04 ноември 2010 г. Целта на процедурата е да се подпомогне регион Малко Търново да намери трайно решение на управлението на битовите отпадъци на територията на региона, чрез изграждането на регионална система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на §1, т. 9 от Допълнителни разпоредби на ПМС 121/2007, е община Малко Търново.

По проекта се изгражда първа клетка на депо за неопасни отпадъци, съпътстваща инфраструктура и се доставя мобилна линия за сепариране на отпадъци.

В резултат, от процедурата е реализиран 1 проект за близо 6 млн.лв. от ОПОС с бенефициент община Малко Търново.

➤ **Процедура BG161PO005/10/2.10/07/22 – „Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони: Борово (Обл.Русе), Аксаково (Варна), Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Разлог, Ст.Загора, Ямбол“**

Процедура BG161PO005/10/2.10/07/22 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 18 ноември 2010 г. Целта на процедурата е да се подпомогнат посочените региони да намери трайно решение на управлението на битовите отпадъци генерирани на територията им.

В резултат, от процедурата са реализирани 12 проекта за 277,5 млн.лв. от ОПОС с бенефициенти Аксаково (Варна), Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Стара Загора, Ямбол и Разлог.

Общо са изградени 12 първи клетки на депа за неопасни отпадъци, 12 компостиращи инсталации, 7 сепариращи инсталации, 7 претоварни станции, 9 центрове за рециклиране, 2 съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци и са закрити 6 общински депа, които не отговарят на нормативните изисквания.

➤ **Процедура BG161PO005/12/2.10/08/30 – „Изграждане на регионална система за управление на отпадъци в регион Хасково“**

Процедура BG161PO005/12/2.10/08/30 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 04 юли 2012 г. Целта на процедурата е да се подпомогне регион Хасково да намери трайно решение на управлението на битовите отпадъци на територията на региона, чрез изграждането на регионална система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на §1, т. 9 от Допълнителни разпоредби на ПМС 121/2007, е община Хасково.

По проекта е финансирано изграждането на първа клетка на депото за неопасни отпадъци, инсталации за сепариране на отпадъци и за компостиране на „зелени“ отпадъци, склад за временно съхраняване на опасни отпадъци от домакинствата, довеждаща инфраструктура и доставка на оборудване, необходимо за експлоатация на изградените съоръжения.

В резултат, от процедурата е реализиран 1 проект за 25,6 млн.лв. от ОПОС за община Хасково.

➤ **Процедура BG161PO005/12/2.20/01/31 – „Изпълнение на дейности по закриване и рекултивиране на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания“**

Процедура BG161PO005/12/2.20/01/31 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и е обявена на 10 август 2012 г. Целта на процедурата е предоставянето на средства на ПУДООС за изпълнение на възложените му с ПМС № 209/2009 г. функции по реализирането на екологични проекти за закриване на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания.

Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на §1, т. 9 от Допълнителни разпоредби на ПМС № 121/2007г, е Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС).

Дейностите, финансирани по процедурата са както следва:

- Извършване на техническа рекултивация на нарушени терени;
- Извършване на биологична рекултивация на нарушени терени;
- Извършване на независим строителен надзор, възлаган от общините.

В резултат, от процедурата е изпълнен 1 проект за 62 млн.лв. от ОПОС на Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и са закрити 37 общински депа, които не отговарят на нормативните изисквания.

Снимки: Пилотен проект за разделно събиране на отпадъци от опаковки от източника на двадесет и четирите района на СО "Овча Купел" и "Кремиковци" (в рамките на проект „Изграждане на Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“)
(1/2)

Снимки: Пилотен проект за разделно събиране на отпадъци от опаковки от източника на двадесет и четирите района на СО "Овча Купел" и "Кремиковци" (в рамките на проект „Изграждане на Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“) (2/2)

Снимки: Инсталация за биологично третиране на площадка Хан Богров, изградена в рамките на проект за „Изграждане на Интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община“, местност "Хан Богров", с. Горни Богров, район "Кремиковци" (1/2)

Снимки: Инсталация за биологично третиране на площадка Хан Богров, изградена в рамките на проект за „Изграждане на Интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община“, местност "Хан Богров", с. Горни Богров, район "Кремиковци" (2/2)

Снимки: Завод за Механично-биологично третиране (МБТ) на отпадъци с производство на RDF - гориво", изграден в рамките на Фаза II на проект "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община" (1/2)

Снимки: Завод за Механично-биологично третиране (МБТ) на отпадъци с производство на RDF - гориво", изграден в рамките на Фаза II на проект "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община" (2/2)

Снимки: Завършеният проект за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич“

Снимки: Завършеният проект за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Луковит“

Снимки: Завършеният проект за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Плевен“

Завършеният проект за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Габрово“

Завършеният проект за „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Хасково“

3.2.2 СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ

Изпълняваните проекти в сектор „Отпадъци“ през програмен период 2007-2013 г. се усложняват от провеждането на необходимите процедури по екологичното законодателство. Реализирането на проектите често е съпроводено с недоволство от страна на населението, поради неразбиране и недостатъчна осведоменост за строгите екологични изисквания, които се прилагат при проектиране, изграждане и експлоатация на подобни обекти. Допълнително, реализацията на проектите се осъществяваше в партньорство между всички общини на територията на дадено регионално сдружение за управление на отпадъците, което също създаваше проблеми в комуникацията и координацията.

Освен хоризонталните проблеми (т. 2.3 „Срещани важни проблеми и предприемани мерки за решаването им“), специфичен за сектора е проблемът с честото обжалване на извършените оценки за въздействие върху околната среда. Типичен пример за това е проектът за изграждане на регионална система за управление на отпадъците за регион Велико Търново. Решение по ОВОС № ВТ1-1/2009г. от 30.04.2009 г. на Директора на РИОСВ – Велико Търново е обжалвано от представители на различни инициативни комитети и сдружения с нестопанска цел за защита на интересите на съответните населени места. Процесът на обжалване продължава от 2009 г. до средата на 2012 г. Поради продължителната съдебна процедура и последвалото забавяне в изготвяне на ПУП-ПС за регионалното депо и издаване на комплексно разрешително, договорът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от Оперативна програма „Околна среда“ бе сключен на 15.01.2014 г.

Подобни са причините за забавяне изпълнението проектите за Регионалните системи за управление на отпадъците (РСУО) Стара Загора, Ямбол, Разлог и Самоков (Костенец), при които отново бяха обжалвани важни за реализацията на проектите решения, разрешителни и заповеди.

За ускоряване на физическото изпълнение и приключването на заложените дейности в срок, идентифицираните като рискови проекти бяха поставени под специален режим на наблюдение от страна на УО на ОПОС, който включваше по-често докладване и провеждане на регулярни срещи с всички заинтересовани страни – УО, бенефициенти и изпълнители.

3.3. ПРИОРИТЕТНА ОС 3 “ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ”

Цел на приоритетната ос

Основната цел на приоритетната ос е опазване и възстановяване на биоразнообразието в страната. Тази цел се постига чрез изграждане и развитие на националната екологична мрежа НАТУРА 2000, както и осигуряване на устойчиво управление.

През програмния период се поставиха основите за бъдещо ефективно управление на мрежата НАТУРА 2000 като се извърши пълно картиране на зоните от мрежата. За първи път Министерство на околната среда и водите разполага със сравнима информация за природозащитния статус на видове и местообитания на национално ниво. Реализираните проекти по приоритетната ос подпомагат опазването и възстановяването на растителни и животински видове и природни местообитания, чрез преки консервационни мерки и/или чрез разработване на планове за управление на защитени територии и зони от мрежата НАТУРА 2000.

3.3.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК

Информация за материалния и финансов напредък по приоритети

Дефиниция на индикатора	Мерна ед.	Ст-ст базова година (2007)	Ст-ст в средата на периода (2010)	Ст-ст в края на периода (2015)	Принос на ОПОС	Изпълнено	Разлика
Индикатор за резултат (result indicator)							
Процент от видовете и местообитанията по Директива 92/43/ЕИО с определени оценки за природозащитен статус	%	0,00%	0,00%	80,00%	80,00%	97,17%	17,17%
Индикатор за резултат (output indicator)							
Брой картирани защитени зони от мрежата НАТУРА 2000	бр.	0	0	228	228	228	0
Брой разработени/актуализирани планове за управление на защитени територии и защитени зони от мрежата НАТУРА 2000	бр.	0	0	44	44	64	20
Брой местообитания и видове, за чието опазване са изпълнени дейности	бр.	нп	нп	230	230	365	135

Индикаторите по приоритетната ос общо четири: един за резултат и три за изпълнение. Индикаторът за резултат („процент от видовете и местообитанията по Директива 92/43/ЕИО с определени оценки за природозащитен статус“) и един от индикаторите за изпълнение („брой картирани защитени зони и зони от мрежата НАТУРА 2000“) са постигнати още през 2014 г., тъй като са последица от реализирането на проект от дирекция Национална служба за защита на природата в МОСВ. Целта на проекта е картиране на зоните от мрежата НАТУРА 2000. Допълнително, е създадена и единна информационна система за защитените зони от мрежата.

Останалите два индикатора за изпълнение са преизпълнени. Чрез финансирани по програмата проекти са разработени или актуализирани 64 броя планове за управление на защитени територии и защитени зони от мрежата НАТУРА 2000, при заложили 44. Тези документи са основата за добро управление на видове и местообитания, така че да се запази и подобри техният природозащитен статус. Съществуването на общо 365 вида и местообитания е подпомогнато чрез преки консервационни мерки и/или чрез мерки, които ограничават антропогенното влияние.

ОПОС 2007-2013 г. е един от основните инструменти в Република България за финансиране на мерки в сектор „биоразнообразие“, поради което интересът от всички заинтересовани страни е много голям. Като резултат по приоритетната ос на подкрепени с финансиране общо 79 проекта.

Като част от усилията за намаляване на антропогенното влияние върху видове и местообитания както и за осигуряване с техническо обезпечение на структурите, които са отговорни за прилагане на политиките за опазване на околната среда, така и за преодоляване на риска от загуба на средства, по приоритетната ос се включват и мерките:

- Оборудване за повишаване на капацитета за реагиране при горски пожари с бенефициент Министерство на вътрешните работи, Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” (МВР-ГДПБЗН);
- Техническо обезпечаване за прилагане на политиката за опазване на околната среда.

КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ

Финансово и физическо изпълнение по приоритетната ос и анализ на изпълнението по процедури в рамките на приоритетната ос:

Финансово изпълнение

В периода 2008-2012 г. по приоритетна ос 3 са обявени общо 13 процедури/покани за кандидатстване за 347,39 млн.лв.

От представените 163 проектни предложения за финансиране от приоритетна ос 3 на ОПОС са одобрени 91 проекта, а 72 са отхвърлени. Прави впечатление високият дял на неодобрени за финансиране проектни предложения – 44% от представените. Всички отхвърлени проекти са от процедури за конкурентен подбор. За разлика от приоритетни оси 1 и 2, обаче, фокусирането на финансирането от програмата единствено върху процедури на директно предоставяне не е оправдано и се свежда до определени мерки, за изпълнението на които по закон са отговорни специализирани административни структури в рамките на изпълнителната власт.

За всички одобрени 91 проектни предложения се сключват договори и издават заповеди за БФП за 354 млн.лв., представляващи 175% от разполагаемия бюджет по оста. Първите договори за БФП се сключват през юли месец 2009 г., а последните през 2013 г. Процесът на договаряне продължава 4 години, а средната продължителност на проектите варира в зависимост от изпълняваните мерки. Също както при приоритетни оси 1 и 2, и тук се наблюдава забавяне в изпълнението на дейностите. Традиционно, организацията и провеждането на процедурите за избор на изпълнители по реда на ЗОП се явява трудно преодолима пречка за изпълнението на дейностите в срок. Друг важен фактор е и спецификата на самите проекти, тъй като в основната си част са свързани с изпълнение на дейности на терен в рамките на определен годишен сезон. Следователно, забавяне от един или два месеца води до забавяне на проекта поне с една година, тъй като трябва да се изчака следващия сезон.

От първоначално договорените 91 проекта се прекратяват 12, а с финансиране от програмата се реализират 79, представляващи 87%, което е относително висок дял в сравнение с останалите приоритетни оси. Това е и една от основните причини за преизпълнението на индикаторите по тази приоритетна ос. Финансирането от ОПОС за реализираните 79 проекта възлиза на 201 млн.лв.

Бенефициенти по оста са неправителствени организации с 11 проекта, второстепенни разпоредителни с бюджетен кредит към Министерство на околната среда и водите (МОСВ) и дирекции на МОСВ с 31 проекта, дирекция към МВР с 1 проект, дирекции на природни паркове и регионална дирекция по горите с 27 проекта и общини с 9 проекта.

Анализ на изпълнението по процедури в рамките на приоритетна ос 3:

➤ Процедура BG161PO005/08/3.0/01/05 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България”

Процедура BG161PO005/08/3.0/01/05 е конкурентна процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена на 03.11.2008 г. Конкретна цел на процедурата е опазване, поддържане и където е необходимо, възстановяване на ценни местообитания и видове, включително и такива предмет на опазване от националната екологична мрежа. Бенефициенти по процедурата са Регионални инспекции за околна среда и води; Дирекции на национални паркове; Дирекции на природни паркове; Регионални дирекции по горите; Общински администрации; Нестопански организации – регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

По проектите се финансират дейности за опазване, поддържане и възстановяване на популации на видове, ограничаване влиянието на инвазивни видове, информационно обезпечаване и подобряване на посетителската инфраструктура и еко-пътеки.

В резултат от обявената процедура са реализирани 18 проекта за 10,5 млн.лв. с бенефициенти Българска фондация Биоразнообразие, Българско дружество за защита на птиците, ДНП Централен Балкан (2 проекта), ДПП Българка, ДПП Витоша, ДПП Врачански Балкан, ДПП Златни пясъци, ДПП Русенски лом, ДПП Сините камъни, ДПП Странджа, НЛРС "Съюз на ловците и риболовците в България", Община Димитровград, Община Свиленград, РИОСВ Русе, Сдружение "СВР"- Хасково, СНЦ Зелени Балкани – Пловдив и СНЦ Зелени Балкани - Стара Загора. Изпълнени са основно дейности, свързани с опазване и възстановяване на растителни и животински видове, изграждане на специализирани съоръжения подпомагащи мерките по възстановяване на видове и местообитания, както и дейности по подобряване на посетителската инфраструктура.

➤ Процедура № BG161PO005/09/3.1/01/08 „Развитие на мрежата НАТУРА 2000”

Процедура BG161PO005/09/3.1/01/08 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена на 27.02.2009 г. Конкретна цел на процедурата подпомагане изграждането и развитието на мрежата НАТУРА 2000 в България, чрез осигуряване на основна информация за консервационния статус на видовете и местообитанията от Директива 79/409/ЕИО и Директива 92/43/ЕИО с цел последваща подготовка и одобрение на планове за управление на защитени зони, популяризиране на целите на мрежата НАТУРА 2000 сред населението и администрациите и подобряване на капацитета и техническата обезпеченост на Дирекция "Национална служба за защита на природата" и регионалните структури на МОСВ за контрол на дейностите в защитените зони. Конкретен бенефициент, по смисъла на § 1. т. 9 от Допълнителните разпоредби на ПМС 121/2007 е дирекция НСЗП, по силата на вменените им функции, чрез Устройствения правилник на МОСВ, да осъществява управлението и контрола на Националната екологична мрежа, включително мрежата НАТУРА 2000.

Дейностите, финансирани по процедурата включват:

- Картиране на местообитания и видове по Директива 79/409/ЕИО и Директива 92/43/ЕИО;
- Установяване на природозащитен статус на местообитания и видове Директива 79/409/ЕИО и Директива 92/43/ЕИО;

- Проучване на националното разпространение на местообитания и видове от приложение 2 на ЗБР, които не са достатъчно проучени към момента във връзка с набиране на информация, необходима за докладването по чл. 17;
- Изследване на съвместимост на определени местообитания и видове в Република България с изискванията на ЕК;
- Разработване или актуализиране и внедряване на единна система от база данни за установяване на кумулативния ефект от реализирането на инвестиционни предложения;
- Разработване и одобрение на методики за установяване на благоприятен природозащитен статус на местообитания и видове;
- Подготовка на национална информационна и комуникационна стратегия за мрежата НАТУРА 2000;
- Закупуване на дълготрайни материални активи (вкл. информационни продукти), пряко свързани и необходими за изпълнение на целите на проекта.

В резултат от процедурата са реализирани 3 проекта за 16,76 млн.лв. с бенефициент Дирекция „Национална служба за защита на природата“. Картирани са видовете и местообитанията по Директива 79/409/ЕИО и Директива 92/43/ЕИО, с разработени методики за установяване на благоприятен природозащитен статус. Внедрена е единна система от база данни, създадена е Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000.

- **Процедура BG161PO005/09/3.2/02/10 „Разработване на План за управление на Природен парк Българка“; Процедура BG161PO005/09/3.2/03/11 „Разработване на План за управление на Природен парк Беласица“; Процедура BG161PO005/09/3.2/04/12 „Актуализиране на План за управление на Национален парк Централен Балкан“**

Трите горесцитирани процедури са процедури за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявени на 19.06.2009 г. Конкретна цел за всяка една от процедурите е подпомагане Дирекциите на природни паркове Българка и Беласица и Дирекция на национален парк Централен балкан да разработят Планове за управление на парковете, съгласно ЗЗТ и Наредбата за разработване на планове за управление на ЗТ, с цел осигуряване на устойчиво управление, опазване и възстановяване на паркове. Конкретни бенефициенти, по смисъла на § 1. т. 9 от Допълнителните разпоредби на ПМС 121/2007 съответно са ДПП Българка, ДПП Беласица и ДНП Централен балкан.

В рамките на трите процедури са реализирани 3 проекта за 4 млн.лв. (за ДПП Българка, ДПП Беласица и ДНП Централен балкан).

- **Процедура BG161PO005/10/3.0/2/20 „Дейности по опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България“**

Процедура BG161PO005/10/3.0/2/20 е конкурентна процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена на 22.10.2010 г. Конкретна цел на процедурата е опазване, поддържане и където е необходимо, възстановяване на ценни местообитания и видове, включително и такива, които са предмет на опазване от националната екологична мрежа. Бенефициенти по процедурата са Регионални инспекции за околна среда и води; Дирекции на национални паркове; Дирекции на природни паркове; Регионални дирекции по горите; Общински администрации; Нестопански организации – регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

По проектите се финансират дейности за опазване, поддържане и възстановяване на популации на видове, информационно обезпечаване и подобряване на посетителската инфраструктура и еко-пътеки, както и дейности и мерки, които са предвидени в одобрени планове за управление.

По процедурата са реализирани общо 21 проекта за 14 млн.лв. с бенефициенти ДПП Витоша, ДПП Сините камъни, ДПП Шуменско плато, ДПП Златни пясъци, ДПП Българка, ДПП Русенски лом, РИОСВ Благоевград, РИОСВ Пловдив, РИОСВ Смолян, РДГ Берковица, СНЦ Зелени Балкани-Пловдив, СФДП, Дунавско – Карпатска програма, Община Тунджа, Община Сливница, Община Чупрене, Община Левски, Община Долна Митрополия, Община Сапарева Бана, Столична община, БФБ, Клуб „Приятел на ПП „Врачански Балкан”.

- **Процедура BG161PO005/11/3.1/02/23 „Разработване на планове за управление на защитени зони за опазване на птици, които не се припокриват със зони за опазване на местообитания“**

Процедура BG161PO005/11/3.1/02/23 е конкурентна процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена на 01.02.2011 г. Конкретна цел на процедурата е разработването на планове за управление на защитени зони за опазване на дивите птици, които не се припокриват със зони за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна. Бенефициенти по процедурата са Регионални инспекции по околна среда и води (РИОСВ), Изпълнителна агенция по горите (ИАГ), Регионални дирекции по горите към ИАГ, Общински администрации, Нестопански организации – регистрирани по Закон за юридическите лица с нестопанска цел (ЗЮЛНЦ).

Реализирани са общо 5 проекта за 1,1 млн.лв. от СНЦ Зелени Балкани-Пловдив, РИОСВ Перник, РИОСВ Монтана, РИОСВ Пловдив, РИОСВ Стара Загора.

- **Процедура BG161PO005/11/3.0/03/24 „Теренни проучвания на разпространение на видове/оценка на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна - I фаза (ИАОС)“**

Процедурата е за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена е на 15.02.2011 г. Конкретната цел е подпомагане Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) при осъществяването на теренни проучвания на разпространението/оценката на състоянието на видове и хабитати на територията на цялата страна (извън защитените зони и в защитените зони с изключение на видовете и хабитатите по приложения 1 и 2 от ЗБР, които се финансират от проект на дирекция НСЗП). Конкретен бенефициент е ИАОС.

Реализиран е един проект за стойност 7,2 млн.лв. от ОПОС. В рамките на проекта са извършени следните дейности: разработени и внедрени методики за теренни проучвания; извършени теренни проучвания на видове; разработени комплексни показатели за оценка на състоянието на видове; извършени оценки за състоянието на видовете; апробирани и внедрени пространствени екосистемни модели за оценка и прогноза; разработени и внедрени генетични методи за установяване състоянието на избрани видове. Резултатите от извършените теренни проучвания за разпространението и оценката на състоянието на видове и хабитати ще бъдат включени в Информационната система към Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие.

- **Процедура BG161PO005/11/3/3.2/05/26 „Изпълнение на дейности за устройство и управление на национални паркове и резервати“**

Процедура BG161PO005/11/3/3.2/05/26 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена на 05.12.2011 г. Конкретна цел на процедурата е

подпомагане на дирекциите на националните паркове и регионалните инспекции по околна среда и води при изпълнението на дейности по устройство и управление на национални паркове и резервати. Бенефициенти по процедурата са дирекции на национални паркове и регионални инспекции за околната среда и водите.

Реализирани са общо 15 проекта за 47 млн. лв. от всички дирекции на национални паркове (Рила, Пирин и Централен Балкан), както и от регионални инспекции по околна среда и води – Враца, Велико Търново, Благоевград, Бургас, Монтана, Пазарджик, Пловдив, Русе, Смолян, София, Стара Загора и Хасково. Чрез реализираните проекти са осъществени мерки по опазване и възстановяване на местообитания и видове в национални паркове и резервати, разработени са планове за управление на защитени територии, възстановена и изградена е посетителска инфраструктура, изработени са различни стратегически документи.

➤ **Процедура BG161PO005/11/3/3.2/06/27 „Изпълнение на дейности за устройство и управление на природни паркове”**

Процедура BG161PO005/11/3/3.2/06/27 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена на 05.12.2011 г. Конкретна цел на процедурата е подпомагане на дирекциите на природните паркове при изпълнението на дейности по устройство и управление на парковата територия. Бенефициенти по процедурата са дирекции на природни паркове.

Реализирани са общо 11 проекта за близо 30 млн. лв. от всички дирекции на природни паркове – Беласица, Българка, Витоша, Врачански Балкан, Златни пясъци, Персина, Рилски манастир, Русенски лом, Сините камъни, Странджа и Шуменско плато. Чрез реализираните проекти са осъществени мерки по опазване и възстановяване на местообитания и видове в природните паркове, разработване и/или актуализиране на планове за управление на парковете, възстановена и изградена е посетителска инфраструктура, изработени са различни стратегически документи.

➤ **Процедура BG161PO005/12/3/3.2/07/32 "Транспортно–техническо обезпечаване изпълнението на дейности в защитени територии изключителна държавна собственост"**

Процедура BG161PO005/12/3/3.2/07/32 е процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обявена на 30.08.2012 г. Конкретна цел на процедурата е обезпечаване изпълнението на дейности по устройство и управление на защитени територии от дирекциите на националните паркове и регионалните инспекции по околна среда и води (структури на МОСВ). Бенефициент е дирекция Национална служба за защита на природата (НСЗП) към МОСВ.

Реализираният проект на дирекция НСЗП е за близо 3 млн.лв. По проекта са закупени и доставени моторни-превозни средства и оборудване, необходими за изпълнение на функциите на горепосочените структури на МОСВ, с цел обезпечаване на транспортното и техническо оборудване за извършване на поддържащи и възстановителни дейности в местообитания на растителни и животински видове (предмет на опазване в резервати и национални паркове изключителна държавна собственост).

➤ **Процедура BG161PO005/12/3.0/04/33 “Повишаване капацитета на териториалните структури на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерство на вътрешните работи за реакция при горски пожари в национални паркове, природни паркове, резервати и поддържани резервати”**

Процедурата е обявена на 27.12.2012 г. за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с конкретен бенефициент Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерство на вътрешните работи (ГДПБЗН-МВР). Конкретната цел на процедурата е обезпечаване на изпълнението на дейности по локализиране и ликвидиране на горски пожари в националните и природни паркове, резерватите и поддържаните резервати чрез осигуряване на специализирана летателна техника за мониторинг и гасене на горски пожари, както и съвременни специализирани пожарогасителни автомобили с висока проходимост.

Реализираният проект от ГДПБЗН-МВР е за 67,8 млн.лв. Финансирано е закупуването на 6 броя високопроходими пожарогасителни автомобили с оборудване за мониторинг, 67 бр. пожарогасителни автомобили за гасене на горски пожари лек тип, клас L и 134 бр. пожарогасителни автомобили за гасене на горски пожари среден тип, клас M. Същевременно са закупени и 4800 комплекта лични предпазни средства, 18 броя термовизионни камери и 150 броя сгъваеми резервоари за вода. С техническото обезпечаване на териториалните звена на ГДПБЗН ще бъде осигурена пожарна безопасност на територията на 3 национални парка, 11 природни парка, 55 резервата и 35 поддържани резервата. Чрез закупеното оборудване се осигурява своевременна намеса за предотвратяване на рисковете за възникване на горски пожари на територията на 3 национални парка, 11 природни парка, 55 резервата и 35 поддържани резервата.

Снимки: “Опазване популацията и местообитанията на планинския кеклик (*Alectoris graeca graeca*) в България”

Снимки: „Изпълнение на дейности за устройство и управление на Природен парк „Врачански Балкан” (процедура BG161PO005/11/3/3.2/06/27 „Изпълнение на дейности за устройство и управление на природни паркове”)

Снимки: “Устойчиво управление на Национален парк Пирин и резерват Тисата” (процедура BG161PO005/11/3/3.2/05/26 „Изпълнение на дейности за устройство и управление на национални паркове и резервати”)

Снимки: „Природен парк ”Шуменско плато” - европейски парк за бъдещето“, реализиран в рамките на процедура BG161PO005/10/3.0/02/20 "Дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България"

Снимки: Проект „Разработване на Планове за действие за три критично застрашени растителни видове от флората на България”, реализиран в рамките на процедура BG161PO005/10/3.0/02/20 "Дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България"

Снимки: Проект „Устойчиво управление на вида кафява мечка и намаляване на причиняваните от нея щети върху селскостопанското имущество на територията на РИОСВ – Смолян”, реализиран в рамките на процедураBG161PO005/10/3.0/02/20 "Дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България" (1/3)

Снимки: Проект „Устойчиво управление на вида кафява мечка и намаляване на причиняваните от нея щети върху селскостопанското имущество на територията на РИОСВ – Смолян”, реализиран в рамките на процедураBG161PO005/10/3.0/02/20 "Дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България" (2/3)

Снимки: Проект „Устойчиво управление на вида кафява мечка и намаляване на причиняваните от нея щети върху селскостопанското имущество на територията на РИОСВ – Смолян”, реализиран в рамките на процедура BG161PO005/10/3.0/02/20 "Дейности за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие в Република България" (3/3)

Снимки: Проект „Техническо обезпечаване на оперативните структури на ГДПБЗН – МВР за ограничаване и ликвидиране на горски пожари“, реализиран в рамките на процедура BG161PO005/12/3.0/04/33 “Повишаване капацитета на териториалните структури на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи за реакция при горски пожари в национални паркове, природни паркове, резервати и поддържани резервати”

3.3.2 СРЕЩАНИ ВАЖНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДПРИЕМАНИ МЕРКИ ЗА РЕШАВАНЕТО ИМ

Освен представените вече хоризонтални проблеми при изпълнение на проекти, специфични за приоритетна ос 3, могат да бъдат посочени и следните проблеми:

- Основната част от бенефициентите по приоритетната ос са структури на МОСВ и на МЗХ. Поради спирането на плащанията по програмата и бюджетни ограничения на национално ниво, недостига на оборотни средства за разплащания на проектите се явява основен проблем;
- Липсата на достатъчно добро планиране на последователността от обществени поръчки за избор на изпълнител и тяхното обжалване, в първия етап от проектния цикъл, доведе до затруднение при изпълнението на проектите;
- В административните структури, бенефициенти по проектите през 2014 г., се наблюдава текучество на служители, една голяма част от които пряко ангажирани с изпълнението на проектите;
- Специфична сезонност при изпълнението на дейностите, най-вече на мерките свързани с опазване на видове и техните местообитания.

От страна на УО са предприемани следните мерки за решаване на идентифицираните основни проблеми:

- Увеличаване на общия размер на авансовите и междинни плащания на бенефициентите с цел да се намали необходимостта да осигуряват ликвидни средства преди окончателното плащане по проекта;
- Синхронизиране на плановите за верификация с тези за финансово изпълнение на ниво проект, така че да се гарантира скъсяване на сроковете от подаване на искане за средства в Управляващия орган до физическото получаване на средствата при бенефициента. Създадената организация компенсира до голяма степен недостига на финансови средства при бенефициентите;
- В хода на реализация на проектите се дават подробни указания на бенефициентите по изпълнението и тяхното отчитане. Изградената система за наблюдение на проектите дава възможност за своевременно решаване на възникнали проблеми, така че максимално ефективно да се използва времето за физическо приключване на дейностите.

3.4. ПРИОРИТЕТНА ОС 4 “ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ”

3.4.1 РЕАЛИЗИРАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК

В ОПОС не са дефинирани индикатори по този приоритет. Индикаторите са специфични за всеки отделен проект, в зависимост от заложените дейности.

КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ

Приоритетна ос 4 „Техническа помощ” е насочена към осигуряване на ефективното управление на оперативната програма и укрепване на капацитета на структурите, включени в управлението ѝ, с оглед по-ефективното усвояване на средствата по програмата. Приоритетната ос осигурява необходимата подкрепа за управлението и изпълнението на

програмата, дейностите по мониторинг, контрол и оценка, осъществяване на мерки за публичност и популяризиране на програмата, проучвания и осигуряване на обучения за бенефициентите по програмата с оглед укрепване на капацитета им за подготовка и представяне на проекти, провеждане на тръжни процедури, договаряне, точно изпълнение и управление на одобрените проекти. Отговорни за подготовката и управлението на проекти по ос 4 са звената, част от институционалната структура на програмата - УО, МЗ и дирекция Вътрешен одит. С помощта на средствата по приоритетна ос 4 се преодоляват значителна част от затрудненията, свързани с материално-техническата база, които срещат в началото на програмния период дирекциите, отговорни за управлението на ОПОС. Освен гореизброените дирекции, бенефициент по „Техническа помощ“ е и Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), която изпълнява проект за „Осигуряване на специализирано техническо оборудване и внедряване на информационни системи, необходими за осъществяване на ефективен контрол на компонентите на околната среда“.

Общо, изпълнените проекти по ос 4 са 80 броя за 85,66 млн.лв. като тук се включва и един проект на ИАОС за „Осигуряване на специализирано техническо оборудване и внедряване на информационни системи, необходими за осъществяване на ефективен контрол на компонентите на околната среда“ за 35,22 млн.лв. Реализацията им става съобразно Вътрешни правила за директно предоставяне по приоритетна ос 4 „Техническа помощ“ и Стратегически план за техническа помощ за периода 2007 - 2013 г. на ОПОС, разработени още през 2007 г. и впоследствие, актуализирани през годините.

4. ПРОГРАМИ ЕСФ: СЪОТВЕТСТВИЕ И КОНЦЕНТРАЦИЯ

Не е приложимо.

5. ПРОГРАМИ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕФРР/КОХЕЗИОНЕН ФОНД: ГОЛЕМИ ПРОЕКТИ (КОГАТО Е ПРИЛОЖИМО)

В рамките на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ са изпълнявани три проекта, определени като „големи“ проект по смисъла на чл. 39 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета относно определянето на общи разпоредби за Европейския регионален фонд, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999. Това са двата интегрирани проекти в сектор *води* на Габрово и Враца, както и интегрирания проект в сектор *отпадъци* на Столична община (фаза I и II).

„ИНТЕГРИРАН ПРОЕКТ ЗА ВОДНИЯ ЦИКЪЛ НА ГРАД ГАБРОВО”

Договор за безвъзмездна финансова помощ (ДФП): Договорът за ДФП между МОСВ и община Габрово е подписан на 23 февруари 2010 г.

Стойност на ДФП: 62 474 748,13 лв. (без ДДС); Собствено участие на бенефициента: 3 239 723,45 лв. (без ДДС); Общ размер на инвестиционните разходи (окончателен размер на допустимите разходи по проекта, отчетени от бенефициента): 68 872 553,08 лв. (без ДДС)

Цел и описание на проекта: Общата цел на проекта е подобряване на водната инфраструктура в полза на околната среда и населението на град Габрово с оглед постигане на съответствие с европейското законодателство в областта на околната среда, в частност по отношение на директивите за питейните води и за градските отпадни води.

Проектът се състои от инвестиции в пречистването и снабдяването с питейна вода, както и събирането и пречистването на отпадни води в агломерация Габрово.

Проектът включва реконструкция на пречиствателната станция за питейни води,

рехабилитация на 4 помпени станции и изграждането на 1 нова, рехабилитация и подобряване на водоснабдителната система, разширяване и рехабилитация на канализационната мрежа, както и реконструкция на пречиствателната станция за отпадни води с номинален капацитет от 100,000 еквивалент жители, в съответствие с изчисления необходим капацитет от 99,780 еквивалент жители.

Компонентът за инвестиция във водоснабдителната система има за цел осигуряването на питейна вода, отговаряща на стандартите, заложи в Директивата за питейните води (98/83/ЕЕС), както и подобряването на надеждността на водоснабдяването и намаляване на разходите за експлоатация и поддръжка чрез подмяната на амортизирани водопроводи и намаляване на водните загуби.

Компонентът за инвестиция в канализационната система има за цел достигането на задоволително ниво на пречистване на водите със значително повишаване на качеството на пречистваните отпадни води и последващо повишаване на качеството на водите на река Янтра и на следващия приемник река Дунав, намаляването на директните изливания на непречистени отпадни води в околната среда, присъединяване на нови, необхванати до момента квартали към канализационната система, рехабилитирането на части от съществуващата канализационна мрежа, намалявайки течовете и инфилтрацията в канализацията. След приключването на проекта следва да се постигне съответствие с изискванията на Директивата за пречистване на градски отпадни води (91/271/ЕЕС) за заустване в чувствителни зони.

Резултати и ползи от реализацията на проекта:

В края на изпълнението на проекта, всички заложи проектни дейности са изпълнени и въвеждани последователно в редовна експлоатация с издадени Разрешения за ползване в периода октомври 2014 г. – октомври 2015 г.:

- Реконструирана и модернизирана ПСОВ на град Габрово – 1 брой за 99 780 екв.ж.;
- Реконструирана и модернизирана ПСПВ на град Габрово – 1 брой;
- Рехабилитирана водопроводна мрежа /без сградни водопроводни отклонения (СВО)/ - 75,20 км;
- Новоизградена канализационна мрежа /(включително сградни канализационни отклонения (СКО)/ – 16,20 км;
- Рехабилитирана канализационна мрежа (включително СКО) – 19,70 км;
- Рехабилитирани са 4 броя помпени станции, 1 нова помпена станция и нов напорен резервоар;
- Брой жители, които са присъединени към ВиК мрежа или се ползват от реконструирана/ рехабилитирана ВиК мрежа – 72 765 реални жители;

Интегрираният проект за водния цикъл на град Габрово е първият завършен „голям“ проект в сектор *води*, който осигурява ефективно и интегрирано управление на водните ресурси по целия път на водата, инвестирайки се в:

- Нова екологична инфраструктура за надеждност на ВиК услугите и екологосъобразност на обслужващите системи, съгласно изискванията на европейското и национално законодателство;
- Подобро водоснабдяване чрез нова технологична схема на пречиствателна станция за питейни води – първата, финансирана от оперативна програма „Околна среда“;
- Опазване на водните ресурси и двойно намаляване на загубите на вода, чрез рехабилитация на водопроводната мрежа, в т.ч. и довеждащия водопровод от пречиствателна станция за питейни води;

- Защита на околната среда и екологосъобразно управление на отпадъчните води чрез подмяна на съществуваща канализация, изграждане на нова канализация за повишена свързаност към единна пречиствателна система и реконструкция на пречиствателна станция за отпадъчни води, с отстраняване на азот и фосфор, и съоръжения за производство на биогаз от анаеробно изгниване на утайката в метан-танк;
- Надеждност на техническата експлоатацията на стратегически съоръжения, осигурявайки пълна автоматизация на експлоатационните процеси;
- Ефективност на експлоатацията, при намаляване на разходите за поддръжка и ремонт;
- Множество социално-икономически ползи - заетост и разкриване на нови работни места, подобряване на естетиката на населеното място и възможностите за инвестиции и туризъм, цялостно подобрен жизнен стандарт на над 70 000 жители.

„ИНТЕГРИРАН ПРОЕКТ ЗА ВОДНИЯ ЦИКЪЛ НА ГРАД ВРАЦА”

Договор за безвъзмездна финансова помощ (ДФП): Договорът за ДФП между МОСВ и община Враца е подписан на 21 декември 2009 г.

Стойност на ДФП: 31 069 746,76 лв.³ (без ДДС); Собствено участие на бенефициента: 3 231 143,90 лв. (без ДДС); Общ размер на инвестиционните разходи (окончателен размер на допустимите разходи по проекта, отчетени от бенефициента): 40 610 606,98 лв. (без ДДС)

Цел и описание на дейностите по проекта: Общата цел на проекта е подобряване на водната инфраструктура в полза на околната среда и населението на град Враца с оглед постигането на съответствие с европейското законодателство в областта на околната среда, в частност по отношение на директивите за питейните води и за градските отпадъчни води.

Проектът се състои от инвестиции, касаещи водоснабдяването, както и събирането и пречистването на отпадъчни води в агломерация Враца. Проектът включва реконструкция и рехабилитация на водоснабдителната и канализационната мрежи на град Враца, удължаване на колекторната мрежа, реконструкция на водопровода от язовир “Среченска бара” до град Враца, както и обновяване на пречиствателната станция за отпадни води на агломерацията с капацитет от 94,000 еквивалент жители.

Водоснабдителният компонент има за цел осигуряването на питейна вода, отговаряща на стандартите, заложи в Директивата за питейните води (98/83/ЕЕС), както и подобряването на сигурността на водоснабдяването и намаляване на разходите за експлоатация и поддръжка чрез подмяната на износени водопроводи и понижени водозагуби.

Канализационният компонент на инвестиционната мярка има за цел достигането на задоволително ниво на пречистване на водите със значително повишаване на качеството на пречистваните отпадъчни води и последващо повишаване на качеството на водите по течението на река Дъбника, намаляването на неконтролираното изтичане на непречистени отпадъчни води, осигуряването за първи път на връзки към канализацията на райони, които преди реализацията на проекта не са свързани към канализационната система, рехабилитирането на части от съществуващата канализационна мрежа, намалявайки течовете и инфилтрацията в канализацията. След приключването на проекта следва да се постигне съответствие с изискванията на Директивата за пречистване на градски отпадъчни води (91/271/ЕЕС) за заустване в чувствителни водни тела.

³ Информацията е само за първа фаза на проекта. В резултат на забавени строителни работи и незавършени учредителни процедури за един от основните елементи на проекта – магистрален водопровод „Среченска бара“, проектът бе фазиран. Като втората фаза на проекта се финансира от оперативна програма „Околна среда 2014-2020“.

През 2015 г., след регулярно извършвания анализ на действителния физически и финансов напредък в изпълнението на инфраструктурните компоненти в обхвата на проекта, интегрираният проект за водния цикъл на град Враца е определен като „рисков“ като е взето решение проектът да бъде фазиран, т.е. изпълнението и въвеждането в експлоатация да се реализира в следващия програмен период на ОПОС (2014-2020).

В резултат, бюджетът е разделен на две фази, като размерът на безвъзмездната финансова помощ за първата фаза е намален. Срокът за изпълнение на дейностите в първа фаза е крайния срок за допустимост на разходите по ОПОС 2007-2013 г., а именно 31.12.2015 г.

Фазирани в програмен период 2014-2020 са четирите строителни обекта от обхвата на „Интегрирания проект за водния цикъл на град Враца“:

1. „Рехабилитация на съществуващия стоманен захранващ водопровод от яз. „Среченска бара“ до град Враца; подмяна на спирателни кранове, въздушници и др.; „Реконструкция на съществуващ захранващ азбестоциментов водопровод от яз. „Среченска бара“ до град Враца“;
2. Реконструкция на ПСОВ (обектът е частично изпълнен в първа фаза);
3. ВиК Етап 1 (частично изпълнен в първа фаза);
4. ВиК Етап 2 (частично изпълнен в първа фаза);

Дейност „Строителен надзор“ също се фазира за програмен период 2014-2020 г.

Конкретните дейности за изпълнение по **първата фаза** на проекта, включват следните обекти и дейности:

I. Реконструкция на водопроводната и канализационната мрежи:

1. Реконструкция и рехабилитация на 60,08 км. водоснабдителна мрежа;
2. Реконструкция и рехабилитация на 5,70 км. от съществуващите главни канализационни колектори на гр. Враца
3. Реконструкция и рехабилитация на 5,52 км. от съществуващите второстепенни канализационни колектори на гр. Враца
4. Разширяване на канализационната мрежа от колектори с 16,68 км. в два квартала на гр. Враца – „Кулата“ и „Бистрец“, също и на улици на гр. Враца.

II. Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ)

Пълното обновяване на ПСОВ ще бъде завършено през втората фаза на проекта в рамките на ОПОС 2014-2020;

III. Рехабилитация на съществуващ стоманен водопровод и реконструкция на 33,315 км азбестоциментов водопровод от яз. Среченска бара до гр. Враца

1. Изработен Работен проект (РП) за Рехабилитация на съществуващ стоманен водопровод и реконструкция на 33,315 км азбестоциментов водопровод от яз. Среченска бара до гр. Враца
2. Изработен Подробен устройствен план – парцеларен план (ПУП-ПП) за „Реконструкция на 33,315 км азбестоциментов водопровод от яз.Среченска бара до гр. Враца.
3. Проектите по т.1. и т.2. са в процедура на съгласуване за одобрение по чл.145 от Закона за устройство на територията (ЗУТ).

Следва да се отбележи, че завършването и въвеждането в експлоатация на **всички инфраструктурни обекти** в обхвата на проекта ще се реализират във втора фаза.

Резултати и ползи от реализацията на проекта – първа фаза:

В първа фаза на интегрирания проект за водния цикъл на град Враца са изпълнени следните стойности по индикатори за ВиК мрежите (общо за двата договора за строително-монтажни дейности за изграждане/реконструкция на ВиК мрежите на гр. Враца):

Отчетени резултати към първа фаза:

- Новоизградена канализационна мрежа - 16,07 км.;
- Реконструирана/подменена канализационна мрежа - 5,67 км.;
- Реконструирана/подменена водоснабдителна мрежа - 61,67 км.;
- Реконструирани/подменени колектори - 5,66 км.

“ИНТЕГРИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ГРАД СОФИЯ”

Договор за безвъзмездна финансова помощ (ДФП): Договорът за безвъзмездна финансова помощ е сключен на 27 юли 2011 г. Последователно, всички инсталации са въведени в експлоатация до септември 2015 г.

Стойност на БФП: 345 997 368,33 лв.; Общ размер на инвестиционните разходи (окончателен размер на допустимите разходи по проекта, отчетени от бенефициента): 306 265 501,41 лв.

Цел и описание на дейностите по проекта: Проектът за интегрираната система за третиране на битовите отпадъци на Столична община, е цялостен проект, в рамките на който са изградени взаимосвързани компоненти.

Целта на цялостният проект е изграждането на модерна и отговаряща на стандартите интегрирана система за управление на отпадъците. Първата фаза, включва следните компоненти:

- Инсталация за разделно събиране био-отпадъци на площадка Хан Богров с капацитет от приблизително 20,000 т/г;
- Инсталация за разделно събиране зелени отпадъци на площадка Хан Богров с капацитет от приблизително 24,000 т/г;
- Депо за неопасни отпадъци на площадка „Садината“ за депониране на стабилизирани биоразградими отпадъци и остатъци от процесите на преработка на битовите отпадъци в завода за Механично-биологично третиране (МБТ) и от съоръженията за компостиране и оползотворяване на материали в София с общ капацитет от приблизително 2,825,000 м³ и площ от приблизително 14 хектара (140 декара). Целият капацитет на депото е разгърнато в рамките на четири клетки, като единствено първата и втората клетки (със съответен капацитет от приблизително 390,000 м³ и 515,000 м³ – 32% от общия капацитет) са включени в проекта предложен за финансиране от ЕС;

Техническа/инженерна инфраструктура за двете площадки;

- Оборудване необходимо за подобряването на съществуващата инсталация за сепариране на битови отпадъци на площадка Суходол;
- Пилотен проект за разделно събиране на отпадъци от опаковки от източника в два от общо 24 района на Столична община – Овча Купел и Кремиковци;
- Техническа помощ за подготовка на проекта, включително техническа помощ за допълнителни проучвания, необходими за втората фаза на проекта.

Проектът се изпълнява в два етапа, които са технологично обвързани. Като в рамките на първия етап са изградени двете компостиращи инсталации, депото за неопасни отпадъци, подобряване функционирането на инсталацията за сепариране на площадка Суходол и пилотния проект за разделно събиране на отпадъци от опаковки от източника в кварталите Овча Купел и Кремиковци. Втората фаза на проекта включва строителството на завод за МВТ. Заводът за механично-биологично третиране е разположен на площадка Садината (в съседство с новопостроеното депо за неопасни отпадъци). Предвидено е заводът да преработва всички битови отпадъци на София (с изключение на разделно събираните био и зелени отпадъци). Капацитетът на завода е 410,000 т/г., а третирането на отпадъците е предвидено да се осъществява в рамките на 310 дни на година, което се изразява в среден дневен капацитет от 1,320 тона на ден. Дневното количество може да варира в зависимост от сезона, празниците и дните в седмицата, поради което приемната зона е проектирана така, че да има възможност да поема максимален приток на отпадъци от 1 500 т/дневно.

Процесът на механично-биологично третиране включва следните стъпки: механично/ръчно разделяне и сортиране, биологично третиране на органични отпадъци и производство на Refuse Derived Fuel (RDF) гориво.

Остатъчните отпадъци, които са преработвани в завода за механично-биологично третиране са съставени от два различни потока: отпадъци произведени от домакинствата (битови отпадъци) и отпадъци генерирани от магазини, складове, офиси и фабрики (промишлени отпадъци).

Задачите на преработката в завода са да:

- максимизира нивото на рециклиране на отделените материали;
- обработи органичната фракция с цел получаването на Compost Like Output продукт (CLO) или стабилизирани компост, който да е годен да се използва за възстановяване на земи или подобряване на качеството на почвите;
- произведе RDF фракция, която да се използва като алтернативно гориво в съоръжение за ко-генерация на енергия в инсталациите на Топлофикация София и/или в циментови заводи (само временно) в България;
- раздели и минимизира количеството отпадъци, депонирани на сметището и намаляване на потенциални емисии на сметището.

Резултати и ползи от реализацията на проекта:

Етап I (основни резултати):

Площадка Садината

1. Обслужващ път до площадката;
2. Система за водоснабдяване (питейно-битово; промишлено и противопожарно; промишлено и противопожарно; ел.захранване на площадката);
3. Депо за неопасни отпадъци: Клетка 1 на депото - 484 985,00 м³; Клетка 2 на депото - 591 880,00 м³;

Площадка Хан Богров

1. Обслужваща зона - 1 брой;
2. Инсталация за разделно събиране зелени отпадъци (приблизително 24,000 т/г) – 1 бр.;

3. Инсталация за разделно събиране био-отпадъци (приблизително 20,000 т/г) – 1 бр.;
4. Система за водоснабдяване;
5. Сепарираща инсталация на площадка Суходол (подобряване на съществуващото оборудване) – 1 бр.;
6. Общ брой на създадени работни места (мъже/жени) - 117/96 броя.

Етап II (основни резултати):

1. Количество твърди битови отпадъци (от домакинствата и промишлеността), подложени на третиране в завода : 221 693,40 т/г. *(постигнатите резултати са след 1-годишна пробна експлоатация на Завода, при плавно натоварване от стартирането до 30.03.2016 г. и при пълно натоварване от 01.04.2016 г. до 11.09.2016 г.)*
2. RDF продукция – 105 253,30 т/г. *(резултат през първата експлоатационна година, измерен в периода 11.09.2015 г. - 11.09.2016 г. Първата експлоатационна година на Завода съвпада с едногодишния гаранционен период за съобщаване на дефекти);*
3. Остатъчни отпадъци за депониране (след третиране) - 33 040,56 т/г.;
4. Compost Like Output (CLO) продукт (МБТ компост) - 142,50 т/г.;
5. Материали за рециклиране, включващи метал, пластмаса, и хартия - 9 081,96 т/г.;
6. Загуби в процеса на МБТ: 74 175,08 т/г.
7. Население, обслужвано от проекта "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община – фаза I и фаза II" - 1 313 096 брой реални жители.

С изграждането на всички съоръжения за третиране на отпадъците, генерирани от територията на Столичната община – Инсталацията за биологично третиране „Хан Богров“, Завода за МБТ и Депото за неопасни отпадъци „Садината“, са постигнати целите за екологосъобразно управление на отпадъците, залегнали в българското и европейското екологично законодателство. Модерното технологично оборудване на завода и инсталацията позволяват обработката на отпадъците в съответствие с най-добрите съвременни технологии в европейски и световен мащаб, в следствие на което се постига намаляване на депонираните биоразградими и битови отпадъци. В контекста на това, са отчетени реалните ползи както за околната среда, така и в чисто икономически и социален аспект чрез подобряване качеството на живот на населението на целия столичен град и създаването на нови работни места. Процесът на третиране на смесения битов отпадък в Завода за МБТ осигурява регенериране на рециклируеми материали, като стъкло, черни и цветни метали, хартия, картон и пластмаси, при висока степен на чистота, които се продават на рециклиращите компании чрез търгове, организирани от Столичната община; производство на гориво от отпадъци (RDF гориво); производство на подобен на компост продукт (ПКП), който намира приложение при рекултивацията на депа и други техногенно компрометирани терени. Всички тези дейности са в пряка зависимост с намаляване на количествата депонирани отпадъци – една от основните цели на законодателството по управление на отпадъците в България и Европа.

Изводи:

След реализацията на трите проекта, определени като „големи“ по смисъла на чл. 39 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета в рамките на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ може да бъдат изведени следните изводи:

Наименование на „големия“ проект	Положителен опит	Отрицателен опит и предизвикателства
I. Проектиране и планиране на проектите		
„Интегриран проект за водния цикъл на град Габрово“	Цялостно решение за пречистване на отпадъчните води в агломерацията и постигане на съответствие с Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води. Постигане на целите на национално ниво за пречистването на отпадъчните води в изпълнение на изискванията в българското и европейското екологично законодателство.	При изпълнението на проекта, предвид комплексния характер на изпълняваните строителни работи и продължителния период на изпълнение, се изисква отлична координация на всички обичайни дейности в населените места, включително и ефективна комуникация с гражданите.
„Интегриран проект за воден цикъл на град Враца“		
“Интегрирана система за управление на отпадъците на град София”	Цялостно решение за постигане целите за екологосъобразно управление на отпадъците, залежали в българското и европейското екологично законодателство.	-
II. Оценка на проектите		
„Интегриран проект за водния цикъл на град Габрово“	Ползотворно сътрудничество между всички участници в процеса по оценка на проектите, включително и службите на комисията.	Сравнително дълъг процес на оценка на „големите“ проекти от страна на ЕК предвид сложността и комплексността на предвижданите мерки за финансиране в рамките на проектите. Общата средна, продължителност на процеса по подготовка и оценка на проектите е два пъти по-дълъг от периода за изпълнение (6:3 години)
„Интегриран проект за воден цикъл на град Враца“		
“Интегрирана система за управление на		

отпадъците на град София”		
III. Управление и изпълнение на проектите/Изграждане на административен капацитет		
„Интегриран проект за водния цикъл на град Габрово”	Изграждане на административен капацитет за подготовка и управление на „големи“ инфраструктурни проекти с европейско финансиране.	Търсене на най-подходящата форма за управление на „голям“ проект предвид, от една страна, ограничения административен капацитет в общините-бенефициенти при стартирането на проектите, и комплексния и сложен характер на предвидените за изпълнение строителни дейности, от друга страна.
„Интегриран проект за воден цикъл на град Враца“		
“Интегрирана система за управление на отпадъците на град София”		

ДРУГИ ГОЛЕМИ ПРОЕКТИ, ПОДГОТВЕНИ ПРЕЗ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД 2007 - 2013 г.

През програмен период 2007-2013 г. бяха подготвени следните „големи“ проекти:

- **“Интегриран проект за водите на град Пловдив – Фаза 1”** на стойност над 142,2 млн. лв. (БФП - близо 125,9 млн. лв., съфинансиране от общината - над 16,3 млн. лв.);
- **“Интегриран проект за подобряване на водния сектор в град Добрич – Фаза I”** на стойност над 112,8 млн. лв. (БФП - над 102,5 млн. лв., съфинансиране от общината - над 10,32 млн. лв.).
- **„Проект за рехабилитация на водоснабдителната и канализационната мрежа с изграждане на ПСОВ за гр. Асеновград”** на стойност над 109 млн. лв. (БФП – над 98,8 млн.лв., съфинансиране от общината – 10,2 млн. лв.),
- **„Интегриран воден цикъл Плевен – Долна Митрополия“** на стойност 155,5 млн. лв. (БФП – над 143 млн. лв., съфинансиране от общината –12,2 млн. лв.).

Проектите на общините Пловдив и Добрич бяха изпратени за оценка в Европейската комисия през месец януари 2012 г., проектът на община Асеновград – през месец март 2012 г., а проектът на общините Плевен и Долна Митрополия – през месец май 2013 г.

От периода на подаване на проектите в ЕК до месец юли 2014 г. Комисията изиска няколко разяснения и преработки на проектите, като най-съществените коментари засягаха допустимостта на разходите за ДДС, предоставянето на държавна помощ, собствеността и управлението на ВиК инфраструктурата. Окончателната преработката на големите проекти с

изключване на ДДС като допустим разход по програмата беше възможна едва след изменението на Закона за водите през месец ноември 2013 г. и издаване на указание на министъра на финансите за администриране на ДДС през месец януари 2014 г. Финалните версии на четирите апликационни форми заедно с изискуемите допълнения към нотите на JASPERS за приключена дейност бяха качени в системата SFC2007 през месец юли 2014 г.

Поради приближаващите крайни срокове за допустимост на разходите по ОПОС 2007-2013 г., УО на ОПОС счете за целесъобразно да прехвърли изпълнението на проектите през програмен период 2014-2020 г. Поради тази причина през месец април 2015 г. УО подаде чрез Централното координационно звено искане за оттегляне от оценка на четирите големи проекта.

През месец декември 2015 г. УО на ОПОС обяви процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Изпълнение на ранни ВиК проекти“, по която общините Пловдив, Добрич, Асеновград и Плевен заедно с партнираща община Долна Митрополия подадоха преработени проектни предложения съобразно изискванията за новия програмен период 2014-2020 г. Поради отпадането на ДДС като допустим разход по ОПОС и промени във финансовите прагове за „големи“ проекти, въведени чрез Регламент (ЕС) № 1303/2013, и четирите проекта вече не са със статут на „големи“, а оценката им се извършва единствено на национално ниво.

На 26 октомври 2016 г. се сключи договор с община Асеновград за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от ОПОС 2014-2020 г., а останалите три проекта са във финален етап на оценка.

6. ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

Приоритетна ос 4 „Техническа помощ“ осигури чрез изпълнените проекти ефективното управление на оперативната програма и укрепване на капацитета на структурите, включени в управлението ѝ. Това са дейностите по мониторинг, контрол и оценка, осъществяване на мерки за публичност и популяризиране на програмата, проучвания, осигуряване на обучения за бенефициентите.

Виж също и т. 3.4. Приоритетна ос 4 “Техническа помощ”.

7. ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

През 2007 г. УО разработи Комуникационен план (КП) на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ (ОПОС). В него са включени основните изисквания на Европейската комисия (ЕК), разписани по-подробно в Регламент (ЕО) № 1828/2006. Комуникационният план беше съобразен и с насоките, дадени в Националната комуникационна стратегия на Националната стратегическа референтна рамка на България за 2007-2013 г. Основните цели, залегнали в Комуникационния план на ОПОС, са насочени към повишаване на информираността на обществото и целевите групи, чрез проактивна комуникация и прозрачност, за политиките, които подкрепя програмата и приносът на фондовете от ЕС за постигането им.

Изпълнението на заложените в КП мерки за информация и публичност се осъществи на три етапа. Първият етап (2007-2008 г.) бе насочен към разпространението на информация относно общите разпоредби на оперативната програма, критериите за избор и процедурите за кандидатстване за финансиране по ОПОС. Целта беше генериране на интерес и осведоменост сред широката общественост и сред потенциалните бенефициенти. По време на втория етап (2009-2013 г.) фокусът беше върху осигуряване на конкретна информация за

потенциалните бенефициенти относно използването на Структурните фондове и за изпълнението на ОПОС. По време на този етап бенефициентите, с одобрени за финансиране проекти получиха подробна информация за техните задължения с цел да се осигури успешното им изпълнение. Последният - трети етап (2014-2015 г.), постави акцент върху успешното закриване на програмата и подготовка за следващия програмен период. Пред широката общественост бяха представени резултатите, постигнати от оперативната програма и тяхната ефективност в подобряване качеството на живота на гражданите.

МЕДИЙНО ПОКРИТИЕ

За постигане на целите, заложи в Комуникационния план, Управляващият орган на ОПОС реализира поредица от инициативи в периода 2007-2013 г., част от които съвместно с национални и регионални медии, което направи комуникацията на темите по ОПОС по-ефективна и позволи сложната тематика, свързана с управлението на структурните фондове и опазването на околната среда, да бъде тълкувана и коментирана по един по-достъпен за широката общественост начин. Използвани бяха различни медийни канали и разнообразни комуникационни подходи на съответното национално и регионално ниво.

Електронните и печатни медии изиграха съществена роля на партньор в кампанията за повишаване осведомеността сред широката общественост и оповестяване на резултатите и въздействията на ОПОС. Интернет страницата на програмата <http://ope.moew.government.bg> и единният информационен портал www.eufunds.bg се превърнаха в бърз и надежден източник на информация за всички заинтересовани страни.

ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ

През програмен период 2007-2013 г., в изпълнение на Комуникационния план на ОПОС, в електронните медии бяха реализирани редица репортажи и дискусии на теми, свързани с популяризирането на дейностите по ОПОС през всички етапи от изпълнението на програмата. Отразени бяха както церемонии по първа копка, така и събития, свързани с приключване на проекти и пускане на изградени инфраструктурни обекти в експлоатация, пресконференции, инспекции на обекти, информационни дни и кръгли маси, годишни информационни събития и др.

Електронните медии са основен партньор на ОПОС в процеса на осигуряване на коректна информация и прозрачност в изпълнението на програмата. През годините, партньорство е осъществено с най-големите и високо рейтингови български медии на местно и регионално ниво: Българска национална телевизия, bTV, Нова ТВ, България Он Еър, Канал 3, Телевизия Европа, Българско национално радио, Дарик радио, радио Фокус, БГ Радио, радио Енерджи, Радио 1, Njoy, Zrock, Jazz FM, bTV радио, Melody, Classic FM, Bulgaria On Air, FM+ и др.

ПЕЧАТНИ МАТЕРИАЛИ

Активната работа и сътрудничеството с представителите на печатните медии е сред приоритетите на УО на ОПОС в процеса на информиране на широката общественост и заинтересованите страни за изпълнението на програмата. През програмен период 2007-2013 г. в печатните медии са отразени над 8500 прес-съобщения на УО. Информация и репортажи

за изпълнението на програмата са публикувани в най-четените национални и регионални вестници и списания.

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА НА ОПОС

Интернет страница на ОПОС - www.opc.moew.government.bg се превърна в едно от най-удобните и използвани средства за информация и комуникация за бенефициентите на програмата. Сайтът предоставя актуална информация, свързана с изпълнението на програмата, която потребителите получават по лесен и добре организиран начин. Интернет страницата осигурява възможност за задаване на въпроси и обратна връзка, и съдържа раздел с преглед на често задавани въпроси и техните отговори. Достъп до нея има както от страницата на Министерство на околната среда и водите, от Единния информационен портал за обща информация за управлението на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС в Република България — www.eufunds.bg и интернет страници на различни заинтересовани от ОПОС страни, така и от страницата на INFOREGIO в Генерална дирекция „Регионална политика”, информационната мрежа „Европа Директно” (EUROPE DIRECT) и др.

От създаването ѝ до 1 януари 2015 г. за интернет страницата на ОПОС са регистрирани 89 244 посещения и 42 729 уникални посетители. Беше проведено проучване относно удовлетвореността на широката общественост от качеството на уеб страницата, като изпратените от потребителите отговори показват обща удовлетвореност от структурата и обхвата на информацията, публикувана на уеб страницата. Получените отговори и предложения от анкетата бяха използвани при подготовката и публикуването на указания, съобщения, новини и други материали, за да бъдат удовлетворени индикираните в анкетата информационни нужди.

В хода на програмния период на интернет страницата на програмата регулярно бяха публикувани новини, документи и съобщения за информирание на бенефициентите на програмата, всички други заинтересовани страни и широката общественост по актуалните теми, свързани с изпълнението на ОПОС. Периодично е актуализиран общият напредък по програмата. Сайтът на ОПОС е публикуван и отпечатан на всички печатни материали, бланки и документи.

ИНФОРМАЦИОННИ СЪБИТИЯ

През програмен период 2007-2013 г. УО организира и проведе редица информационни събития насочени към всички целеви групи, включително към потенциалните бенефициенти, бенефициентите и към комуникационните партньори. Събитията осигуриха необходимата специфична и подробна информация относно всички аспекти на изпълнението на приоритетните оси на оперативната програма.

Официално събитие по повод стартирането на ОПОС се проведе на 5 декември 2007 г. Програмата беше представена на конференция, на която бяха поканени официални гости от страна на Европейската комисия и на Представителството на Европейската комисия в България, представители на централната администрация - Министерство на финансите, Управляващите органи на останалите оперативни програми, на местната власт - Национално сдружение на общините в Република България, кметове на общини, както и представители на социално-икономическите партньори, неправителствения сектор и печатните, и електронни медии в качеството им на комуникационен партньор.

В периода 2007-2009 г. комуникационният акцент бе поставен върху старта на програмата и събития, ориентирани към информиране на потенциалните бенефициенти за възможностите за кандидатстване.

През 2010-2011 г. фокусът беше върху събития отбелязващи началото на изпълнението на проектите по програмата – пресконференции и официални церемонии по подписване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. На събитията се представяха основните цели и очакваните резултати от изпълнението на проектите, като се подчертаваше ролята на ЕС за реализацията им.

През 2012-2015 г. събитията вече бяха основно свързани с приключване реализацията на проектите и официално откриване на готови обекти.

В допълнение към обичайните методи за информиране на обществеността за оперативната програма и приноса на ЕС към постигането на целите на политиката за околна среда, и подобряване на качеството на живот на хората, през програмния период УО търси различни други възможности за гъвкаво и интересно популяризиране на темата за опазване на околната среда. Проведена бе Национална кампания „Зелена България”, чрез която по интересен и достъпен начин широката общественост бе запозната с резултата от проектите, които се изпълняват по програмата. В допълнение кампанията целеше да привлече вниманието и да мотивира гражданите в каузата за опазване на българската природа. Като част от кампанията през годините бяха номинирани и награждавани проекти, изпълнявани по ОПОС 2007-2013г., в три категории: „най-зелен бизнес”, „най-активна община по Оперативна програма „Околна среда“ и „най-зелен град”. Кампанията се състоя през 2011, 2012 г. и 2013 г.

През 2013 г. стартира проектът „Зелената песен на България” - едно различно музикално състезание, организирано от оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” в партньорство с радиата N-JOY, Z-Rock и Jazz FM. За участие в проекта слушателите на радиата номинираха звезди от българската сцена - Графа, Михаела Филева, Били Хлапето,

Криско, Der Hunds, Революция Z и Рут Колева. Те създадоха нови български песни, които съчетаха по модерен и забавен начин хубавата музика и отговорното отношение към природата и средата, която ни заобикаля. На финал, който се проведе през декември в зала 1 на НДК, беше избран и големия победител в „Зелената песен на България“. Кампанията получи широко медийно отразяване.

УСВОЕНИ СРЕДСТВА

ОПОС 2007-2013 г. разполага с бюджет за комуникации от 11 177 541,00 евро, като към 31 декември 2015г. е разплатила 6 162 721,49 евро или 55,13% от бюджета на КП.

ПАРТНЬОРСТВО

Принципът на партньорство бе осъзнат като фундаментален в процеса на изпълнението на ОПОС 2007-2013 г. Чрез тясно сътрудничество с партньорите от ЕК, другите държавни институции, местните власти, социално-икономическите партньори, неправителствени организации и медиите бяха преодоляни много предизвикателства по време на различните етапи на изпълнение на програмата.

Постепенно изградените канали за редовна комуникация и оказваната непрекъсната подкрепа от Управляващия орган към бенефициентите на програмата в процеса на подготовката и изпълнението на проектите даде своите резултати. Те се измерват както с успешно изпълнените проекти и постигнати цели, така и в създадения административен капацитет в бенефициентите и тяхната готовност да реализират нови успешни инициативи за подобряване на околната среда при старта на новия програмен период.

В допълнение УО на ОПОС 2007-2013 г. инициира редица работни срещи свързани с конкретни казуси от изпълнението на програмата с участието на всички заинтересовани страни – управляващи и контролни органи, бенефициенти, представители на общините, работодателски и стопански организации, НСОБ. Представители на управляващия орган на програмата участваха в заседанията на Регионалните координационни комитети и Регионалните съвети за развитие на шестте района за планиране в България, на които

представяха общият напредък постигнат по оперативната програма и напредъка по проектите в конкретния район, както и друга разяснителна информация, в отговор на въпроси от заинтересованите страни.

Представители на УО на ОПОС участваха в срещите на мрежа на служителите по информация и публичност, създадена от Генерална дирекция “Регионална политика” на ЕК. Мрежата обединява всички служители по комуникация, които отговарят за популяризирането на Структурните фондове от всички оперативни програми в 27 държави-членки и участието в срещите с колеги от различни страни и институции, обмяната на опит с тях, подобри на качеството на комуникационните дейности по програмата.

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КОМУНИКАЦИОННИЯ ПЛАН НА ОПОС (2007-2013 г.)

Изпълнение на задължителните изисквания.

Задължителни изисквания	Изпълнение
Едно голямо публично събитие, популяризиращо старта на оперативната програма	Изискването е изпълнено на 5 декември 2007 г.
Поне едно голямо публично събитие на година, както е заложено в комуникационния план, което да представя постиженията на оперативната програма, вкл. на големите проекти	Изискването е изпълнено през 2007 г., 2008 г., 2009 г., 2010 г. и 2011 г., 2012 г., 2013 г. През декември 2014 г. се проведе годишното информационно събитие събитие за представяне напредъка по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“.
Издигане знамето на Европейския съюз на 9 май за една седмица пред помещенията на УО.	Изискването е изпълнено през май 2008 г., май 2009 г., май 2010 г., май 2011 г., май 2012 г., май 2013 г., май 2014 г., май 2015 г.
Публикуване, електронно или в друг формат, на списъка с бенефициенти по програмата, наименованията на проектите и стойността на публичното финансиране	Изискването е изпълнено. Информацията се публикува на сайта на ОПОС и на Единния информационен портал за СКФ в Република България.

Изпълнение на целите на Комуникационния план на ОПОС:

Общи цели на Комуникационния план за периода 2007-2013 г. са:

- Повишаване на осведомеността сред широката общественост за ОП “Околна среда 2007 – 2013 г.” и за приноса на СКФ на ЕС в България;
- Осигуряване на прозрачност и информация от практическо значение за всички идентифицирани целеви групи в рамките на Комуникационния план.

Специфични цели на Комуникационния план са:

- Повишаване на осведомеността на широката общественост и съдействие за по-голямо разбиране на обхвата, целите и резултатите на ОПОС и Структурните и Кохезионния фондове в България;

- Осигуряване на запознатост на потенциалните бенефициенти за възможностите за получаване на финансиране от ОПОС, с цел да бъдат поощрени при подготовката на проектни предложения;
- Запознаване на бенефициентите с техните отговорности при изпълнението на операции по ОПОС, включително и с техните отговорности свързани с осигуряване на информация и публичност.

Реализираните мерки за информация и публичност по ОПОС 2007-2013 г. водят до цялостно изпълнение на общите и специфични цели на Комуникационния план на програмата. Отразяването, позиционирането на ОПОС в медийното, а от там и в публичното пространство я нарежда сред първите три най-активни програми. Резултатите от национално представително проучване на общественото мнение проведено от Gallup през март 2014 г. сочат, че близо 70% от жителите на страната са информирани за оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Практически във всички разглеждани демографски групи преобладават утвърдителните отговори на въпроса за познаваемост на програмата. Запитаните в най-висока степен посочват, че са получавали информация за дейности по третиране на отпадъци. Следват пречиствателни станции, канализация и водоснабдяване, биоразнообразие.

Изпълнение на индикаторите по КП на ОПОС

Показател	Мерна ед.	Цел	Ст-ст базова година (2007-2009)	Ст-ст в средата на периода (2010-2012)	Ст-ст в края на периода (2013-2015)	Изпълнено	Разлика
Брой видеоклипове за целите на ОПОС	бр.	6	0	1	3	4	-2
Брой аудиоклипове	бр.	7	0	3	1	4	-3
Брой репортажи/предавания	бр.	175	5	278	644	927	752
Брой подготвени прес-съобщения	бр.	4 980	808	4 373	3 329	8 510	3 530
Брой подготвени интервюта	бр.	465	7	91	187	285	-180
Брой разпространени печатни материали	бр.	10 500	0	4 000	1 800	5 800	-4 700
Брой създадени секции на интернет страницата на ОПОС	бр.	40	13	30	1	44	4
Брой проведени информационни събития	бр.	104	5	91	131	227	123
Брой изпратени покани за информационни събития	бр.	7 950	507	3 582	3 188	7 277	-673

Напредък във връзка с усвояването на бюджета на КП на ОПОС

Данните за реализирания напредък във връзка с усвояването на бюджета на КП на ОПОС са представени в следната таблица.

Показател	Сума в лева	Сума в евро	С/о общ бюджет на КП
Общ бюджет по КП на ОП	21,861,370.01 лв.	€ 11,177,541.00	
Разплатени средства за 2007 г.	- лв.	€ -	0%
Разплатени средства за 2008 г.	300,171.26 лв.	€ 153,475.13	1.37%
Разплатени средства за 2009 г.	34,638.06 лв.	€ 17,710.16	0.16%
Разплатени средства за 2010 г.	848,017.49 лв.	€ 433,584.46	3.88%
Разплатени средства за 2011 г.	1,941,936.57 лв.	€ 992,896.40	8.88%
Разплатени средства за 2012 г.	3,150,979.70 лв.	€ 1,611,070.34	14.41%
Разплатени средства за 2013 г.	3,802,546.85 лв.	€ 1,944,211.33	17.39%
Разплатени средства за 2014 г.	1,214,789.82 лв.	€ 621,112.17	6%
Разплатени средства за 2015 г.	760,155.82 лв.	€ 388,661.50	3.48%
Общо разплатени средства за 2007 – 2015 г.	12,053,235.57 лв.	€ 6,162,721.49	55.13%

Изводи:

- През програмен период 2007-2013 г. УО на ОПОС е изпълнил всички задължителни изисквания, съгласно Регламент 1828/2006;
- Постигнато е цялостно изпълнение на общите и специфични цели на Комуникационния план на ОПОС;
- Чувствително е нараснала информираността на целевите групи – широката общественост и бенефициенти на ОПОС. Програмата се представя най-добре по отношение на разпознаваемостта сред всички останали оперативни програми;

Препоръки за програмен период 2014-2020 г:

- Още по-активно използване на разнообразни комуникационни канали, като във всички случаи, когато е приложимо, да се търси активна комуникация и обратна връзка с целевите групи, а не само подаване на информация;
- По-активна комуникация в „новите медии“. Поддържане на профили в социалните мрежи, които дават възможност за бързо споделяне на информация сред широка аудитория, възможност за обратна връзка от заинтересованите страни в реално време, както и гъвкавост и атрактивност в създаването на новини, кампании, събития и други комуникационни похвати.

Използвани съкращения

БД	Басейнова дирекция
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВАС	Върховен административен съд
ГДПБЗН	Главна дирекция «Пожарна безопасност и защита на населението»
ДФФП	Договор за безвъзмездна финансова помощ
ДДС	Данък добавена стойност
ДНСК	Дирекция за национален строителен контрол
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗИП	Звено за изпълнение на проекта
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИА ОСЕС	Изпълнителна агенция «Одит на средствата от Европейския съюз»
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИГРП	Индикативна годишна работна програма
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
КЗК	Комисия за защита на конкуренцията
КИКП	Комитет за избор и координация на проекти
КН	Комитет за наблюдение
КП	Комуникационен план
МБТ	Механично-биологично третиране
МВР	Министерство на вътрешните работи
УО	Междинно звено
УОХ	Министерство на земеделието и храните
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МС	Министерски съвет
НПР	Национална програма за реформи
НСЗП	(Дирекция) «Национална служба за защита на природата»
НСИ	Национален статистически институт

НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОИЦ	Областен информационен център
ОПОС	Оперативна програма «Околна среда 2007 – 2013 г.»
ОПРР	Оперативна програма «Регионално развитие»
ОПТ	Оперативна програма «Транспорт»
ПИП	Прединвестиционно проучаване
ПМС	Постановление на министерския съвет
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСПВ	Пречиствателна станция за питейни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подробен устройствен план
ПЧП	Публично-частни партньорства
РСУО	Регионална система за управление на отпадъците
СЗР	Северозападен район за планиране
СИР	Североизточен район за планиране
СКФ	Структурни и Кохезионен фонд
СМР	Строително-монтажни работи
СЦР	Северен централен район за планиране
УЕПП	(Сътрудник по) управление на европейски програми и проекти
УО	Управляващ орган
ЮЗР	Югозападен район за планиране
ЮИР	Югоизточен район за планиране
ЮЦР	Южен централен район за планиране